

د قرآن قسمونه

او د اساسی قضایا وو اثبات

قيامت

بياژوندون

مکافات او مجازات

د الله تعالى واکمني

د ظالمانو حتمي مؤاخذه

د پيغمبر حقانيت

د بريا عوامل

دانش

Ketabton.com

حکمستان

د کتاب له متنه

پدي قسمونو کې د لاندي قضایا وو په خپر د مهمو مسائلو لپاره
مضبوط دلائل وړاندي شوي:
آيا قیامت راتلونکی دی او دا دنیا به په بلی بدليږي؟
آيا انسان بېرته رازوندی کېدی شي؟
آيا د قیامت د ورځي د مكافات او مجازات عقیده ربتوني ده؟
آيا خداي یو دي؟
آيا واقعاً الله تعالی د دی عالم یوازینی واکمن، پالونکی او
ساتونکی دي؟
آيا په ربتيما الله تعالی ظالمان مؤاخذه کوي او خپل عذاب پري
ناز لوی؟
آيا په دنیا کې هم انسان ته د عملونو بدله ورکول کېږي؟
د پیغمبر د حقانيت لپاره خه دليل لرو؟
آيا په ربتيما دا قرآن د الله له لوري راغلی؟
آيا دا خبره ربتيما ده چې انسان ته ډپر لور استعدادونه ورکړي
شوی؟
له بلی خوا د قسمونو په اړه د مفسرینو ترمنځ د رأيي ژور اختلاف
شته، د رأيي دا اختلاف د قرآن مينه والو ته اکثراً زياتي ستونزي
راولاروی، پدي رساله کې هڅه شوي چې د قرآن د مينه والو دغه
ستونزه حل شي. دلته د هر قسم په اړه تریقولو درنه او په قرآن
مستنده رأيي را خیستل شوې.

فهرست

١	تمهيد
٩	الطور
١٧	الذاريات
٢٥	النجم
٢٩	الصافات
٣٥	يس
٣٩	الواقعة
٤٣	القلم
٤٧	الحافة
٥١	المعارج
٥٥	القيامة
٦١	المرسلات
٦٩	النازعات
٧٧	التكوير
٨١	الشفق
٨٧	المدثر
٩١	البروج
١٠٣	الطارق

تمهيد ----- د قرآن قسمونه

١١١	الفجر
١١٩	البلد
١٢٥	الشمس
١٣٣	الليل
١٣٨	الضحى
١٤٢	التين
١٤٨	العاديات
١٥٢	العصر

----- تمهید ----- د قرآن قسمونه

بسم الله الرحمن الرحيم

تمهید

دا رساله د قرآن د قسمونو تفسیر ته مختصه شوي، دا د دي
لپاره چي له يوي خوا پدي قسمونو باندي پوهېدو سره په ټولو هغو
دلائلو پوهېدى شو چي قرآن د سترو سترو قضایاوو د اثبات لپاره
وراندي کري، د قرآن قسمونه په حقیقت کي د ډېرو مهمو او اساسی
قضایاوو د اثبات لپاره د قرآن دلائل دي، پدي سره قرآن خپل
مخاطب په هغو مهمو خبرو قانع کوي چي هغه ته ئې منل گران
برېبني او په آسانۍ او له قوي دليل نه پرته ئې نه مني. پدي قسمونو
کي د لاندي اساسی قضایاوو په خبر د مهمو مسائلو لپاره مضبوط
دلائل وراندي شوي:

آيا قیامت حتماً اتلونکی دئ او دا دنیا به په بلی بدلبوي؟
آيا انسان بېرته راژوندی کېدی شي؟
آيا د قیامت د ورځی د مكافات او مجازات عقیده ربستونې ده؟

تمهید ----- د قرآن قسمونه

آيا خدای يو دئ؟

آيا واقعاً الله تعالی د دې عالم يوازیني واکمن، پالونکى او ساتونکى دئ؟

آيا په ربنتيا الله تعالی ظالمان په دنيا کي هم مئاخذه کوي او خپل
عذاب پري نازلو؟

آيا په دنيا کي هم انسان ته د عملونو بدله ورکول کېږي؟
د پېغمبر د حقانيت لپاره خه دليل لرو؟

آيا په ربنتيا دا قرآن د الله له لوري راغلى؟

آيا دا خبره ربنتيا ده چې انسان ته ډپر لوړ استعدادونه ورکړي
شوي؟

له بلي خوا د قسمونو په اړه د مفسرينيو ترمنځ درأيی ژور
اختلاف شته، درأيی دا اختلاف د قرآن مينه والو ته اکثراً زياتي
ستونزي راولاروی، پدي رساله کي هڅه شوي چې د قرآن د مينه
والو دغه ستونزه حل شي. دلته د هر قسم په اړه ترټولو درنه او په
قرآن مستنده رأيه راخيستل شوي. په کار خو دا وه چې د درنو
مفسرينيو بېلاښل آراء هم رانقل شوي وي، خو موښ پدې خاطر د
هغو له راولو ډډه کړي چې پدې محدودي وړي رسالې کي ئې مجال
نه وو، دا کار مو په خپله لوستونکو ته پربېنى. هغو درنو
لوستونکو ته چې د تحقیق اراده لري دا وړاندیز کوو چې پدې
رسالې کي د تشريح شوي هر قسم نه مخکي نور تفاسير و ګوري، د
دوی ترمنځ درأيی له اختلاف نه خان خبر کړي، د هريوه رأيه په غور
او دقت سره و خبرې، بیا ئې د دې رسالې د شرحې په خوا کي کېبدې

د قرآن قسمونه --- تمهید

او وگوري چي آيا مونو دلته تربولو قوي او په قرآن مستند تفسير
غوره کري که نه؟

په قرآن کي اکثراً په هغو شيانو لوړه شوي چي کاملاً
محسوس، مشهود او خرګند دي او هر ليدونکي ته د فهم او درک
وړ. دا طبیعي ده چي د یوه داسي مهم او د مناقشي وړ مطلب د
اثبات لپاره چي قرآن ئې ثابتول غواړي او د قرآن مخاطب د هغه په
منلو کي تردید لري، مجرده ادعا نه مني او دلائلو ته منظر وي،
باید په داسي دلائلو استشهاد وشي چي د نزاع او اختلاف ورنه وي
او مخاطب ته کاملاً واضح او خرګند وي. د اختلافي او قابل نقاش
ادعا د ثبوت لپاره په یوه غيرملموس او غير قابل فهم شي باندي
استشهاد نشي کېدی. تاسو د قرآن د تلاوت په جريان کي حتماً دا
مشاهده کوئ چي د طبیعت په ډپرو بارزو او خرګندو شيانو لکه
لمر، سپودمۍ، آسمان، ستوري، ځمکه، فجر، شفق، شپه، ورڅ او
دي ته ورته شيانو لوړه شوي او بیا د قسمونو په پاي کي او اکثراً له
هغوي سره متصل یوه ستره او ډپره مهمه ادعا عنوان شوي او په
حقانيت ئې تأكيد شوي او همدغه قسمونه ئې د شاهد او دليل په
حيث وړاندي شوي. په ډپر لپرغور او دقت سره پدې مطلب پوهېدی
شو چي د قسمونو او د هغوي د ځواب ترمنځ ژور او دقیق ارتباط
شته، داسي چي واقعاً مقسم به شيان د قسم د ځواب او د قسم نه
وروسته راتلونکي ادعا په حقانيت شهادت ورکوي. همدغه ژور
ارتباط ته په پام سره مفسرين پدې عقيده دي چي د قرآن قسمونه د
استشهاد لپاره دی نه د دغو شيانو په عظمت د اعتراف لپاره. خو د

تمهید ----- د قرآن قسمونه

قرآن په خو محدودو آیتونو کي داسي قسمونه هم گورو چي مقسم به ئې له دقت او غور نه وروسته او له قرائنو نه معلومولی شو، دلته داسي صيغې راغلي چي په ډپرو شيانو ئې اطلاق كېدى شي، پدغو ډپرو شيانو کي اصلي او مقصودي شى موندل د پوره دقت غوبىتنه کوي، په سطحي نظر د هغه موندل گران دئ، دلته ده چي د مفسرينو ترمنج شديد اختلاف راولارپوري. د ڇينو دغو قسمونو په اړه خو په تفاسيرو کي په لسهاوو آراء گورو، د مثال په توګه د الفجر د سورې په دربيم آيت کي په "الشفع والوتر: جفت او طاق" لوره شوي چي تر ۳۶ نه زيات تفسironنه ئې شوي، خو دي ته مو بайд پام وي چي پدي تولو تفسيرونو او تعبيرونو کي يوازي يو ئې صحيح كېدى شي او بس، هماعه صحيح دئ چي د آيت اصلي او دقيق مراد په گوته کري.

که په قرآن کي لداسي مواردو سره مخامنځ کېپو چي د "مقسم به" لپاره استعمال شوي صيغه په ډپرو شيانو تطبیقبدی شي لکه "النازعات"، "الناشطات"، "السابحات"، "المرسلات"، "الناشرات"، "الفارقات" او دي ته ورته، نو په هغه صورت کي باید خو اساسی او مهمي خبری په پام کي ولرو:

- تر ټولو د مخه باید د دغو الفاظو اصلي معنى او تفسير په قرآن کي ولتوو.
- دا شيان باید د قسمونو په اړه د قرآن د عام اسلوب په رنا کي تفسير کړو، لکه څنګه چي په اکشرو مواردو کي "مقسم به" خرگند او واضح شيان او د قرآن هر مخاطب ته قابل فهم دي، پدغو محدودو

د قرآن قسمونه --- تمهید

مواردو کي هم بايد داسي شيان مراد وي چي خرگند، قابل فهم او قابل درك وي. نباید هغه له سترگو پت او غيبي شيان و گني او نه داسي شيان چي د قرآن هر مخاطب ئې نه مني. د الطارق په مبارکې سورې کي د دغسي مواردو په اړه مونږ ته ډېره غوره لارښونه شوي، هلته په "الطارق: د شپې لخوا خرگندېدونکي او ور تکونکي" باندي لوړه شوي، د "الطارق" اطلاق په ډېرو شيانو کېدی شي، خو قرآن پدې پسې متصل فرمائي: آيا پوهېږي چي "الطارق" خه دئ، "الطارق" خلانده ستوري "النجم الثاقب" دئ. که قرآن په خپله دا الطارق نه وي معرفي کري نو معلومه نده چي د دي په تفسير کي به هم د مفسريينو ترمنځ خومره ژور اختلافات راولار شوي وو. پکار ده چي قول دي ته ورته موارد د دغې لارښونې مطابق تفسير شي.

- قسمونه بايد له قسم نه وروسته ادعا ثابته کري شي او د قرآن هر مخاطب قانع کري شي، هر هغه تفسير چي د قسم او حواب ترمنځ ئې دا تړاو او رابطه په ګوته نکړي شي، هغه ضعيف تفسير او کمزوري توجيه و گني.
- د قرآن د الفاظو په ترجمه کي مخصوصاً هلته چي يو لفظ ډېري معاني ولري او د قولو له منځ نه د یوې غوره کول غور او دقت وغواړي بايد خو تکي مراعات کړو:

۱. لوړې بايد د هغه الفاظو په رنما کي د هغه مناسبه معنى غوره کړو چي تري مخکي او وروسته راغلي او له هغوي سره ئې يو خاي خاص کلام جوړ کړي. د همدي خاص کلام مجموعي مطلب د هر لفظ معنى په خپله واضح کوي، که تاسو د یوه چا د وينا په اکثرو برخو

تمهید ----- د قرآن قسمونه

پوه شئ نو د همدي په رنا کي د ده د وينا په هغو برخو او هغو الفاظو هم پوهبدی شي چي لدې نه مخکي د هغه په معنى نه پوهبدئ. له يوه کلام نه روغه او سالمه انتباه د مبهمو الفاظو معنى واضح او مشخص کوي.

۲. بيا باید لدې نه مخکي او وروسته آيتونو ته رجوع وکړو او د هغوي په رنا کي ئې معنى معلومه کړو.

۳. که ونټوانپدو چي په مربوطه آيت او له هغه نه وروسته او مخکي آيتونو کي د هغه معنى پيدا کړو نو باید په تول قرآن کي ئې لته وکړو، قرآن ته په مراجعې سره به حتماً د هغه شرح او تفسير بيامومو، خکه د قرآن آيتونه يو بل تشریح کوي، مجلمل آيتونه ئې په مفصلو کي تفسیر او توضیح شوي، يو مطلب په يوه خاکي کي په خاصو الفاظو په مجلمل ډول ذکر شوي خو په بل خاکي کي همدا مطلب په نورو الفاظو سره په مشرح او مفصل ډول راغلي، قرآن د الله کتاب دئ، مکمل او له هر نقص او عيوب نه منزه، هرڅه ئې واضح او مبيين، قرآن لدې عيوبه منزه دئ چي په هغه کي دي داسي خه ويل شوي وي چي هر مخاطب ته ئې غامض وي او په خپله ئې وروسته يا مخکي د هغه وضاحت نه وي کړي. خو که احياناً په تول قرآن کي د هغه د شرحې په موندلو بريالي نشوونو دا باید خپل عيوب او نقص وګنو او پدې باور وو چي مونږ په خپله کافي او لازم غور او دقت ندي کړي او پدې وجه په قرآن کي د هغه د شرحې او تفصيل په موندلو نه يو بريالي شوي که نه نو په قرآن کي حتماً د دې وضاحت شوي. بيا باید د پیغمبر عليه السلام په احادیثو کي د هغه په مطلب

د قرآن قسمونه --- تمهید

د پوهېدو لته وکړو، حدیث د قرآن شرح او تفسیر دئ. لدې نه وروسته به دا ګورو چي آیا صحابه وو او د دوى دور ته نېډې مفسرینو پدې هکله څه ویلې که نه، د دوى په روایاتو او آراوو کي داسي رأيه شته چي له ثقه راویانو نه روایت شوي وي او په قرآن او حدیث مبتنی وي؟

انسان چي کله د خپل مخاطب حالت داسي وګوري چي د ده د خبری په منلو کي متعدد دئ، نو د هغه د تشوش رفع کولو او په خپلی خبری د متقادع کولو لپاره په داسي څه قسم او لوره کوي چي مخاطب پري باور وکړي او دا یقین ئې راشي چي اوس نو دي حتماً ربنتيا وايو. د الله په نامه د لوري او قسم معنی دا ده چي مونږ الله په خپلو خبرو شاهد نيسو او پدې سره مقابل لوري ته ډاډ ورکوو چي ربنتيا وايو. په قرآن کي هم د هغه مهمو مطالب او سترو سترو خبرو د اثبات لپاره چي د قرآن مخاطب ئې له قوي دلائلو نه پرته نه مني، له دغه اسلوب نه کار اخیستل شوي. مونږ پداسي څه لوره کوو چي مخاطب مو باور وکړي چي د دې "مقسم به" د عظمت په خاطر حتماً ربنتيا وايو. خو په قرآن کي قسم د استشهاد لپاره رائي، د "مقسم به" په عظمت د اعتراف لپاره نه بلکه د خپلی ادعاد اثبات لپاره د شاهد او ګواه په حیث وړاندې کېږي. عادتاً باید د یوه مطلب د اثبات او د مخاطب د افناع لپاره په داسي څه استشهاد وشي چي د مخاطب له نظره کاملاً مسلم او منل شوي حقیقت وي او هغه ئې د واضح او خرگند دلیل په حیث ومني او په هغه کي هیڅ شک او تردید ونلري، هیڅوک په یوه نامسلم او نامنل شوي دلیل د

تمهید ----- د قرآن قسمونه

یوې متنازع فيها ادعا د اثبات هڅه نه کوي او طبعاً چي داسي هڅه
نامعقوله او بې فايدې ده.

د قرآن د قسمونو په تفسیر کي د مفسرینو ترمنځ د رأيی شدید
اختلاف ګورو، حتی د صحابه وو او د دوى دور ته د نېډې مفسرینو
ترمنځ، په احادیشو کي پدې اړه هیڅ روایت نه لرو، د قرآن د تفسیر
په هکله د احادیشو په کتابونو کي ډېر محدود روایات لرو، په
صحیح ترمذی کي تر نورو کتابونو نه دا راز احادیث زیات نقل
شوي خود هغوي شمبر هم دومره دئ لکه د قرآن د هري سورې په اړه
يواري یو حدیث، د مفسرینو ترمنځ لدې اختلاف نه هم معلومېږي
چي پدې هکله ثقه روایات محدود دي، هکه چي د ثقه روایاتو په
شته والي کي دوى اختلاف نشو کولی. نو دې حقایقو ته په پام سره
پکار ده چي مونې د درنو مفسرینو له آراوو نه د هغه چا رأيی غوره
کړو چي په قرآن مستنده وي او د خپلی شرحی د اثبات لپاره ئې د
قرآن په آيتونو استناد کړي وي.

اميده د اللہ تعالیٰ مونې ته په قرآن د بنې پوهېدو او په هغه د
صادقانه عمل توفیق راکړي، د ژوند په تولو برخو کي مو لارښود
وي، د هر اختلاف د حل مرجع او د هر قضاؤت لپاره ملاک او معیار
او په تیارو شپو کي رون مشعل.

د مهربان رب د هدايت او توفیق په هیله

د قرآن قسمونه ----- الطور

الطور

هیخوک او هیخ خه ظالمان د الله له عذابه نشی ژغورلی

د الطور په مبارکي سورې کي د پورتنى خبری د اثبات لپاره د فرعون غرقېدل او د یوه داسي چا په لاس د ده ظالمانه واکمني نسکورېدل د دليل په توګه وړاندي شوي چي له کتاب نه پرته ئې بل خه په لاس کي نه وو، د دي سورې لاندي آيتونه دا مطلب داسي بيانوی:

وَ الطورُ
قسم په طور.

وَ كِتَبٌ مَسْطُورٌ فِي رَقٍ مَنْشُورٌ *
قسم په لیکل شوي کتاب، په نشر شوو پابو کي

الطور ----- د قرآن قسمونه

وَ الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ *
قسم په آباد شوي کور.

وَ السَّقْفُ الْمَرْفُوعُ *
قسم په لور شوي چت.

وَ الْبَحْرُ الْمَسْجُورُ *
قسم په ډاک شوي بحر.

د قسمونو ئواب دا دئ:

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَقْعٌ * مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ *
بي شكه چي ستا د رب عذاب حتماً واقع کېدونکى دئ، هیڅ دفع
کوونکى ئې نشته.

باید و گورو چي دلته د الطور، کتاب مسطور فی رق منشور،
البيت المعمور، السقف المروفع او البحر المسجور معنى خه ده او
دا شيان خنگه پدي شهادت ورکوي چي ستا د رب عذاب حتماً واقع
کېدونکى دئ او هیڅ دفع کوونکى ئې نشته.

د دغو قسمونو د تفسیر لپاره باید تره رخه د مخه قرآن ته رجوع
و کړو، باید په خپله د قرآن په متنن کي د دي قسمونو تفسیر ولټيوو
او د قرآن په مرسته د هغوي په مطلب خان پوه کړو. خو باید و گورو
چي په قرآن کي د دغو شيابو اصلې مطلب موندلى شو که نه، که په

د قرآن قسمونه ----- الطور

قرآن کي پدي اره خه وضاحت شوي وي نو دا باید مونې بلي هري
مرجع ته له مراجعی نه مستغنى کري.

اکثراً يو لفظ د ډپرو شيانو لپاره استعمالپري او بېلي بېلي
معناوي تري اخیستل کېږي، په یوه محل کي یوه معنۍ او په بل کي
بله معنۍ، د موقعیت او محل له مخي د لفظ معنۍ تغيير کوي.
اصولاً د هر لفظ معنۍ او مفهوم باید ترتیلولو د مخه په هفي جملې
کي ولتيو چي دالفظ پکي راغلى او بيا د همدي جملې نه مخکي او
وروسته جملو کي او بيا په قول مضامون کي. د قرآن د هر لفظ معنۍ
هم باید ترتیلولو مخکي په هغه آيت کي ولتيو چي دا لفظ پکي
راغلى، بيا په مخکنيو او وروستينيو آيتونو کي، بيا په مربوطه
سورې کي او بيا په قول قرآن کي.

د الطور د سورې پدي قسمونو کي یو ئې ډپر واضح دئ او په
قرآن کي مکرر ياد شوي: الطور، هغه غر چي موسى عليه السلام
پکي په پيغمبرۍ مبعوث شو او د الله له لوري د فرعون مقابلې ته
ولېبل شو. د قرآن په خبر د بلیغ کلام تقاضا دا ده چي دا وروستي
شيان هم باید د موسى عليه السلام له قصې سره تراو ولري. راشئ
وګورو چي د موسى عليه السلام په قصې کي دا پاتې شيان موندلې
شو که نه. که په قرآن کي له فرعوني نظام سره د موسى عليه السلام
د مقابلې د قصې بېلي بېلي برخې وڅېرو نو خو ترتیلولو ستري او
حساسي پېښي او ډپر باز نقاټ د هر لوستونکي پام جلبوې:

الطور ----- د قرآن قسمونه

- موسى عليه السلام د طور په غره کي هغه مهال په پيغمبرى مبعوث او د فرعون مقابلې ته ولېبل شو چې له تقريباً لسو کلونو هجرت نه وروسته له مدین نه د مصر په لور روان وو، د شبې په تيارة کي ئې لار ورکه کوه، لې ليري د غره په ډډه کي رنا په نظر ورغله، پدي هيلى هغه لور ته روان شو چې هلته به شپانه وي او ده ته به لار وبنېي او يا به د اور کومه سکروته تراسه کړي او خپل ماشومان به له يخني وژغوري، خو هلته د الله تعالى له لوري په پيغمبرى مبعوث شو او د فرعون د مقابلې هغه ستنه دنده ورپه غاره شوه چې ترڅيل توان ئې ډپره ستنه او درنه گنهله.
- په ټولو پيغمبرانو کي يوازي موسى عليه السلام ته داسي كتاب ورکړي شوي چې تيار په لوحو کي ليکل شوي او مسطور وو، نورو ته د كتابونو او صحيفو يوازي وحي شوي، مسطور او ليکل شوي كتابونه او صحيفي ندي ورکړي شوي.
- د فرعون ميرمني آسيه په موسى عليه السلام ايمان راووړ، فرعون تر شديد تعذيب لاندي ونيوله، د هغې په پنسو او لاسونو ئې میخونه تکوهل، تر خو له ايمان نه لاس واخلي، خود ګه مؤمنه او پر خداي مينه بسخه د همدي شديد عذاب په وخت کي نه يوازي پر خپل ايمان ټينګار کوي او د فرعون په قصر کي او د ده ترڅنګ له ژوند نه بيزارۍ اعلانوي، بلکه له خپل رب نه غواړي چې خپل لوري ته ئې وبلې او په خپلې خوا کي ورته "بيت: کور" جور کړي. او الله تعالى ئې سوال مني او په جنت کي ورته دا کور جوړوي. پدي سره قرآن غواړي موږ پوه کړي چې فرعون د خپل اقتدار د بقا او د خپلو

-----الطور----- د قرآن قسمونه

مخالفینو د خپلو لپاره خه کول او په خنگه خنگه سختو عذابونو ئې تعذیبول، چي له یوپی بسحی سره او هغه هم د د میرمن، داسی سلوك کېبىي نو له نورو مخالفینو سره به د فرعون معامله خنگه وە؟ لدې نه بنسه معلومبىدى شي چي فرعون به له خپلو مخالفینو سره خه کول !!!

- فرعون خپل وزير هامان ته وايي: د پخو خبتو لور "صرح: مانى او قصر" راته جور کړه تر خو برآسمان ته وخیزم او وګورم چي هلته د موسى رب شته که نه!! هغه فرعون ته داسی "مرفوع سقف"، نه د اوسېدو قصر، جوړ کړ چې په تاریخ کي ئې مثال نه ليدل کېبىي.
- د موسى عليه السلام او د فرعون د مقابلې قصه هلته پاي ته رسپېرى چي فرعون له خپل لښکر سره په بحر کي غرق شو، تول بحر د دوى په مرو "مسجور: ډک" شو او موسى عليه السلام او ملګرو ته ئې په همدي بحر کي الله تعالى نجات ورکړ.

اوسم او لدې توضیح نه وروسته پدې خبری پوهېدل آسانه دي چي پدې قسمونو سره په حقیقت کي هغه سترو سترو پیښو ته اشاره شوي چي له فرعون سره د موسى عليه السلام د مقابلې د تاریخي قصې بارز نقاطه او حساس او له پند نه ډک پړاونه دې او د تولی قصې خلاصه وړاندی کوي او همدا سلسله پدې شهادت ورکوي چي ستا د رب عذاب هرو مرو واقع کېدونکى دئ. که فرعون ونه توانيد و چي د الله له عذاب نه خان وژغوري، نه قصرونو وژغورو، نه لښکرو او نه د مخالفینو تعذیب او خورونو، نو په دې کي شک مه کوه چي ظالمان او فرعونان په هیڅ خه نه د الله تعالى

الطور ----- د قرآن قسمونه

حتمي عذاب دفع کولي شي او نه ئي خنهولى.

که په قرآن کي د دي قسمونو په اړه لدې ټول وضاحت سره سره خوک د خپلي خوبني او رأيي تفسير کوي او له كتاب مسطور، بیت المعمور، سقف المرفوع او بحر المسجور نه داسي تعبير وراندي کوي چي نه له قرآن نه کوم دليل ورته په گوته کولي شي او نه د قسمونو او خواب ترمنځ تراو او رابطه بنو دلی شي، دا تفسير تفسير بالرأي دي، که هر مفسر ته منسوب شوي وي، د منلو ندي، کوم معتر مفسر ته د دې رأيي د انتساب په وجه د دې په خاي چي د قرآن پدې وضاحتونو او د قرآن په رينا کي د دي قسمونو د تفسير په اړه شک وکړو باید برعکس دې منلي شخص ته دا انتساب غلط وګنو او په پوره ډاډ او اطمئنان سره ووايو چي يا دغه مفسر اشتباہ کړي او يا راوي غلط شوي. باید پدې کي هیڅ شک ونکړو چي لدې قسمونو نه مراد فقط او فقط همدا د موسى عليه السلام او د فرعون د قصې هغه پنځه مهمي پېښي دي چي په قرآن کي ذکر شوې دي نه بل خه. دا سمه خبره نده چي خوک د قرآن په مقابل کي د بل چا خبری ته اعتناه وکړي او د هغه په خاطر د یوه آيت داسي تفسير ومني چي له قرآن سره اړخ نه لګوي.

د الطور د سورې د قسمونو لدې شرحی نه خو نتيجي ترلاسه
کوو:

- قسمونه د یوې مهمي مدعاه اثبات لپاره راغلي.

-----الطور----- د قرآن قسمونه

- دا قسمونه هم په خپل منځ کي او هم د قسمونو له خواب سره ژوري اړیکې لري.
- لکه څنګه چي انسان په خپلي مدعاد خپل مخاطب د قانع کولو لپاره قسم ته پناه وړي او پداسي څه لوړه کوي چي د مخاطب زړه ته ئې له قسم نه وروسته دا خبره ولوپري چي او سن نو دي حتماً ربنتيا وايبي، همداراز قرآن د خپلو مهمو ادعائانو د اثبات لپاره له همدي اسلوب نه کار اخلي، پداسي څه لوړه کوي چي مخاطب ته واضح او خرگند وي او د مدعاد اثبات په اړه د دليل حیثیت ولري، مخاطب متقاعد کړي او د شک مجال ورته پري نږدي.
- هيڅوک د خپلي ادعا د اثبات لپاره داسي دليل نه وړاندي کوي چي مخاطب ته ئې مجھول، غيرقابل فهم او تراصل مدعاع زييات ناخرگند وي. قرآن د لمړ، سپورمي، آسمان، حمکه، شپه، ورڅ، سباوون، ستوري او دي ته ورته په خرگندو او واضح شيانيو لوړه کوي او د خپلي ادعا د ثبوت لپاره ئې د خرگند دليل په توګه د مخاطب مخي ته بدې.

د دي نتائجو له مخي د هغو کسانو په اړه چي وايبي: له سقف المرفوع نه مراد آسمان دئ او له بيت المعمور نه مراد هغه بيت المعمور چي په آسمان کي ده او له بحر المسجور نه مراد د قیامت په ورڅ په بحرونو اور ګهبدل او د نورو قسمونو په اړه دي ته ورته نظریات لري، وايو: پدي سره دوى خواشتباها کوي:

- د کلام د نظم، یووالی او همغېي غښتنو ته ئې پام ندي کړي،

الطور ----- د قرآن قسمونه

نه ئې د قسمونو تر منځ يوالي ته اهتمام کړي او نه د قسمونو او ټواب تر منځ ارتباط ته.

- آسمان او په آسمان کي بيت المعمور خنګه پدې شهادت ورکوي چي د الله عذاب حتماً راتلونکي دئ؟
- کافر خو نه بيت المعمور مني او نه د قیامت په ورڅ د بحرونو اور اخیستل، نو خنګه به پدې باندي قسم سره پدې خبری قانع شي چي په ربنتیا د الله عذاب واقع کېدونکي دئ؟!
- د "مسجور" اصلی معنی "ډک" ده، نه اور اخیستي.
- دا خو تفسیر بالرأي شو، دا دوى ولې د قرآن په وضاحت اكتفاء نکوي او خامخا داسي رأيه وړاندي کوي چي په قرآن کي ورته دليل نشي موندلی.
- که په قرآن کي د موسى عليه السلام او فرعون په هغې قصې کي چي له "طور" نه شروع او په "بحرالمسجدور" پای ته ورسپدہ، مونږ دا ټول قسمونه موندلی شو، نو بیا ولې باید پدې اكتفاء ونکړو؟! دا پداسي حال کي چي یوازي پدې سره هم د قسمونو تر منځ او هم د قسمونو او ټواب تر منځ ئې ژور ارتباط مراعات کېږي او دا خبره په ډاګه کېږي چي د الله د واقع کېدونکي عذاب مخه هیڅوک نشي نیولی، په بحر کي د فرعون غرقېدل ئې بشه واضح مثال دی.

د قرآن قسمونه ----- الذريت

الذريات

د قيامت د راتلو وعده ربستونی ده او "دين: مكافات او
مجازات" حتماً ترسه كېدونکى دي.

د الذريت سورې په سر کي د پورتنى ادعا د اثبات لپاره په
خلورو شيانو لوره شوي:

وَ الذَّرِيَّتْ ذَرُواً *
قسم په خورونکو شيندونکو

فَالْحَمْلَتْ وَ فَرَاً *
بيا د درانه پيتي پر شا ورونکو

فَالْجَرَيَّتْ يُسْرَاً *
بيا په آسانې خوئدونکو

الذریت ----- د قرآن قسمونه

فَالْمُقَسَّمَتْ أَمْرًا *
بِيادِ يوْهَ كَارَبَهْ وَبِشُونَكُو

او له قسمونو نه وروسته ويل شوي چي:

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ * وَ إِنَّ الدِّينَ لَوَقْعٌ *
بَيْشَكَهْ چي له تاسو سره کېدونکي وعده ربستونې ده او "دین": د
قيامت د ورخي مكافات او مجازات" حتماً واقع کېدونکي دي.

راشئ و گورو چي دلته په خه خه لوړه شوي او دا قسمونه خنګه
پدي خبری شهادت ورکوي چي د قيامت وعده ربستونې او هرو مرو
واقع کېدونکي ده؟

څو خبری باید په پام کي ولرو:

- د بیان له فحوى او انداز نه معلومېږي چي دلته د یوه شي په
څلورو حالتونو لوړه شوي، په وروستيو دريو آيتونو کي د "فاء" ذکر
همدا خبره په گوته کوي.
- دا شي باید خرګند، واضح او د قرآن هر مخاطب ته جوت وي.
- لومرئ باید په قرآن کي د دې لته وکړو چي خه ئې پدې صفاتو
ياد کړي چي شيندل کوي، دروند پیتی حمل کوي، په آسانی
خوځېږي او د یوه خه د وېشلو دنده ترسره کوي؟
- دا شي باید د دې مدعاه لپاره واضح دليل وي چي "شوې وعده

د قرآن قسمونه ----- الذريت

ربستونی ده او حساب کتاب تر سره کېدونکى"

که قرآن ته مراجعه وکړو نو په ګن شمېر آیتونو کي به ومومو چي بادونه ئې په همدي څفاتو یاد کړي. چي دوري شيندي، وربخي په سر اخلي، لري لري سيمو ته ئې وري، په بېلو بېلو لوريو ئې وېشي، د باران د ورولو سبب کېږي، چي بيا پدي باران سره مړه Ҳمکه راژوندي کېږي او وني او بوتي راشنه کېږي. او قرآن په ګن شمېر آیتونو کي په باران سره د مرې Ҳمکي په راژوندي کېدو استدلال کوي او وايي چي تاسو به هم دغسي بيا راژوندي کېږي. دا خو آیتونه ئې مثالونه دي:

وَ هُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيِ رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا
أَفَلَتِ سَحَابًا ثَقَالًا سَقَنَهُ الْبَلْدُ مَيَّتٌ فَأَنْزَلَنَا بِهِ الْمَاءَ
فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الشَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ *
الاعراف: ٥٧

او دا خو الله دئ چي بادونه د خپلي پېروزويسي نه مخکي د زېري په څبر رالېري، ترهغه چي درنې وربخي پورته کړي، مړه ټابوبي ته ئې بیایو، نو پدي سره او به رانازلواو، بيا پدي سره هرراز ميوی راباسو، همداراز به مرې راباسو، بنائي پند واخلي.

وَ اضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءَ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ
فَأَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصَبَّ هَشِيشًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَ
كَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا *
الكهف: ٤٥

الذریت ----- د قرآن قسمونه

دوی ته د دنیوی ژوند مثال بیان کړه، د هغو او بو په خپر چې له آسمانه ئې را نازل کړو، د حمکي یو تې پرې ګن کړو، بیا د اسی خس شي چې بادونه ئې شیندي او الله په هر خه حوا کمن دي.

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ
كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كَسْفًا فَتَرَى الْوَادُقَ يَخْرُجُ مِنْ خَلْلِهِ
فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبِشُونَ*

الروم: ٤٨

الله هغه ذات دئ چې بادونه را لېږي، وربخي و هخوي، بیا چې خنگه ئې خوبنې وي په آسمان کې ئې خوري کړي او ټوټې ټوټې ئې کړي، بیا گورې چې خاځکي ئې له منځه راوځي، نو چې له خپلو بند ګانو نه ئې چا ته ورسوی ناخاپه پرې خوبن شي.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسَقَنَهُ إِلَى بَلْدٍ
مَيْتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتَهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ*

فاتاط: ٩

او الله هغه ذات دئ چې بادونه ئې راول لېږل، چې هغوی وربخي و خوئولي، نو د مره تا توبې په لور مو بېولي، بیا مو مرداوې حمکه له مرګه وروسته بیا پرې راژوندی کړه، "د قیامت د ورځي" نشور او بیاراژوندی کول به همداسي وي.

- د قسمونو په خواب کې دوه خبری شوې: له تاسو سره شوې وعده ربستونې ده. او "دین: د قیامت د ورځي مكافات او مجازات" واقع کبدونکۍ دئ.

د قرآن قسمونه ----- الذريت

• د قسمونو په سر کي د بادونو د شيندلوا او خورو لو صفت ته اشاره شوي او په پاي کي د تقسيم او و بشلو صفت، لومړئ صفت ئې د قيامت په ورخ د دي دنيا د ختميدو له صحنه سره او وروستي صفت ئې د مكافات او مجازات له قضيي سره اړخ لګوي، شيندونکي بادونه طوفانونه راولادوي او تقسيمونکي بادونه هرچا او هري سيمی ته خپله مناسبه برخه لپېدوې، یو پدي دلالت کوي چي په یوه ستر ورانونکي طوفان سره به دا دنيا ختمېري او بل پدي چي له هرچا سره به مناسبه معامله ترسره کېږي او مكافات مجازات به تحقق مومني.

زه وربئي گورم چي په آسمان کي سره تقسيم شي، په بېلوا بېلوا لارو روانې شي، هري خوا ته یوه مناسبه برخه و خوچېري، په غرونو ډېري واوري ووروبي او په آوارو څمکو د ضرورت په اندازه باران، هلتہ ډېرو واورو ته ضرورت دئ تر خو کافي مقدار ڏخیره شي او بیا په دوبېي کي ورو ويلې شي او د چینو، کاريزيونو او ويالو په بنې کي وبهچېري او په هغه وخت کي انسان، حيوان او نبات خروبه کري چي بارانونه نه وربېي، خو په آوارو سيمو کي باران ته اړتيا زياته وي او وربئي همدا کار کوي!!

که لدې سره چي قرآن د نومورو قسمونو شرح او تفسير
زمونې مخي ته بدې، خوک راپورته شي او له خپلي رأيي او خيال نه
دغو قسمونو ته داسي تعibir وړاندي کري چي نه له قرآن نه ورته خه
دليل لري او نه د قسمونو او ئواب ترمنځ ئې ارتباط بنو دلي شي،

الذریت ----- د قرآن قسمونه

نو پر قرآن د ايمان تقاضا خو دا ده چي داسي تعبيرونو ته هيخ
اعتناء ونكرو.

د همدي سوري په اووم آيت کي په آسمان لوره شوي او
فرمابي:

وَ السَّمَاءُ ذَاتُ الْجُبُكُ *
قسم په آسمان د لارو خاوند.

او ورپسي د نوموري قسم دا حواب رائي:

إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ *
يقييناً چي تاسو په مختلفي وينا کي ياست.

د قسم او حواب ترمنعئي د ارتباط په اره له خه ويلو نه مخکي
باید خو تکي واضح شي:

- د آسمان دا صفت چي د لارو خاوند دي، باید داسي خرگند
صفت وي چي د قرآن هر مخاطب ته قابل درك او قابل فهم وي.
- پدي صفت استدلال سره باید دا خبره ثابته کړي شي چي د
بيازوندون په اړه د مخالفينو باور د حقیقت خلاف دي.
- که لمبدقت وکړو نو په آسمان کي يوازي هغه لاري په نظر رائي
چي ستوري او آسماني اجرام پري درومي، له هغو لارو نه پرته چي د
آسمان د هر ستوري لپاره بېله بېله تاکلي شوي او هر ستوري یوې

د قرآن قسمونه --- الذريت

خوا بلي خوا ته له انحراف نه پرته پكي درومي، نوري لاري نشو
ليدلى.

قرآن د لمرا او سپورمی په هکله وايي چي هريو په خپل خاص
فلک او مدار کي درومي:

وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ كُلُّ فِي
فَلَكَ يَسِبَّحُونَ *
الأنبياء: ٣٣
او الله هغه ذات دئ چي شپه، ورخ، لمرا او سپورمی ئي پيدا کول،
هريو په خپل فلك کي خوخي.

• پدي خور او ستر آسمان کي، دا دقيق او کلك نظم، دا بي
شمپره ستوري چي هريو ئي په خپل خپل مدار کي ساتل کېري، له
تصادم او تکراو نه ئي مخنيوي کېري او نه پرېبدى چي ستر ستر
ستوري واره واره جذب کري، يو د بل په مدار کي داخل شي او هر
خه سره گله ودشي، پدي دلالت کوي چي پدي عالم کي نظم حاكم
دئ، خوشى او بيهوده او بي هدفه ندى پيدا شوي، خپلي مخي ته
ندى پربېسۇدل شوي، دا تۈل داسىي واكمىن ذات اداره کوي چي هرڅه
ئي په واک کي دي او په هر خه قادر دئ.

د دې شرحى نه وروسته د قسم او خواب ترمنج ئې تراو په ډېره
آسانى موندلى شو. له قيامت نه منکر کسان چي په خه باور لري او د
دې باور له مخي خه وايي، دا له هغه خه سره اختلاف لري چي لدې
منظم او ستر آسمان نه هر سترگور انسان او هر د عقل او پوهى

الذریت ----- د قرآن قسمونه

خاوندئی ترلاسه کوي، دا په یوه خه دلالت کوي او دوى د دې خلاف بل خه وايي، دوى عالم بې هدفه، بې مقصد، نامنظم، خپلی مخي ته پربنیسodel شوې مجموعه گني، چي نه خالق لري او نه واکمن او ھواکمن ساتونکي او اداره کوونکي !! خو آسمان او د آسمان پدي بې شمېره لارو باندي تلونکي ستوري د دې بې بنسټه تصور خلاف په بل خه حکم کوي.

د قرآن قسمونه ----- النجم

النجم

دا عالم تلپاتي ندئ، د پاى يوه ورئ لري

د النجم په مبارکي سورې کي د ستوري په هغه حالت لوړه
شوې چي پربوژي او همداد عالم د ختمېدو نښه ګنډ شوې:

وَ النَّجْمٌ إِذَا هَوَى *
قسم په ستوري چي کله ناخاپه پربوژي.

ورپسي ويل شوي چي:

مَا ضلَّ صَاحِبُكُمْ وَ مَا غَوَى *
ستاسو ملګري نه لاره ورکه کړي او نه بې لاري شوي

النجم ----- د قرآن قسمونه

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى *
أَوْ نَهْ لَهُ خَلِيٌّ نَفْسِيٌّ هُوَ سَنَهُ خَبْرِيٌّ كَوْيِ.

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى *
دَانَدَهُ مَكْرُورٌ حَيٌّ شَوِيٌّ دَوْحَيٌ خَبْرَهُ.

د قسم او ھواب ترمنج ئې د ارتباط موندلۇ لپارە ترقولۇ د مخه
باید خو خبرو تەپام وکپو:

- د مکىي مشركينو پيغىم بر عليه السلام تەد دە د كومى خبىي پە
وجه ويل چىي "ضل و غوى: لارئى وركە كپى او بې لاري شوي"؟
- آيا پدى سورى ييا قول قرآن كىي دغە خبرە موندللى شو؟ دلتە خو
قرآن وايىي چىي دا د د خپلە خبرە ندە، بلکە د الله لە لورىي د وحى
خبرە دە، تاسىي هسىي دى خبىي پە وجه دە تە بد او رد وايىي.
- د ستوري ناخاپى پربوتل، نە آرام غروب، خنگە پدى شهادت
وركوي چىي د دە دا خبرە رېبىتىا دە؟

د دى سورى پە پاي كىي لە ۵۷ آيت نە تر ۲۰ آيت پوري لولو
چىي:

أَزَفَتِ الْأَرْضَةُ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ أَفَمَنْ هَذَا
الْحَدِيثُ تَعْجَبُونَ وَتَضَحَّكُونَ وَلَا تَبْكُونَ *
نبىدى راتلۇنكىي رانبىدى شوه، له الله پرته بل خرگىندونكى ورتە نشته،
نو آيا لدى خبىي تعجب كوي او خاندى او ۋازىي نە؟

د قرآن قسمونه --- النجم

لدي آيتونو نه په خرگنده معلومېږي چي قريشو د پيغمبر عليه السلام پدې خري تعجب کولو او په استهزا او تمسخر سره به ئې هغه ردوله چي ده ورته ويل: د قيامت ورخ رانبدي شوي، دا دنيا به له منحه ئي او تول به د حساب او كتاب او د جزا او سزا عالم په لور درومو. په قرآن کي دي ته ورته گن شمېر آيتونه همدا مطلب په گوته کوي چي قريشو ته د پيغمبر عليه السلام په تولو خبرو کي د زياتي حيرانتيا او تعجب خبره دا وه چي قيامت به رائي، د نړۍ دا موجود نظام به له منحه ئي، بله دنيا، له ځانګړي نظام سره به رائي، مړه به راژوندي کېږي او د خپلو عملونو سزا او جزا به گوري، پدې خبری پوري به ئې خندل او د همدي خبری په وجه به ئې کله پيغمبر ته مجnoon ويل او کله ضال.

خو دا خبره چي د ستوري ناخاپي پرپوتل خنگه د د غي ورخي راتگ په گوته کوي او خنگه د دي ورخي په اړه د پيغمبر عليه السلام د وينا په ارتباط د قريشو ناروا دريغ ردوی، ټواب ئې دا دې:

د یوه ستوري ناخاپي پرپوتل، له خپل ټاکلي مسیر نه وتل او په لایتناهي فضاء کي ورکډل، داسي دئ لکه له یوی ستري ماني نه چي یوه خبسته راپړوئي او ځمکي ته په رارسېدو سره ذره ذره شي، د همدغې یوې خبستي راپړوټل، دا په گوته کوي چي دا ماني زړه شوي، نوري خبستي به ئې هم یو په بل پسي راپړوئي او یوه ورخ به دا توله ماني رانسکورېږي. نو اوس که خوک د پيغمبر عليه

النجم ----- د قرآن قسمونه

السلام دا وینا چي قیامت رانبدي شوي، نه مني او د ده په هکله وايي چي يا غلط شوي يا قصدآدا غلطه خبره کوي، پداسي حال کي چي دا د ده خپله خبره نه ، بلکه د الله له لوري د وحي خبره ده او د ستورو نابيره پربوتل د هغې پر حقانيت شهادت ورکوي، آيا دا کس له خپل عقل سره جفا نه کوي؟ آيا له خرگند دليل نه انکار نه کوي؟ آيا د دوي په عقل او عمدي انکار ژرا نده پکار؟ أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ * وَ تَضْحَكُونَ وَ لَا تَبْكُونَ * نو آيا لدې خبري تعجب کوي او خاندئ او ژاري نه؟

د دې تعبيير په تائيد کي دوه اساسی دلایل په همدي سورې کي راغلي:

- د "هوی"لغوي معنى ناخاپي پربوتل دي نه د معمول مطابق غروب. دا پربوتل د قیامت د نبدي کېدو نښه کېدى شي نه بل خه.
- د سورې په ۵۷ آيت کي د قیامت ورخ د "الْأَرَقَةُ: نبدي راتلونکې" په نامه ياده شوې او ويل شوي چي رانبدي شوې ده، لدې نه په خرگنده معلومېږي چي اصلي موضوع د قیامت رانبدي کېدل دي.

د قرآن قسمونه ----- الصافات

الصافات

د ئمکي او آسمانونو پيدا كونكى او پالونكى يو دى

د پورتنى مدعاد اثبات لپاره د الصفت په مباركي سورې کي
په دغوشيانو لوره شوي:

وَ الصَّفَّتِ صَفَّاً *
په ليكه شوو ليكه كېدونکو قسم.

فَالْجَرَّتِ زَجْرًا *
بيا په رېلۇ سره رېتونکو باندي قسم.

فَالْتَّلَيْتِ ذَكْرًا *
بيا د ذكر لپاره په ورپىسي راتلونکو قسم.

الصفات----- د قرآن قسمونه

له قسمونو نه وروسته ويل شوي:

إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ * رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنُهُمَا وَ
رَبُّ الْمَشْرِقِ *

بي شكه چي ستاسو رب يو دي. هماجه د آسمانونو رب، د ځمکي
رب او د هرهغه خه رب چي د دوى دواړو تر منځ دي.

د قسمونو د توضیح او له څواب سره ئې د ارتباټ په اړه خو
خبرو ته توجه ولري:

- دلته د "مقسم به" درې صفات ذکر شوي: الصفات: صف تپونکي، الزاجرات: ریتونکي او التالیات: وریسې راتلونکي. د دې الفاظو اطلاق په ډېرو شیانو کېدی شي، خو پدې پوهېدل چي دلته د هر یوه دقیقه معنی خه ده او د خه لپاره کارول شوي، دا باید د لغت په کتابونو کي نه بلکه په خپله په قرآن کي، په دغوا آیتونو او په همدي سوره کي ولتيوو.
- د دوو وروستنيو آيتونه په سر کي د "فاء" توري دا مطلب په گوته کي چي دا دواړه له مخکنې سره تپلي دي او په تولو کي د یوه شي په اړه خبره روانه ده، الصفات، الزاجرات او التالیات د یوه شي درې حالتونه او صفات دي.
- دا شيان باید د قرآن د نورو قسمونو په خپر هر مخاطب ته خرګند شيان وي او دا ادعا ثابته کړي چي ستاسو رب يو دي، د آسمانونو، ځمکي او پدوي کي د هرڅه رب دي.

د قرآن قسمونه --- الصافات

- د قرآن په خو آیتونو کي ستوري د رتونکو په نامه ياد شوي.
- په قرآن کي د سپوږمى، په هکله ويل شوي چي دا ورپىپه راتلونکي ده، په شپه کي د لمر له پربوتو وروسته راخرگنده شي، ستوري هم د سپوږمى په خبر په شپه کي ورو ورو راخرگندېږي.
- د ستوري په ليدو سره انسان د دي عالم په عظمت او ستروالي پوهېږي، د ورئي لخوا انسان يوازي خپله حمکه او په آسمان کي لمر گوري، خو چي شپه شي او ستوري راخرگنده شي نو هلته پدي پوه شي چي دا عالم خومر ستراو خوردي، همدا ستوري ده ته خپل رب ورپه ياد کري، په حقیقت کي ستوري د الله د يادلو سبب کېږي. د المرسلات په سوره کي بادونه د "الملقيات ذكرًا" په صيغه سره د الله د ذکر القاء کونکي گنل شوي او دلته ستوري د الله د ذکر موجب.
- که پدي عالم کي ستريگي ورغو او دا ولتيو چي په يوه ليکه کي ليکه کبدونکي، رتونکي او ورپىپه راتلونکي به خه وي، نو ستوري مو مخي ته ودرېږي، د شپې لخوا په آسمان کي يوه لویه ليکه گورو چي د ستورو او کهکشاننو مجموعه ده او د آسمان تول ستوري په حقیقت کي د همدي لوئي ليکي اجزاء دي، زمونږ ئمکه، لمر او شمسي نظام هم د دغې ليکي اجزاء دي. همداراز د آسمان په يوه او بله گونبه کي د شهاب ثاقب په واسطه د رقیلو صحني گورو. او متوجه کېړو چي ستوري ورو ورو راپرسيره کېږي، ئيني د تياري له زياتېدو سره سم راخرگندېږي او ئيني نور د شپې په سر کي نه وي وروسته راپورته شي.

الصافات ----- د قرآن قسمونه

○ له قسمونو او ځواب نه وروسته دوه آيتونه داسي راغلي چي
په ډېر وضاحت سره نبيي چي په لوړنيو آيتونو کي ستورو ته
اشاره شوي: آيتونه دا دي:

**إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاوَاتِ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَافِرِ^{*} وَ حَفْظًا مِّن كُلِّ
شَيْطَنٍ مَّارِدٍ**
دا موښېو چي د دنیا آسمان مو په ستورو بشایسته کړي او له هر
متمرد شیطان نه د ساتني لپاره "مو ګمارلي"

○ لدغو تولو خبرو نه په ډاګه معلومېږي چي په لوړېو دريو
آيتونو کي د ستورو دريو صفاتو ته اشاره شوي.

○ دغه د آسمان بي شمېره ستوري چي په یوې عظيمې ليکي کي
تنظيم شوي، هر یو ئې په خپل مدار او فلك کي په منظم طور
خوئي، طلوع او غروب ئې منظم، نه یوه شبېه وروسته مخکي کېږي
او نه یو له بل سره تصادم کوي، دا شهادت ورکوي چي د Ҳمکي او
آسمانونو رب یو دي. دا استدلال قرآن په بل ځاي کي هم کوي او
وايي: که په Ҳمکه او آسمان کي له یوه الله پرته متعدد خدايان وي
نو حتماً دواړه تباہ کېدل او دا موجود نظم متلاشي کېدو او تباھي
خورېده. نظم، یووالۍ، له تصادم او تکر نه مخنيوی، هرڅه په خپل
خپل ځاي کي سائل او خپل خپل کار تري اخیستل دا ثابتوي چي دا
هرڅه د واحد ټواکمن ذات په اداره کي دي.

په تفسironو کي د دغو قسمونو په اړه د ډېر مختلفو آراوو

د قرآن قسمونه ----- الصافات

شاهد يو، که خه هم اختلاف په خپله پدي دلالت کوي چي پدي هکله موشق روایت نشه، خو په ھينو تفسيرونو کي پداسي روایاتو استناد گورو چي نورو هغه ضعيف گنهي. د اختلاف يوه وجه دا ده چي له "التاليات" نه د تلاوت کوونکو معنى اخيستل شوي، حال دا چي دلته د "ورپسي راتلونکو" معنى افاده کوي، لکه خنگه چي د الشمس د سورې په دوهم آيت کي **وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا***: قسم پدي سپوبدمى چي ورپسى شي، د "تلا" لفظ ترشا راتگ افاده کوي.

- که دا ټول آراء د يوه بل خنگ ته کېږدئ او قضاوت وکړئ نو دا درته جو ته کېږي چي ترتیلو دقیق او په قرآن مستند تفسیر همدا پورتنې تفسیر دی.

----- د قرآن قسمونه ----- یس

یس

قرآن په خپله د دي خبری د اثبات لپاره کافي دئ چي دا
مبارک کتاب د الله له لوري رالېبل شوي

د یس په مبارکي سورې کي په قرآن لوره شوې:

* وَالْقُرْآنُ الْحَكِيمُ
قسم په حکیم قرآن.

د قسم ھواب دا دی:

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ * عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ * تَنْزِيلُ الرَّحِيمِ

بې شکه ته له پيغمبرانو خخه يې، په مستقيمي لاري برابر، د عزتمن
رحيم خدائی رالېرنه.

په ھۇ نورو سورتونو کي ھم دې ته ورتە په قرآن لوره شوي، په

يس ----- د قرآن قسمونه

تولو کي هواب ورته دی او پدې تأکید شوی چي دا کتاب د الله له لوري دی، د دې کتاب په اړه د پیغمبر کار لدې پرته بل خه ندي چي هغه په امانت سره خلکو ته ورسوی، هغه فقط یو امين استاخی دی.
لکه چي د الزخرف په سوره کي راخی:

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ
قسم پدې خرگند کتاب.

او هواب ئې دا:

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
يَقِينًا چي مونږ دا یو عربي قرآن گرځولی ترڅو تاسو تعقل و کړئ.

يعني دا مبين کتاب مونږ لپېلې، دا د محمد عليه السلام په خپلو افکارو مشتمل کتاب ندي، د الله کتاب دی، په عربي کي ئې راتګ تاسو پدې شک مبتلا نکړي چي مبادا د محمد عربي عليه السلام خپل کتاب وي، دا خودې لپاره مونږ په عربي کي لپېلې چي تاسو ئې په مطلب پوه شئ. د دې مبين کتاب هرڅه شهادت ورکوي چي الله رالپېلې.

د الدخان په سوره کي راخی:

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ
قسم پدې خرگند کتاب.

د قرآن قسمونه ----- يس

حواب ئې دا دى:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَرَّكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ *
يَقِيْنَاً مُونِبَ هُغَهُ پَه يوْپِي مبارَكَيِ شَيْپِي كَيِ نازَلَ كَوْ، يَقِيْنَاً چِي مُونِبَ
خَبَرَدارَئِ وَرَكُونَكَيِ يو.

او د "ق" په سورې کي راي:

وَالْقُرْءَانِ الْمَجِيدِ *
قسم په باعْظَمَتْهِ قرآن.

حواب ئې دا دى:

بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِّنْهُمْ فَقَالَ الْكَفَرُونَ هَذَا شَيْءٌ
عَجِيبٌ *

خو دوي پدي تعجب وکړ چې په خپله لدوی خخه يو پیغمبر ورته
راغۍ، نو کافرانو وویل: دا خو عجیب شی دی!!

او د "ص" په سورې کي راي:

وَالْقُرْءَانِ ذِي الذَّكْرِ *
په پند لرونکي قرآن قسم.

چې حواب ئې دا دى:

میں - د قرآن قسمونہ

*** بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عَزَّةٍ وَشَقَاقٍ**
خو کافران په غرور او مخالفت کي دي.

پدې ټولو قسمونو کي دا ويل شوي چي د قرآن عظمت او
شأن، د قرآن حكيمانه لارښوونني، ذکر او پند ئي، پدې شهادت
ورکوي چي محمد عليه السلام د نورو پيغمبرانو په خبر يو پيغمبر
دي، د ده د پيغمبری د اثبات لپاره قرآن کافي دي، د ده لار سمه ده
او د عزيز رحيم خداي له لوري بشودل شوي لارده. که خوک قرآن ته
رجوع وکړي، په شفاف او صاف ذهن سره هغه مطالعه کړي، په هغه
کي د ژور حکمت نه ډکو لارښوونو ته ځير شي، حكيمانه دعوت ته
ئي دقیقاً پام وکړي، علمي څېرنې ئي او د طبیعت په اړه د هغه دقیق
او عميق علمي بحثونو ته ځير شي او بيا دا کتاب د یوه ستر
ليکوال، لوی عالم، معروف حکيم او نوميالي محقق له کتاب او
ليکنې سره مقاييسه کړي، ډېر زر او په آسانې به پوه شي چي د کوم
انسان له خوا د قرآن جوړبدا محال ده، خبری ئي، لارښوونني ئي،
مواعظ ئي، پربکړي او قضاوتونه ئي، احکام او قوانین ئي،
استدلال ئي، د طبیعت او هستي په هکله دقیق علمي بحثونه ئي،
دا ټول په خرگنده توګه بنېي چي دا یوه پيغمبر ته د الله له لوري
ورکړي شوی کتاب کېدی شي نه د یوه انسان د ذهن زېرنده، که
هر خومره انسان پوه وي او د ډېر او چت نبوغ خاوند، دا ورته ممکنه
ننده چي داسي کتاب جوړ کري شي.

د قرآن قسمونه ----- الواقعه

الواقعة

قيامت به هرومرو رائي

د الواقعه په سورې کي هم، د النجم د قسم په خبر، د قيامت د اثبات لپاره د ستورو په موقع باندي لوړه شوي:

فَلَا أُقْسِمُ بِمَوْقَعِ النُّجُومِ * وَإِنَّهُ لَقَسْمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ
إِنَّهُ لَقْرَاءٌ أَنْ كَرِيمٌ *

نو نه، د ستورو په موقعیتونو لوړه کوم او دا خو یقیناً چې سترا قسم
دئ که پوه شئ، بې شکه چې دا عزتمن قرآن دی، په مکنون کتاب
کي، له پاکانو پرته ئې بل خوک نشي مس کولی، د رب العالمين له
لوري نازل شوي.

د الواقعه سوره له سر نه ترپايه د قيامت د ستري واقعي په اړه
تفصيلي بحث کوي، لدې قسم نه مخکي د قيامت د منکرينو په

الواقعه ----- د قرآن قسمونه

ئواب کي چي ويل به ئي آيا مونې به له هغه وروسته بىا راژوندي
كېبرو چي په خاورو او هېوکو بدل شو او آيا زمونې مخکنى پلرونە به
هم راژوندي كېبىي؟ دوى تە ويل شوي، هو؛ تاسو او ستاسو پلرونە
به قول هغى معلومى ورئي تە راغوند كېرى شىء، بىا ورتە ويل شوي:
تاسو خو مونې پيدا كېرى يىء، ولې بىا ژوندون ربنتىيا نە گئى؟!
ورپىسي د بىا ژوندون پە اپە خو مهم دلليل ورلاندى كوي:

- دا ستاسو د مني نطفە تاسو پە يوه ژوندي مخلوق بدلۋئ كە
الله؟
- دا پە ئمكىي كىي شيندلې او كىل شوي دانە تاسو د بوتىي پە خېر
رازرغونوئ كە الله؟
- دا لە ورپۇخو نە او بە تاسو راناژلوئ كە الله؟
- كە الله وغوارىي چي بارانونە ونشى او پە بحر كىي ستاسي او بە
ھمداسىي تروپى پرېبدى، خوک بە باران ووروپى او خوک بە دا د بحر
تروپى او بە خوبىي كوي؟
- تاسو چي اور بلىئ، دا د سوند ونە او بوتىي ئې تاسو پيدا
كېرى كە الله؟

خوک چي دا حقايق پە خپلو سترگو گوري، خنگە د بىا ژوندون
خبرە ورتە گرانە او د نە منلو بىپىنى؟ خنگە هغە ذات لدى عاجز گئى
چي دا قول ستر كارونە د دە پە ارادە ترسە كېبىي؟

لدى نە وروستە د ستورو پە موقع لورە شوي، گوري چي هر

د قرآن قسمونه --- الواقعه

ستوري ئانتهه بېل بېل مدار لري، پدي مدار كي په منظم طور، يوي خوا بلي خوا ته له انحراف نه پرته خوئي، له يوي شبيي وروسته مخکي كېدو پرته طلوع او غروب کوي، دا بې حسابه ستوري، پدي بې انتهاء فضاء کي، دا قول خوك اداره کوي؟ خوك هريو په خپل مدار کي ساتي؟ آيا د دي خور او پراخ عالم ساتونکي او اداره کوونکي ذات لدي نه عاجز گنه چي تاسو بيا رازوندي کپي؟

د قرآن په ھېرو نورو آيتونو کي هم دي ته ورته ويل شوي چي
آيا د دي آسمانونو پيدا کول گران دئ که ستاسو بيازوندي کول؟
لکه چي فرمابي:

ءَ أَتُّثُرُ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا * النازعات: ٢٧

آيا ستاسو پيداينبنت گران کار دئ که آسمان چي جورئي کړ؟

لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسَ لَا يَعْلَمُونَ * غافر: ٥٧

د آسمانونو پيداينبنت د خلکو تر پيداينبنت نه ډېر سترا او لوی کار
دئ خو اکثر خلک نه پوهېږي.

لدي شرحي نه وروسته د دغه قسم او خواب ترمنځ د ارتباط په
خرنګوالي پوهېدل آسانه دي او هغه دا چي:

قرآنکريم وايي چي الله تعالى به مړي بياراژوندي کوي، د
آسمانونو دا بې شمېره ستوري چي هر یوئي په خپل خپل مدار کي

الواقع ----- د قرآن قسمونه

ساتل کېږي پدې شهادت ورکوي چې دا عالم یو قدیر او څواکمن ساتونکي او پالونکي لري، قرآن د همده رب العالمين له لوري رالبېل شوي، دغه قرآن چې د کومي خبری دعوي کوي د ستورو موقع د هغه په حقانيت شهادت ورکوي، خو پدې قرآن هغه خوک پوهبدی شي او د هغه اسرارو ته ئې لاس رسی چې پاك وي، ناپاکان، چې افکارئي گنده وي، عزائمئي گنده وي، د زړه او د ماغ سلول سلولئي له گنده رزق روزي نه جوړ شوي وي، هغوي د قرآن په حقایقو له پوهبدو عاجزدي، له قیامت نه د دوى د انکار وجه دا نده چې کافي او قانع کوونکي دلایل ئې مخي ته ندي اینسودل شوي، قرآن کافي دلایل ندي وړاندي کري یا پدې عالم کي خواره دلایل د منکرينو د قانع کولو لپاره کافي ندي، برعکس د دوى گندگي، گنده زړه او د ماغ او گنده افکار او عزائم پدې حقیقت باندي د باور او ایمان مانع ګرئي.

د قرآن قسمونه ----- القلم

القلم

د قرآن او هر ليکوال د کتاب ترمنځ ژور تفاوت دا نسيي
چي دا د الله کتاب دي.

د القلم د مبارکي سورې په لومړي آيت کي په قلم او هغه خه
چي دوي ئې ليکي لوره شوې او ورپسې پیغمبر عليه السلام ته ويل
شوي چي ته د خپل رب د پيرزويني په وجه مجنون نه بي:

وَ الْقَلْمَ وَ مَا يَسْطِرُونَ *
قسم په قلم او په هغه خه چي دوي ئې ليکي.

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ *
ته د خپل رب د نعمت په وجه مجنون نه بي.

لدي د مخه چي دلته د قسم او خواب ترمنځ ئې په ارتباط پوه

القلم ----- د قرآن قسمونه

شو او دا توضیح کړو چې خنګه "قلم" او "هغه خه چې دوی ئې لیکي" پدې خبری شهادت ورکوي چې پیغمبر عليه السلام لکه خنګه چې د ده دبمنان وايې مجنون ندي، باید خو خبرو ته پام وکړو:

- قريشو هغه وخت د پیغمبر عليه السلام په خلاف ناروا او ظالمانه تبلیغات پیل کړل چې ده قرآن ته راوبل، لدې د مخه ئې هغه ته په ډېره درنه سترګه کتل، د ده راتلونکې او د ده په وجه ئې د ټول قوم راتلونکې ډېره روښانه گنه، د هر چا دا طمع وه چې دي به ستر لارښود او د ولس ناجي وي، خو کله چې دي په پیغميري میوثر شو، په ټولني کې په خور فساد، ظلم، شرك او جهل ئې اعتراض وکړ او خلک ئې د یوه الله بندګي ته راوبل، لده سره مخالفتونه پیل شوو او دبمنان ئې په عداوت او عناد کې هومره مخکي ولاړل چې دی ئې په جنون او ليونتوب متهم کړ!!
- په دوهم آيت کې دغې خبری ته اشاره شوي او پیغمبر عليه السلام ته په خطاب کې ويل شوي: ستا رب تا ته خپل ستر نعمت پيرزو کړ او دا قرآن چې د الله لوی نعمت دئ تا ته درکړي شو او س د دغه نعمت په وجه ستا دبمنان تا ته مجنون وايې، دا خو نه بنائي چې قرآن ته د بلني او دعوت په خاطر تا ته مجنون وویلي شي.

د دغو خبرو له توضیح نه وروسته د قسم او ځواب ترمنځ ئې د ارتباط په اړه باید ووايو:

هر قلم چې د قلم له پیداينست نه ترین پوري خه لیکلی، تاسو

-----القلم----- د قرآن قسمونه

ای قریشو چی خه لیکی، دا تول له هغه قرآن سره مقایسه کړئ چې محمد عليه السلام راوري، بیا د دې کتاب او د راوريونکي په هکله ئې قضاوت وکړئ او وګورئ چې تاسو لدې سره په مخالفت کي خومره ستړه جفا او ظلم کوي، مخصوصاً چې د همدغه عظيم الشأن قرآن په وجه "چې د هیڅ قلم او د هیڅا لیکنه ورسه برابري نشي کولي" تاسو ده ته مجنون واياست، خومره ظالمانه قضاوت!! خومره په حق تلفي او حق دبمني ولاړ قضاوت!!

له بعثت نه مخکي هیڅا د پیغمبر عليه السلام په خلاف تبلیغات نه کول، هرچا ستایو، هغه ئې امین، صادق او پوه انسان ګډلو، د ده په لوړ شخصیت ئې اعتراف کولو، هرچا لده نه او د ده مستقبل ته ډېر توقعات لرل، خو له بعثت نه وروسته کله چې الله پرده فضل وکړ او د قرآن په خېر ستر نعمت ئې ورکړ او ده قرآن د خلکو مخي ته کیښود او هغه ته ئې راوېلل، نو د خلکو له کیني، دبمني او عداوت سره مخامنځ شو، هغۇ کسانو چې لدې د مخه ئې د ده ستایني کولي اوس ده ته مجنون وايی!! الله تعالى پدې آيتونو سره له یوې خوا ده ته اطمئنان ورکوي چې پرتا باندي د قرآن نزول او تا ته چې د الله له لوري کومه دننه درکړي شوې دا خو د الله لوی فضل دی، پرتا هم او ستا پر قوم هم، د دوى تبلیغاتو ته له اعتناء پرته خپل مأموریت ترسره کړه، له بلې خوا د ده مخالفینو قریشو ته وايی چې د پیغمبر عليه السلام دعوت، د روښانه راتلونکې په اړه د ده اميدونه، د خپلی مبارزې د حتمي بری په هکله د دهاد، هسي احساسات او جذبات او له ليونتوبه ډک توقعات ئې مه ګنې او له

القلم ----- د قرآن قسمونه

مخالفت او دبمني ئې لاس واخلي. كوم خەچى تاسود دە پە خلاف دبمني تەھخوي ھەغە پە حقىقت كى د الله يو ستر نعمت دى، د د لپارەھم او ستاسو لپارەھم، عجىبە دەچى دغە قرآن، دا د الله ستر نعمت، دا چى هيچ قلم پە لاس ليكوال ئې سىالي نشى كولى، ستاسود مخالفت سبب شوى!!

د دې قسم پە اړه مزید تفصيلي او دقيق بحث د القلم د سورې پە تفسير كى وگوري.

د قرآن قسمونه ----- الحاقه

الحاقه

د پيغبر لور شخصيت د ده د صداقت نښه ده

د الحاقه سورې په ۳۸ او ۳۹ آيتونو کي په "ما تبصرون: خه چي ويني ئي" او "ما لاتبصرون: خه چي نه ئي ويني" لوره شوي او ورپسي ويل شوي:

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولِ كَرِيمٍ *
بِي شَكَهْ چي دا حَتَمًا دَمْخُورَ رَسُولِ وِينَا ده.

مخکي لدې چي د قسمونو او حواب ترمنج ارتباط تشریح شي
باید خو خبری توضیح کړو:

• په "ما لا تُبَصِّرُونَ : خه چي نه ئي ويني" باندي قسم، يو له

الحالة ----- د قرآن قسمونه

هفو دوو قسمونو خخه دئ چي په نامائي شيانو لوره شوي، دلته په نه ليدل شوو او د القيمة په سوره کي د قيامت په ورخ او دا د قرآن د عمومي قاعدي خلاف برپني، خو دا باید و گورو چي آيا پدي دوو مواردو کي واقعاً عمومي قاعده نه ده مراعات شوي او کنه، دا هم د عمومي قاعدي مطابق ده خو په سطحي نظر بيل برپني؟

- دا هم باید و گورو چي آيا له "ما تبصرون" او "ما لاتبصرن" نه قول شيان په عام طور له کومي استثناء پرته مراد دي، که نه د کلام مخکنى يا وروستنى برخه ئې محدودوي او په خاصو شيانو کي ئې راخلاصه کوي؟
- له قسمونو نه ورسته آيتونه پدي مطلب تأكيد کوي چي دا د يوه مخور پيغمبر وينا ده، نه د شاعر وينا ده او نه د کاهن، د رب العالمين له لوري رالېبل شوي قول دي:

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ * وَ مَا هُوَ بِقَوْلٍ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تَؤْمِنُونَ * وَ لَا بِقَوْلٍ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ * تَنْزِيلٌ مِّنْ رَّبِّ الْعَالَمِينَ *

بي شكه چي دا حتماً د مخور رسول وينا ده او د شاعر وينا نده، ستاسو باور کول لب دي او نه هم د کاهن وينا ده، ستاسو پند اخيستل لبدي، رب العالمين له لوري رالېبل شوي دي.

او ورپسي وايجي: که ده له خپلي خوا خه ويلى وي او هغه ئې الله ته منسوب کړي وي، نو الله حتماً داسي کار جدي نیولو او حتماً ئې هغه ته سخته سزا ورکوله، لدې نه په خرگنده معلومېږي چي

د قرآن قسمونه --- الحاقه

قسمونه هم د پیغمبر علیه السلام په اړه دي او له "ما تبصرون" او "ما لاتبصرن" نه هم د ده د شخصیت خرگندي او ناخرگندي برخی مراد دي.

- دا صحیح نه ده چې د یوې عامې خبری نطاقي، د هغې نه مخکي او وروسته کلام ته له پام نه پرته، هر خه ته عام وګنو.
- دا هم یوه اشتباہ ده چې د یوہ کلام یوه برخه د ورته برخو او د عمومي قاعدي خلاف تعبير کړو. پداسي حال کي چې د قرآن په قولو قسمونو کي په ډبرو خرگندو او واضح شیانو لوره شوې دا صحیح نده چې یو دوه قسمونه دي داسی تعبير شي چې لدې عمومي قاعدي سره تصادم کوي.
- د دي مطالبو په پام کي نیولو سره د قسمونو او ټواب ترمنځ ئې ارتباټ ډپر په آسانې درک کولی شو او هغه دا چې: دلته قريشو او د قرآن ټولو مخاطبينو ته ويل شوي چې د پیغمبر علیه السلام د ژوند هغو برخو ته پام وکړي چې تاسو ته خرگندي دي، دا د خپلو شاعرانو او کاهنانو له شخصیت سره مقایسه کړي، د دوى ترمنځ دا ژور او ستر تفاوت به حتماً تاسو په دي قانع کړي چې دي نه شاعر دئ نه کاهن، بلکه د الله مخور استاخی دئ او وینائې د الله تعالی قول. ستاسو شاعران خو د مفسدو او ظالمو حاکمانو خدمت کي دي، د خو پيسو لپاره د دوى مدح او ستايينه کوي، د هغه چا هجو کوي چې خه ورنکړي او یا د دوى په هجوي سره له بل نه خه ترلاسه کړي. ستاسو کاهنان خو هغه دي چې هر یوه، دلته او هلتله، په بازار او کوڅه کي، دکانونه پرانستۍ، خلک غولوي، په فال، کودو او

الحالة ----- د القرآن قسمونه

تعویذونه سره له خلکو شکرانی تراسه کوي، خو پیغمبر هغه خواک
 دئ چي تاسو په خپله د ده په صداقت، عدالت، امانت او زري سوي
 شهادت ورکوي، د ظلم او تبری مخالف، د مظلومانو ملگري، د
 ظالمانو دبمن، د برابري او عدالت داعي، هغه چي فساد، تبری،
 خدعا او دروغ حرام گني، نه يوازي دا چي په خپلي مبارزي له خلکو
 د خه اجر او بدلي طمع نه لري بلکه قرباني ورکوي، له خطرونو سره
 ڦغري وهي او ستونزې گالي، هغه خو خلکو ته وايي: "اتبعوا من
 لايسئلكم اجراً و هم مهتدون" په هغه چا پسي اقتداء وکړئ چي په
 سمه لارروان دئ، قول او عمل ئې سم دئ او له تاسو نه د خه بنکولو
 هڅه نه کوي، لبډ پیغمبر عليه السلام د ژوند هغه برخي هم و خبرئ
 چي ستاسو له سترګو پتي دي او يوازي نردي ملگري او د کورني.
 غري ئې پري پوهېږي، دا برخې د خپلو مشرانو، شاعرانو او کاهنانو
 د شخصي ژوند له پتو برخو سره مقاييسه کړي، له ژور تفاوت نه به
 په خپله پوه شي چي دي د الله مخور استاخي دئ او وينا ئې د الله
 کلام، آيا د ده په قول، عمل او اخلاق کي یوه داسي بېلګه په ګوته
 کولي شي چي د ده د لور شخصيت او د رسالت د ادعا منافي وي؟
 لوړۍ کس چي پر ده ايمان راوري او د ده وينا د الله له لوري وحي
 گني، د ده هغه درنه ميرمن ده چي د ده له ټولو پتو اسراو خبره او له
 هره اړخه ئې نبه پېښي، هغه بنسجه چي تاسو د قريشو تريلو صالح،
 نيكه، عقلمنه او پوه بنسجه گنله!!

د قرآن قسمونه -----المعارج

المعارج

بیا ژوندون یو حقیقت دی

د المعارض د مبارکي سورې په ۴۰ آيت کي په "مشارق" او "غارب" لوره شوي او ورپسي ويل شوي: مونبو پدي قادر یو چي دوى تراوسني حالت نه په بنه بنه واړوو او تر دي په غوره کيفيت کي ئې بیارا پیدا کړو او مونبو روسټه پاتې کېدونکي نه یو.

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغَرِبِ إِنَّا لَقَدْرُونَ * عَلَىٰ أَنْ
نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقَيْنَ *

المعارج: ۴۱-۴۰

نو نه، د خنیئو او لوپدیئو په رب مې قسم چي مونبو قادر یو، پدي چي دوى تراوسني حالت نه په بنه بنه واړوو (تر دي ئې په غوره

العارج ----- د قرآن قسمونه

کیفیت کی بیاراپیدا کړو) او مونږ وروسته پاتې کېدونکې نه یو.

دلته هم د قرآن د عمومي قاعدي مطابق په یوه خرگند حقیقت لوره شوي او د دې ادعا لپاره د شاهد په حيث وراندي شوي چي الله د انسان په بیاراژوندي کولو قادر دئ او هیخ خه ئې په هیخ کار کي نشي ناتوانه کولی. د مشارق او مغارب په پالونکي، په هغه ذات چي د ده په اراده دا ستوري او لمр سپوبمۍ، راخېزې او لوېږي. راشئ وګورو چي مشارق او مغارب خنګه پدې خبرې شهادت ورکوي. چي الله تعالی د انسان په بیا راژوندي کولو قادر دئ؟

يو خل مشرق او مغرب ته توجه وکړئ، د لمرا او ستورو ختو او لوېدو ته لو په غور سره پام وکړئ، پدې غور وکړئ چي دا لم رخنګه هره ورخ له خاص ئای نه طلوع کوي او په خاص ئای کي پرېوئي، هر ستوري همداسي ئانته معین ختيئ او لوېدیع لري، ئای او وخت ئې تاکل شوي، په خپل خاص وخت او په خپل خاص ئای کي ئې ختل او پرېوتل دي، مګر هغه ذات چي دا پراخ او ستر عالم له خپلو ټولو سماوي اجرامو سره اداره کوي، هره ورخ لمرا او ستوري له خپل خاص ئای نه، له هیخ تغییر او تأخیر نه پرته، راپورته کوي او پري باسي، آيا دا ستر او ټواکمن ذات لدې عاجز ګنئ چي انسان له مرګ نه وروسته بیا راژوندي کړي؟!! زما دې پدې ذات قسم وي چي هغه نه یوازي پدې کار قادر دئ بلکه کولی شي تاسو پداسي نوي بنې کي راپیدا کړي چي تراوسني حالت نه موډې ډېر غوره وي، هغه نه یوازي لدې کار نه عاجز ندئ بلکه د هیخ کار

د قرآن قسمونه ---المعارج

په وړاندي بې وسه او مغلوبېدونکي ندي.

همندا راز د لمر طلوع او غروب د ژوندنون له اساسی عواملو
څخه دی، که دا د لمر راختل او پرېوتل نه وی نو د ځمکي په سره
يو ژوندي موجود هم نه وو راپیدا شوي، ټول ژوندي موجودات د
څپل پیدایښت او د څپل ژوند د دواام لپاره هغې تودوخي او رنما ته
اړ دي چې لمر ئې ځمکي ته ورکوي، که دا نه وی او پدې سره د
ځمکي هوا داسي معتمله نه ساتل کېدی چې ژوندنون ورته ضرورت
لري، نو د ځمکي پر سربه هېڅ ژوی نه وو راپیدا شوي. که دا مطلب
په پام کي وړو نو پدې خبری پوهېدل آسانه دي چې په مشارق او
غارب باندي د بیا ژوندنون لپاره ولې استناد شوي.

د دې قسمونو د مزید شرحی لپاره د المعارض سورې تفسیر ته
رجوع وکړئ.

دا مطلب هم د پام وړ دئ چې پدې آيتونو کي د "مشارق" او
"غارب" صيغې کارول شوې چې د مشرق او مغرب زياتولي افاده
کوي او لدې نه معلومېږي چې قرآن کريم د څپلو مطالبو په بيان کي
څومره دقيقه دئ او د څومره دقيقو او ظريفونقا طو خيال ساتي. پدې
پوهېرو چې د لمر طلوع او غروب هره ورخ له بلې نه فرق کوي، نن له
يوه خای نه او سبا له بل خایه، د کال د ورځو په شمېر مشارق او
غارب لري، د همدي لپاره قرآن کريم د مشارق او غارب صيغې
کارولې، همندا راز لمر په يوه کال کي دوه مشرقه او دوه مغربه په

المعارج ----- د قرآن قسمونه

دوبی او ژمی کي لري، يو د دوبی تر ټولو او بېدي ورخ کي او بل ئې د ژمي ترېقولو لنډي ورخ کي، د همدى پاره قرآن په بل ځای کي د مشرقين او مغربين الفاظ کارولي چي دوه مشرق او دوه مغرب افاده کوي.

د قرآن قسمونه -----القيامة-----

القيامة

د انسان ملامتونکي نفس د قیامت لپاره دلیل دی

د القيمة په مبارکي سورې کي په "يَوْمُ الْقِيَامَةِ" او "النَّفْسِ الْلَّوَامَةِ" لوره شوي، خو د قسمونو نه وروسته په تولې سورې کي داسي خه نه مومنو چي د قسمونو خواب وي. د قرآن په تولو نورو سورتونو کي معمول دا ده چي لومړي په خرګند او منل شوي شي لوره کېږي بیا د قسم خواب د یوې داسي مسلمي او انکار نه منونکې دعوى په خېر ذکر کېږي چي همدا قسمونه ئې په حقانيت شهادت ورکوي، د دې عامې قاعدي مطابق بايد لومړي په "نفس لوامة" لوره شوي وي او بیا د قیامت راتګ د دې قسم د خواب په حيث ورپسې راغلى وي، خو دلتہ "يَوْمُ الْقِيَامَةِ" د داسي یوه حقیقت په حيث ذکر شوي چي د قرآن هر مخاطب بايد د هغه په اړه شک او

القيامة

----- د القرآن قسمونه -----

تردید و نلري او د مسلم او قطعي حقیقت په حيث ئې ومني او بیا د قیامت د اثبات لپاره په "نفس لومامة" استناد شوي. دا چې ولې دلته د نورو سورتونو په خبر د قسم حواب په خرگند طور ندي ذکر شوي او ولې د القرآن د عمومي قاعدي معاير پداسي خه لوره شوي چې خرگند ندي، پدي پوهېدل لړ دقت غواړي. په لړ دقت سره پدي خبری پوهېدل شو چې د قسمونو حواب په خپله په قسمونو کي نغښتي دی او هغه داسي: د انسان په وجود کي د وجودان په نامه د داسي یوې ملکي شاهد یو چې د هر بد عمل او ګناه په مقابل کي انسان ملامتوی، د بد عمل غندي، دا استعداد کسيبي ندي بلکه د بد په فطرت او ختيه کي اينسودل شوي، په هر بنه او بد، صالح او طالع انسان کي شته، دا وجوداني محاكمه په هر چا کي تل فعاله وي، نه یوازي د هر عمل په اړه قضاوت کوي بلکه د مجازات پربکړه هم کوي، مګر نه گوري چې انسان کله د یوه غلط کار نه وروسته خپل مخ په خپيره وهی، کله ئې وجودان دې ته اړ کړي چې محکمي ته رجوع وکړي او په خپل داسي جرم اعتراف وکړي چې لده پرته هيڅوک پري خبر نه وي، کله بیا د وجودان له عذاب نه د نجات لپاره ئان وژني ته پناه وړي، وجودان ئې دې فيصله کوي چې دې د مرګ وړ دئ، په خپله ئانته همدا سزا ورکوي. په انسان کي دا "لامتونکي نفس" د قیامت د اثبات لپاره قوي دليل دي، دا ځکه چې په انسان کي د قضاوت او محاسبي دا صفت پدي شهادت ورکوي چې د انسان خالق او پيداکوونکي به هم خامخا پدي صفت متصف وي، د "مخلوق" او "مصنوع" هر کمال او نيك صفت، په

د قرآن قسمونه -----القيامة

"خالق" او "صانع" کي د همدي صفت په شته والي شهادت ورکوي، ممکنه نده چي په مصنوع کي دي داسي کوم غوره صفت وي چي د ده په صانع کي دي همدا صفت په اتم او اکمل طور نه وي. نو هغه ذات چي انسان ئې پيدا کړي او په ده کي ئې "لاماتونکي نفس" اينې او د وجدان ملکه ئې ورکړي او هغه ئې داسي جور کړي چي د هر بد عمل او هري گناه په اړه قضاوت کوي، حتی خپل خان ملامتوی او مناسبه سزا ورکوي، دا ذات به حتماً پدې صفت متصف وي، حتماً د انسان د کړو وړو په هکله قضاوت کوي، ستا وجداني محاكمه پدې خبري شهادت ورکوي چي د قیامت ورئ به هرو مرو رائي او هغه ذات به ستا د عملونو په اړه قضاوت کوي چي ستا وجدان او ملامتوونکي نفس د ده ودیعه او پیروزونه ده. که انسان د هري پېښې او صحنې په اړوند خامخا قضاوت کوي، یوی ته په بلی ترجیح ورکوي، یوه تائیدوي، بله تردیدوي، دوه کسان د دوو بېلا بېلو کړو وړو په حال کي گوري، یوه ته بنه او بل ته بد وايې، دوه کسان د جګړي په حالت کي گوري، یو ظالم او بل مظلوم، د یوه په نسبت په خپل زړه کي ترحم او زړه سوي احساسوی، غواړي د هغه مرسته وکړي، د بل په نسبت په خپل زړه کي کړکه محسوسوی، غواړي د هغه مختنیوی وکړي، که ئې له وسه پوره وه حتماً د مظلوم مرستي ته راړاندی کېږي او د ظالم مقابله کوي، ظالم ته د خپل ظلم جزا ورکوي. ووایاست: په انسان کي دا د قضاوت استعداد چا اینې، دا د مكاففات او مجازات تصور چا ورکړي، دا د بنه او بد د تفکیک او تمیز فهم بې له کومه کړي؟ ته

القيامة ----- د القرآن قسمونه

خنگه دا منى چي په انسان کي دي دا صفت وي او د ده پيدا کوونکي ذات دي پدي صفت متصف نه وي؟ د عقل تقاضا خودا ده چي د انسان پيداکوونکي او خالق باید په اتم او اکمل صورت کي د "قضاؤت" او مكافات او مجازات په صفت متصف وي، هغه به حتماً د قیامت ورخ راولي ترخو دا قضاؤت ترسره کري.

د دغې شرحي په پام کي نیولو سره د دې قسمونو مطلب او په خپلو منئونو کي تراو بنه خرگند پوري او دا معلومېږي چي دلته هم د نورو قسمونو په خبر د القرآن عمومي قاعده مراجعات شوي. دلته د القرآن مخاطب ته داسي ويل شوي چي: نه، قیامت یو مسلم حقیقت دی، حتماً به رائی، له قیامت نه ستا انکار خوشی بې بنسته انکار دی، ستا "نفس لومة" پدې شهادت ورکوي چي د قیامت او محکمی او محاسبی ورخ به حتماً رائی.

وروسته په همدي سلسله کي فرمابي: آيا انسان دا گمان کوي چي د ده وراسته هدوکي او په خاورو بدل شوي اندامونه د بیا راغونډولو ندي او الله به بیا د ده جشه جوره نکري او هغه ته به سا ورنکري!! پداسي حال کي چي الله نه يوازي د ده په بیا رازوندي کولو قادر دئ بلکه پدې هم قادر دئ چي د ده د گوتو د سرونو ګاري په خپل مخکني شکل کي بیا جوري کري. د قیامت په اړه د انسان د انکار وجه دا نده چي هغه ته کافي او قانع کوونکي دلایل په لاس ندي ورغلې او یا لدې حقیقت نه د ده انکار د جهل او ناپوهی په وجه ده، داسي نده ، برعکس د گناه اراده او په راتلونکې کي د

-----القيامة----- د القرآن قسمونه

فجور او بدکاري عزم ئې دي ته هخوي چي له قيامت نه عمداً انكار وکړي. په قيامت باور خو د ده وجود په ختيه کي اينسودل شوي، د ده وجدان د قيامت او حساب كتاب یوه خرگنده بېلګه ده، د د مشکل لدې نه راولار شوي چي "هوی او هوس" ئې دي ته اړ کوي چي د خپل "وجдан" او "عقل" پربکره تکذيب کړي، د د قضاوتونه له هوس نه راخو تېږي، تل د خپل وجدان د حکم او غوبښني خلاف گناه ته ملا تړي. که دی د خپل هوس فرمان ته غاره کښیزېدي او د گناه د ارتکاب اراده او عزم پرېږدي نو د ده او قيامت ترمنځ به تول حجابونه له منځه ولار شي او په خپل نفس کي به د هغه لپاره شواهد ومومي.

لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ * وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ الْلَّوَامَةِ * أَيْحُسِبُ
الْأَنْسَنْ أَنَّ نَجْمَعَ عَظَامَهُ بَلِّي قَدْرِينَ عَلَى أَنْ نُسُوَى
بَنَانَهُ بَلْ يُرِيدُ الْأَنْسَنْ لِيَقْبِرُ أَمَامَهُ * يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ
* الْقِيَمَةَ *

نه، زما دی قسم وي د قيامت په ورخي او نه، زما دی قسم وي په ملامتونکي نفس، آيا انسان داسي انګېري چي هدوکي به ئې بیاراغونه نکرو، هوکي، پدې برلاسي یو چي د گوتو سرونه ئې بیا جوړ کړو، بلکي انسان غواړي په خپلی راتلونکې کي فجور وکړي، نو پوبنتي: د قيامت ورڅ به کله وي؟!

په "لا أَقْسِمُ" کي د "لا" په اړه د مفسرينو ترمنځ اختلاف شته، صحيح رأيه دا ده چي په "لا" سره د مخاطب رأيه او نظر رد شوي، بیا

القيامة ----- د قرآن قسمونه

مکث دی او بیا لوره شوی، د دی تفصیل د همدی رسالی د البلد د
قسمونو په شرح کي و گوري.

د قرآن قسمونه ----- المرسلات

المرسلات

دا بادونه شهادت ورکوي چي د قیامت وعده ربستونی ده

د المرسلات په مبارکي سورې کي هم د یوه شي په پنځو
حالتونو لوړه شوې او ورپسې ويل شوې: هغه خه حتماً واقع
کېدونکي دي چي وعده ئې درکول کېږي.

وَ الْمُرْسَلَتْ عُرْفًا * فَالْعَصْفَتْ عَصْفًا * وَ النَّشَرَاتْ نَشَرًا *
فَالْفَرَقَتْ فَرْقًا * فَالْمُلْقِيَتْ ذَكْرًا * عُذْرًا أوْ نُذْرًا *
قسم پدغو لېړل شوو په پېژانده طریقه، بیا قسم پدې شیندونکو د
شیندلو په حالت کي، قسم پدغه خورونکو د خورو لو په حالت کي،
بیا قسم په فرق کوونکو د بېلولو په حالت کي، بیا د ذکر پدغو القا
کوونکو، د عذر او یا د خبرداري لپاره.

المرسلات ----- د قرآن قسمونه

د کومي خبری د اثبات لپاره چي دا قسمونه شوي، دا ده:

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوْقُعُ
بِي شَكَهْ چي له تاسو سره ژمنه حتماً ترسه کېدونکي ده.

وروستي آيتونه دا "محتمه وعده" په پوره وضاحت سره معرفي کوي او وايي چي لدي وعدي نه مراد د قيامت او بيارazondi کولو وعده ده. خو بايد وگورو چي دلته په خه لوره شوي او ارتباط ئي د قسمونو له خواب سره خنگه دئ او دا قسمونه خنگه پدي خبری دلالت کوي چي د بيازوندون وعده ربنتونې وعده ده او حتماً به تتحقق مومي. پدي اړه خو خبرو ته توجه وکړي:

- د مفسرينو ترمنځ پدي اړه ژور اختلاف ګورو چي دلته په خه لوره شوي، حئيني ئي "بادونه" گني، حئيني ئي د ملائکو هغه بېل بېل ټولگي گني چي په بېلوبېلو امورو موظف شوي، حئيني لومرېي خلور قسمونه په بادونو او پنځم ئي په ملائکو حمل کوي. دا د رأيي اختلاف نښي چي د دغوا آيتونو په اړه مربوط روایات په خپلو کي متعارض دي او داسي واحده رأيه چي په صحيح حدیث او د صحابه وو په متفق عليه نظر باندي مستند وي، نشته.
- د قرآن د عمومي قاعدي له مخي دا بايد داسي خرگند شي وي چي د قرآن هر مخاطب ته واضح وي او پر هغه باندي په استناد سره دا خبره ثابته کړي شي چي د بيازوندون وعده ربنتونې وعده ده.
- د قرآن په گن شمېر آيتونو کي بادونه د "عاصف" په صيغه ياد

د قرآن قسمونه -المرسلات

- شوي او د ملائکو لپاره په هیخ خای کي دا صيغه نده کارول شوي.
○ د قرآن په ډپرو آيتونو کي د بادونو د لېړلو لپاره د "ارسال" صيغه راغلي.

○ د قرآن په ډپرو آيتونو کي ويل شوي چي الله تعالى بادونه رالپري، په سر کي ورو ورو او نرم نرم خوئي، داسي چي تاسو تري خوند اخلي، بيا تند او تبز شي، په سيلۍ او طوفان بدل شي، وربحئي په سر واخلي، د آسمان په غېږ کي ئې خوري وري کړي، د مړو تاقيubo په لوري ئې وحوئوي ، چيرته باران، چيرته واوره او چيرته ژلی، ووروسي، چيرته نباتات رازرغونه کري او چيرته د سيلابونو باعث شي او په خلکو کي ويره او خوف راولار کړي.

○ که وغواړو چي د دي آيتونو تفسير په خپله په قرآن کي ولتيو او له تفسير بالرأي نه ډډه وکړو نوله بادونو نه پرته په بل خه ئې نشو تطبيقولي، دا خکه چي قرآن يوازي بادونه پدي صفاتو ياد کړي نه بل خم.

○ دا آيتونو د "فاء" توري له یوه بل سره ترلي او دا بنيي چي دلته د یوه شي خو حالتونو ته اشاره شوي نه بېلوبېلوبشيانيو ته.

○ لکه چي په مخکنيو قسمونو کي تاسو وليدو چي قسمونه د تعظيم لپاره نه بلکه د استشهاد لپاره راغلي، دلته هم په "بادونو" باندي استناد سره دقيامت منکرانو ته دا خبره شوي چي بياژوندون داسي دئ لکه هره ورڅي تاسو ګورئ د یوه باد په لکېدو سره د ژوندون بهير پيل شي، بادونه د ژوند پيغام له ځان سره راوري، په هفو وريخو سره چي پر خپله اوړو ئې وري او په هغه باران سره چي

المرسلات ----- د قرآن قسمونه

لدغو وريئوئي راوروسي، د مرېي ځمکي د ژوندي، کېدو باعث شي،
د ځمکي تر کلك قشر لاندي د ژوندون بخركي و خوھوي او په هغه
کي سا پوکي او سپيره ډاګ په زرغونه چمن بدل کړي. نو ته چي هره
ورڅ د مرډ د بياژوندي کېدو شاهد یې ځنګه مجدد ژوندون محال
ګني او له هغه انکار کوي؟!! تا چي په وار وار تندۍ او تبزي سيلۍ.
ليدلې چي په طوفانونو منتج شي او هرڅه ګډ ود کړي، ځنګه ګمان
کوي چي ستا نړۍ به د تل لپاره همداسي آرامه او آباده وي او
هيڅکله به له داسي کوم ستر طوفان سره نه مخامنځ کېږي چي هرڅه
ئې وڅې او نظم ئې متلاشي کړي؟!

په خو دلایلو د هغو کسانو رأيې ضعيفه ده چي وايې دلته په
ملائکو لوړه شوې.

- لوړي دا چي د دې رأيې لپاره نه له قرآن نه کوم دليل وړاندي
کولې شي او نه انساني عقل ته د منلو وړ دليل.
- د قیامت د منکرانو د اقنان لپاره په ملائکو استشهاد او
استناد نشو کولې، هغوي ملاتکي نه مني، په یوه متنازع فيه شي
باندي بل متنازع فيه شي نشو ثابتولې او دا کار نه معقول دئ او نه
د مخاطب د قانع کولو لار.
- په قرآن کي معمولاً د معاد ، مجدد بعثت، مكافات او مجازات
او دي ته ورته قضایا وو د اثبات لپاره په هغو شيانو استشهاد شوې
چي هر مخاطب ته د منلو وړ وي، لکه شپه، ورڅ، لمړ، سپورمۍ،
ستوري، ځمکه او آسمان، تل د غېښې امورو د اثبات لپاره په

د قرآن قسمونه --- المرسلات

مشهود او محسوس شيانيو استناد شوي، نباید دا عمومي قاعده دلته په استثنائي طور له پامه وغورخوو او داسي رأيه فائمه کرو چي له عمومي قاعدي سره اړخ نه لګوي.

○ په عربي کي په "الف" او "تاء" سره يا حقيقی مؤنث جمع کېږي او ياد غيرذوي العقولو صفت. پربنستې مؤنث ندي او پدې پوري متعلق صفات په "الف او تاء" نشو جمع کولی، مرسلات او عاصفات او ... د دوى جمع نشو ګنلي، په قرآن کي د ملائکو لپاره اکشراً د جمع مذكر صيغه کارول شوي. د دي مطلب شرح د النازعات د سورې په تفسير کي وګوري.

○ که دا ملائکي وګنو نو باید په تولو هفو مواردو کي چي دي ته ورته صيغي راغلي لکه: العاديات، الموريات، المغيرات، النازعات، الناشطات، السابحات، السابقات، المدبرات، الذارييات، الحالمات، الجاريات او ډېر نور موارد، دا تول باید ملائکي وګنيو، حال دا چي دا کار له یوې خوا ناسم دی، له بلې خوا غيرقابل قبول او غير قابل تطبيق او له بلې خوا د داسي تکرار موجب چي د قرآن له اوچت بلاغت سره اړخ نه لګوي.

○ د قرآن په هیڅ آيت کي پربنستې د "عاصف" په صفت ندي ستایل شوي، بر عکس دا صفت د بادونو لپاره راغلي.

○ د آيتونو ترمنځ تنسيق او د "فاء" په توري سره د دوى ترمنځ ارتباط دا بنېي چي تول د "عاصفات" په شان دئ او د بادونو بېل بېل حالت په ګوته کوي.

○ دغه مطالبو ته په پام سره په کامل ډاډ او اطمئنان ويلی شو

المرسلات ----- د قرآن قسمونه

چي:

- له "المرسلات عرفاً" خخه هغه بادونه مراد دي چي په معروف،
معمول او عادي طور خوئي، نرم نرم او ورو ورو.
- له "العاصفات عصفاً" خخه تند او تپز بادونه چي د طوفانونو
باعث کېږي.
- له "الناشرات نشراً" نه هغه بادونه چي وربئي په فضا کي
منتشر کوي او له يوې سیمي ئې بلی ته انتقالوي.
- د "الفارقات فرقاً" معنى يا دا ده چي دا بادونه وربئي په سترو
سترو کتلوا او کنډکونو کي متفرق کړي او په مختلفو لوريو ئې
و خوئوي او يا دا چي دا بادونه د فرق کولوا او تمیيز استعداد لري،
د بنه او بد، مستحق او غيرمستحق ترمنځ فرق کولی شي، پدي
پوهېږي چي خومره چيرته انتقال کړي، چيرته خومره باران ووروی،
د کومي سیمي او سېدونکي د کومي معاملې مستحق دي، د نرم او
ورو ورو خوندور باران مستحق دئ که د غضښاك سیل او طوفان!!
خو دا دوهمه توجیه پدي خاطر ارجح ده چي لومړئ مفهوم په
مخکني آيت کي راغلي، نباید له "الفارقات فرقاً" نه همغه د
"الناشرات نشراً" معنى واخلو، قرآن د بې خایه تکرار له عیب نه منزه
.^{۵۵}
- له "الملقيات ذكرأً عذراً أو نذراً" خخه هم بادونه مراد دي چي د
ذکر او پند باعث دي، انسان ته الله وريادوي، کله داسي چي گوري
الله تعالى د ده عذر او توبه قبوله کړي، د باد په نرمي ورمي سره ئې
ده ته د باران زېږي ورکړي او کله لدې اړخه چي وېرونکي طوفان په

د قرآن قسمونه ----- المرسلات

د کي له الله نه ويره راولاروي او د داسي هييتناکو او ويرونکو پښو خبر ورکوي چي له شر نه ئې د خان ڙغورني لپاره له الله پرته د نجات بله مرجع او پناه ھي نه گوري.

○ د "انما توعدون لواقع" معنى او ارتباطئي له مخکنيو قسمونو سره دا چي: د بادونو دغه بيلابيل حالات پدي شهادت ورکوي چي د قيامت محتومه وعده هرومرو تحقق موسي او مري به بياراژوندي ڪپري، هغه ذات چي بادونه رالپري، د ڙوندون زپري په لاس، د مرو د بياژوندي کولو وسيلي، دا ذات بي شكه چي د مرو په بياراژوندي کولو قادر دئ او هغه ذات چي په بادونو سره ستر ستر ويرونکي طوفانونه او لوی لوی ورانونکي سيلابونه راولاروي بي شكه چي پدي هم قادر دئ چي دا دنيا ورانه کپي او په ئاي ئې د بلني نوي دنيا بنست ڪپري.

د قرآن قسمونه ----- النازعات

النازعات

وريئي او بياژوندون

د النازعات د مباركي سورې قسمونه دا دي:

وَ النَّزِعَتْ غَرْقًا *
قسم دئ په دوب شوو راشکبدونکو.

وَ النَّشْطَتْ نَشْطًا *
قسم په خوشی شوو خوځدونکو.

وَ السِّبِحَتْ سُبْحًا *
قسم دئ په لامبو لامبو و هونکو.

* فالسِبِقَتْ سِبْقًا

الناعات ----- د قرآن قسمونه

بیا قسم دئ په عجیبه مخکی تلو مخکی کېدونکو.

فَالْمُدْبَرَتُ أَمْرًا *
بیا په هغه د ستر کار تدبیرونکو.

د دغو قسمونو خواب په ۱۳ او ۱۴ آیت کي داسي راغلى:

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ *
نو دا به لَه يوی تندی چیغی پرتە بل خه نه وی!

فَإِذَا هُم بِالسَّاهِرَةِ *
ناخاپه به بیا دوی وی په همغه خور میدان کي.

د دغو قسمونو په اړه لاندی مطالبو ته توجه ولري:

- "الناعات" د نازعة جمع ده چي که ریشه ئې "نزع" وي نو معنی ئې ایستونکي ده او که "نزوع" ئې ریشه وي نو معنی ئې وتونکي کېږي. دلته ئې دوهمه معنا اخیستل پدې خاطر غوره دئ چي پدې سره دا قسم له نورو سره ورتنه کېږي.
- د بیان له وضعی نه معلومېږي چي دلته د یوه خاص شي په مختلفو حالتونو لوړه شوي، د "فاء" په توري سره د ټولو آیتونو ربط او په پای کي دا خبره چي "ټول یو کار ترسره کوي" همدا مطلب افاده کوي. يعني دا شي لومړئ "نازع"، بیا "ناشط" وروسته "سابح" او "سابق" او په پای "کې" د یوه ستر کار، نه مختلفو کارونو، ترسره

د قرآن قسمونه --- النازعات

کوونکي: مدبرالامر" شي. "فالمدبرات امرا" همدا مطلب په گوته کوي.

- پدي قسمونو کي ذكر شوي شيان باید د لمر، سپوربمى، آسمان، شپه او و رئ او دي ته ورتنه نورو هغو شيانو په خېروي چي د قرآن په نورو آيتونو کي پري لوره شوي او د خپلي ادعا د اثبات لپاره ئې د شاهد په حيث وړاندی کري او دا شيان باید د قرآن هر مخاطب ته قابل درک وي.
- باید هر مخاطب پدي قانع کړي شي چي له مرګ نه وروسته زوندون حق دی.
- دا باید داسي شي وي چي له اوبو نه د يوه غريق د راوتو په خېر راوخي. "النَّزَعَتِ غَرْفَاً" همدا مطلب افاده کوي.
- باید په لومړي سر کي د يوه راوتونکي غريق په خېروي، بيا په نشاط سره پورته تلونکي، بيا د لامبو وهونکي په خېر خوئیدونکي، بيا له يوه بل نه مخکي کېدونکي او په پاي کي د يوه ستر کار ترسره کوونکي.
- که قرآن ته رجوع وکړو او وګورو چي آيا قرآن پدغوغ صفاتو کوم خه معرفي کړي که نه، نو ګن شمېر آيتونه به مخي ته راشي چي په هغوي کي ورېخې په همدي صفاتو يادي شوي. پکار خو دا ده چي خپله د قرآن تفسير کافي وګنو او لدې نه ډډه وکړو چي د خپلي خوبسي او رأيي مطابق ئې تفسير کړو.
- همداراز که خپلي شا او خوا ته پام وکړو او وګورو چي آيا زمونږ ماحول کي داسي حه شته چي دغه صفات ولري او هرڅوک ئې

الناعات ----- د قرآن قسمونه

په همدي صفاتو و پيژني؟ نو و ربخي په نظر راهي چي له او بو نه د بخاراتو په خبر را و هئي، آسمان ته پورته شي، له يو په سيمى بلي ته و خوهبوي، سرعت ئې زيات شي، له يوه بل نه سبقت کوي، په پاي کي باران و وروي او پدي سره په طبيعت کي ترقولو د ستر کار، د مري حمکي د راژوندي کېدو، باعث شي. او قرآن په مکرر طور او په گن شمېر آيتونو کي په باران سره د مري حمکي او د نباتاتو په راژوندي کېدو استناد کوي او فرمابي چي تاسو به هم د قیامت په ورخ همداسي بيا راژوندي کېبوي.

○ دا رأيه ډپره ضعيفه او کمزوري ده چي خوك لدې نه د فرشتو بېل بېل اصناف مراد کړي، په خو دلایلو:

۱. په فرشتو باندي استناد سره خوك د بياژوندون منکرين نشي
قانع کولی.

۲. د داسي تعبير لپاره کوم قرآنی دليل نشي په ګوته کېدي.

۳. دا تعبير د قسمونو په اړه د قرآن له عمومي قاعدي سره اړخ نه لګوي، نور قسمونه په خرګندو شيانو شوي.

○ د الناعات د سورې قسمونه او دې ته ورته قسمونه پدي
خاطر په ملائکو نشو حمل کولی چي په عربی کي په "الف" او "تاء"
سره يا حقيقي مؤنث جمع کېږي او ياد غيرذوي العقول صفت، قرآن
پدي صراحت کوي چي ملائکي مؤنث ندي او د جمع لپاره ئې په
قرآن کي اکثراً د جمع مذكر صيغه کارول شوي، لکه پدي آيت کي:

----- النازعات ----- د قرآن قسمونه

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ

رَبِّهِمْ^{*}

المر: ٧٣
پدي آيت کي د ملائکو لپاره د حافات په ئاي د حافين صيغه راغلي
چي د جمع مذکر صيغه ده.

د دغو قسمونو په هکله د مفسريينو ترمنځ دې اختلافات شته،
حئيني ئې هغه پېښتې گني چي د ارواح په نزع گمارل شوي، د کافر
روح په سختي راباسي او د مؤمن سوکه او په آسانۍ، بيا په آسمان
کي د لامبو و هونکو په خبر درومي، یوه له بلې نه د مخکي کبدو
هڅه کوي او د چارو د تدبیر دنده ورپه غاره شوي. حئيني نور دا د
انسان نفس او روح گني چي د کافرانو په سختي وخي او د مؤمنانو
په ملايمت او نرمي. حئيني نور ئې ستوري گني او وايي چي ستوري
په سختي طلوع او په آسانۍ غروب کوي. متعدد نور نظرات هم
شته. خو په دې لې دقت سره معلومېږي چي نه خو د دي اطلاق په
ملائکو صحيح ده او نه په روح او نه هم په ستورو، له بعثت او له
مرګ نه بعد ژوندون نه منکر انسان په فرشتو او روح باندي استناد
سره نشي قانع کېدي، ټکه هغه نه ملائکي مني او نه په روح باور
لري، قرآن به خنګه په هغه خه استناد کوي چي د ده مخاطب ئې
اصلانه مني؟! او خنګه به لدې لاري په هغې خبرې د ده قانع کولو
هڅه کوي چي منل ئې ورته گران برېښي؟! همدا راز پدي قسمونو
کي ذکر شوي صفات په ستورو نشي تطبيقېدي، د ستورو طلوع او
غروب یو شان دی، له یوه بل نه سبقت نه کوي او هغوي ته "مدبرات
امور" هم نشو ويلى. او پدوبي باندي د استشهاد له لاري بياژوندون

النazuات ----- د قرآن قسمونه

نشي ثابتپدي. د دغوكمزورو او ضعيفو توجيهاتو لپاره په قول قرآن
کي هيچ دليل نشوبودل.

دا خبره هم د يادولو ده چي هيئو مفسرينو د د قسمونو حواب
محذوف گنلي چي دا رأيه په دوه دليله کمزوري او ضعيفه ده:

دا تحليل د قرآن له ډپر اوچت بلاغت سره ارخ نه لگوي، دا
سمه نده چي خوک لوړه وکړي خو ورپسي ونه وايي چي د قسم موخته
ئي خه وه او په کوم مطلب باندي د تأكيد لپاره ئي لوړه کړي!! آيا دا
سمه ده چي ووايو: والله، بالله، بيا ساكت پاتې شو، هيچ ونه وايو او
زمونې قسمونه هيچ حواب ونلري؟!

د همدي سورې ۱۳ او ۱۴ آيتونه په ډپر صراحت سره نبشي چي
د پورتنېو قسمونو حواب پکي پروت دي.

د د د قسمونو حواب دا دي:

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ * فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ *
نو دا به له یوی تندی چيغی پرته بل خه نه وي. ناخاپه به بيا دوي وي
په همغه خور میدان کي.

يعني پورتنې قسمونه دا خبره ثابتوي چي مرګ نه وروسته
ژوندون نه یوازي مستحيل ندي بلکه فقط په یوې تندی چيغی سره
به تاسو قول له قبرونو نه راپورته شي او په ستر آوار ډاګ کي به د

د قرآن قسمونه --- النازعات

حسیب خدای په وړاندی ودرېږي. که قرآن ته رجوع وکړو نو په متعددو آیتونو کې به وګورو چې د بیاژوندون د اثبات لپاره په وریئو، باران او د بوټو په بیا راژوندي کېدو استناد شوي، پکار ده چې د نومورو قسمونو تفسیر د دغو آیتونو په رنځی کې ولټیو. دې لطيفي نقطي ته مو هم پام وي چې اکثراً بارانونه د تالندي له تندی چېغې نه وروسته پیل کېږي!! او قرآن وايې چې د قیامت په ورخ به ستاسو بیاژوندي کېدل یوازې په یوې تندی چېغې سره ترسره شي. لدغو ټولو دلایلو نه په ډېر صراحت سره معلومېږي چې له النازعات، الناشطات، السابقات، السابقات او المدبرات نه یوازې او یوازې وربېخي مراد دي نه بل خه. خوک چې په بیا ژوندي کېدو باور نلري او هغه مستحیل گنې!! مګر هه ورخ د مړو د بیاژوندي کېدو صحنه نه گوري؟ آیا په یوه باران سره د Ҳمکي ژوندي کېدل ئې نه قانع کوي؟ مګر نه گورئ چې ناخاپې په آسمان کې د تالندي غږ او چت شي، ورپسې له وریئو نه د باران ورپدل پیل شي او پدې باران سره د Ҳمکي په زړه کې د ژوندو توکو زړي وڅوئېږي، وده وکړي او د Ҳمکي له سخت قشر نه سر را او چت کړي!! د قیامت په ورخ به هم ټول په یوې چېغې سره له قبرونو نه را او چت شي او هر کس به د خپل رب په لوري روان شي.

یوه یادونه:

د قرآن د قسمونو په اړه مې ډېري پونښتي درلودي، د ځواب لپاره مې ډېرو تفاسيرو ته رجوع کړې وه، خو بیا مې هم د خپلو ټولو

النazuات ----- د قرآن قسمونه

پونبتنو حواب نه وو تراسه کړي، د ۱۳۷۵ کال د جدي په میاشت
کې چې هلته د قرآن په ژبارې مصروف ووم، د جمعي په شې، د تهجد
د لمانځه په سجده کې، ناخاپه او د الهام په ډول، د النazuات د
سورې د قسمونو په اړه پورتنۍ رأيه راته القاء شوه، چې ماته کاملاً
تازه وه او زما د ټولو پونبتنو حواب پکي نغښتي، لدې شبې نه
مخکي دا رأى هيڅکله زما په ذهن کې نه وه ګرځدله، پدې سره د
قرآن د ټولو قسمونو د فهم په لوري ماته نوي ور پرانستلي شو او زه
د خپل رحمن رب لدې ستري پېروزويني نه هومره ممنون یم چې له
شکر کولو نه ئې ئان عاجز ګنې.

د قرآن قسمونه ----- التکویر

الْتَّكُوِيرُ

د ستورو او شپې ورئي تگ راتگ شهادت ورکوي چي دا
دنيا به خپل ئاي بلي ته پربدي

د تکویر په مبارکي سورې کي دا قسمونه راغلي:

*فَلَا أَقْسِمُ بِالخَنْسِ * الْجَوَارِ الْكُنْسِ * وَ الْيَلِ إِذَا عَسَعَسِ *
وَ الصَّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ *

نو داسى نده، لوره کوم پدغو بيا راتلونکو. په دغو تلونکو
پتېدونکو او په شپې چي شي په تلو. او قسم د سباوون په سا
ایستو.

د قسمونو حواب دا دی:

*إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولُ كَرِيمٍ * ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ *
مُطَاعٍ ثُمَّ أَمِينٍ * وَ مَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ *

التكوير ----- د قرآن قسمونه

بې شکە چى دا د عزتمن استائى ويينا ده. د عرش خاوند تە مخور او
ئواكمىن. هلتە منل شوي او امین. او ستاسو دا ملگرى مجنون ندى.

دلته پە خو شيانو لۈرە شوي:

- پە "خنس" چى معنى ئې بىيا بىيا راتلونكى ده، شيطان تە پىدى
خاطر "خناس" ويل شوي چى هغە ھم مكرر رائىي، وسوسە كوي،
بېرتە درومىي، لە بلى گۆنبىي راۋړاندى كېرى او بلە وسوسە القاء
كوي.
- د دې خناس لپارە دوه نور صفتونە ھم بىودل شوي: "الجوار:
تلونكى" او "الكنس: پىتەدونكى"
- پە شپە چى كله پە تلو شي.
- او پە سباوون چى پە سا اىستو شي.

د دغۇ قسمونو پە معنى او د قسمونو لە خواب سره ئې د تراو
پە خرنگوالي هلتە بنە پوهىدى شو چى لاندى خبىي پە پام كىي ولرو:

لدغۇ دوو آيتونو نه (والليل اذا عسعس) او (والصبح اذا
تنفس)، پە ڈېر وضاحت سره معلومبىي چى لە (الخنس، الجوار،
الكنس) نە ستوري مراد دى، ئىكە دا ستوري دى چى ھە شپە بىيا بىيا
راخىگىندېرىي، پە شپە كىي ئې د آسمان پە غېرى كى خۇچىدل راخىگىند
شي، لە شرق نە طلوع كوي او پە غرب كىي پېپوئىي، د ورئىي پە
رارسىدو سره ترشا او لە سترگو پىت شي. كە د (الخنس، الجوار او
الكنس) الفاظ لدغۇ آيتونو نە بەرد لغت پە كوم كتاب كىي او پە بل

د قرآن قسمونه ----- التکویر

کلام کي و خپرو نو بې شمېره مصداقونه ئې كېدى شي، خو كه پدې
خاص خاي او لدې نه مخکي او وروسته آيتونو په غېړکي ئې معنى
ولتیوو نو له ستورو نه پرته بله معنى تري نشو اخيستي، تول
تفسرين پدې خبره متفق دي چي پدې الفاظو سره ستورو ته اشاره
شوې.

د قیامت منکرین داسی گمان کوي چي دا نړۍ، نه بدليډونکې،
ثابته او ابدي نړۍ، ده، په تحول او بدلون باور نلري او دا خبره نه مني
چي یوه ورڅ به دا هرڅه له منځه ولاپ شي. دوی ته د پیغمبرانو
عليهم السلام یوه اساسی خبره تل دا وه چي قیامت به راهي، دا
حُمکه آسمان او د اوسنې دنیا او سنی حالت به ختمېږي، نوي دنیا
او نوي حُمکه او آسمان به پیدا کېږي، له انسان سره به د ده د ټولو
کړو وړو محاسبه کېږي، سزا او جزا به ګوري. د دغې اساسی ادعا د
اثبات لپاره دلته ویل شوي: شپه ورڅ، د ستورو تګ راتګ، طلوع
او غروب ئې دا حقیقت په ګوته کوي چي دلته د ثبات او د یوه حالت
د دوام په خای د بدلون او تحول شاهد یو، هره شبې حالت بدليډري
رابدلېږي، تاسو خنګه دا د بدليډو رابدلېډو په حالت کي نړۍ، ثابته
او تغییر نه منونکي ګني؟! پداسي حال کي چي تحول او بدلون د
همدي دنیا یو عام او خرگند اصل دی، د دنیا هر خه هره شبې
بدليډري، دا په آسمان کي خواره واره او خرگند بدلونکي پتېډونکي
ستوري او دا د شبې او ورځي تګ راتګ، د دې دائمي او مسلسل
تحول او بدلون خرگندي بېلګې ستاسو مخي ته، لدې سره سره
خنګه د عزتمن پیغمبر هغه خبره نه مني چي وايي: یوه ورڅ به دا لمر

التكوير ----- د قرآن قسمونه

خپله رنیا له لاسه ورکړي، ستوري به تیاره شي، غرونه به له خپله ئایه و خوئي او هرڅه به بدل شي؟ د د پدې خبری خو دا ده د هري شپې ورځي دا تحولات شهادت ورکوي. د "ثبتات" او "دوم" عقيده بې بنستېه عقيده ده چې د دنيا مسلسل بدلون ئې ردوی. دا ولې تاسو دغه خپل ملګري پیغمبر ته پدې خاطر مجنون وايې چې د قیامت د راتلو خبره کوي؟!! ده خو د دې خبری حقیقت په خرگند افق کي لیدلی، دغه افق ته د نظر کولو لپاره تاسو ته هم بلنه درکوي، د شپې ورځي تلو راتلو ته وګورئ، د ستورو طلوع او غروب ته وګورئ، دا خه پیغام له څان سره لري، د ثبات او دوام پیغام که د تحول او بدلون پیغام، د د خبره تائیدوي که ستاسو؟!! دی خونه د کاهنانو په خېر دئ چې د "غیب" دروغجنی خبری خرڅوي او په خرگندولو کي ئې سخت بخیل وي او هیچا ته ئې وریا نه وايې، شکرانې او نذرانې پري اخلي!! د ده وینا د شیطان د ملګرو له وینا سره مقایسه کړئ، دی خه وايې او هفوی له شیطان نه په الهام اخیستو سره خه وايې؟! سره لدې خنګه د ده دا وینا نه مني، پداسي حال کي چې دا د ده خپله وینا نه بلکه د رب العالمين له لوري د یوې عزتمني، خواکمني او د نورو مطاع پربنتې په لاس ده ته لېږل شوې وینا ده او هر هغه چا ته لارښوونه کوي چې په سمي او مسقيمي لاري د تلو تکل کوي.

د قرآن قسمونه --- الشفق

الشَّفَقُ

د شپې او سپورمى بېلا بېل حالت د دې نبىه د چى مرگ د
ژوند پاي نه؛ بلکە د ابدىت په لورى يو پراو دئ

د الشفق په مبارڪى سورې کي له ۱۶ آيت ۱۹ تر
قسمونه راغلى:

فَلَا أُفْسِمُ بِالشَّفَقِ *
نو نه، زما دى لوره په شفق وي.

* وَاللَّيلُ وَمَا وَسَقَ
او په شپې او خەچى ونیسى په غېز کي.

الشفق ----- د قرآن قسمونه

وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ *
قسم دئ په سپور بمی چي مکمل شي.

د قسمونو حواب دا دي:

لَتَرْكَبُنَ طَبَقًا عَنْ طَبَقَ *
حتماً به له يوي پوري بلی پوري ته بر کبری.

دلته پدغو شيانو لوره شوي:

په شفق: د آسمان د ژئي هغه سره گاره چي د لمړ په لوپدو پسي
راخرګنده شي. په شپه او هغه خه چي په خپلي غېږ کي ئې نيسی او
خپل تور وزر پري غوروي. په سپور بمی چي کله بشپړه شي.

د دغوا دريو قسمونو حواب او هغه مطلب چي پدغو قسمونو
سره ئې اشباتول په نظر کي دي، دا دي: تاسو به حتماً له يوي پوري
بلی ته پورته کېږي.

راشئ وګورو چي دا قسمونه له حواب سره خه ارتباط لري او
څنګه دا خبره ثابتوي چي انسان به حتماً له يوه حالت نه بل ته
خوئېږي؟

دي پونستنو ته د حواب موندلو لپاره باید لاندي خبری په نظر
کي ولرو:

د قرآن قسمونه --- الشفق

د انسان د مرگ په اړه دوه انګېرنې او تحلیل درلودي شو:

الف: مرگ د توقف او رکود حالت دی، په مرگ سره انسان له خوئښت او حرکت نه ودرېږي او کارئې پای ته رسی، مرگ د ده د ژوند او خوئښت وروستې پړاو دی.

ب: مرگ یو مقطعي حالت دی؛ د انسان د هغه مسلسل او پای نه منونکي خوئښت یو حالت چې انتها نه لري، مرگ له یوه حالت نه بل حالت ته یو حرکت دی، مرگ د یوه ژوندون پای او د بل پیل دی، په مرگ سره د هغه چا په لوري درومو چې دا ژوند ئې مونږ ته راکړي.

څوک چې له بیاژوندون نه انکار کوي هغه پدې باور وي چې مرگ رکود او سکون دی، په مرگ سره ژوند پای ته رسېږي او حرکت ئې په تپه ودرېږي، له هغه وروسته بله مرحله او بل پړاو نشته، په مرگ سره د انسان د بدلون او له یوه حالت نه بل ته د خوئېدو سلسله ئې متوقف کېږي، دوى پدې عقیده دي چې د انسان هغه ژوند چې له یوې نطفې پیل شي، وده وکړي، د یوه ماشوم په خېر دنیا ته راشي، خوانې ته ورسېږي، زورې شي، زوال ئې پیل شي، په مرگ محکوم شي او په همدي مرگ سره ئې هر خه پاي ته ورسېږي.

خو الله تعالى دوى ته په خواب کې فرمایي: داسي نده، نور پړاوونه هم په مخکې لري، حتماً به له یوه حالت نه بل ته د تلو لري

الشفق - د قرآن قسمونه

دوم کوي، له مرگ نه وروسته نور مراحل هم په مخ کي لري، له يوې پوري به بلي ته پورته کبري، د بې نهايت په لوري دوامدار او مستمر حرکت کي به نور مراحل هم پلي کري. د دغه ادعا د اثبات لپاره په خو مشهود او ملموس طبیعي شيانو استشهاد شوي:

۱- په شفق چي د ورخي پاي او د شپې پيل اعلانوي. ۲- په شپې چي هر خه له سترگو پتوي. ۳- په سپورتمي چي له مختلفو پړاونو نه تبره او بشپړه شي.

تاسو پدي نړۍ کي د مسلسل بدلون شاهد ياست، ګوري چي ورخ پاي ته ورسپري، د آسمان لمنه سره شي، شفق راخرګند شي، شپې راوسپري، خپل تور وزر په هرڅه غوروي، خو ساعته وروسته ختمه شي او خپل خای ورخ ته پرېږدي، آيا د صحيح د چي د هري شپې ورخي مرگ د هغه دائمي پاي وکنوي او ووايو: بله شپې او ورخ به رانشي؟ سپورتمي ګورو چي د مياشتني په پيل کي رابه شي، وړه وي، په تدریج سره ستنه شي، مکمل شي خوبيا په تدریج سره وړه شي، داسي چي د مياشتني په پاي کي له سترگو پته شي. آيا دا سمه د چي د سپورتمي له مؤقتی پتېدو نه دا ګمان وکړو چي بیا به طلوع نه کوي او راخرګنده به نشي؟

د شپې ورخي تګ راتګ، د سپورتمي طلوع او غروب او سترېدل وړېدل، پتېدل او خرګندېدل ئې دا نسيي چي دا نړۍ د مسلسل او مستمر تحول او بدلون صحنه ده، هر خه له يوه حالت نه

د قرآن قسمونه ----- الشفق

بل حالت ته درومي، په هیچ مقطع او هیچ نقطه کي توقف او سکون نشي موندي، د بيا ژوندون منکرين هسي او بي خايه، مرگ ته د سکون او توقف او د بدلون د پاي په سترګه گوري، دا انگېرنه له هغه څه سره تکر او تصادم کوي چي د نپي له مشاهدي نه ئې تراسه کوو. د دي غلطني او بي بنستي انگېرنې د اثبات لپاره هیچ دليل، د دي تولي پراخي نپي له هیچ گوت نه نشو وړاندي کولی.

د قرآن قسمونه ----- المدثر

المدثر

د سپوږمۍ رابره کېدل، د شپې بېرته گرځېدل او د
سیاون راختل د دې نښه ده چې د دې دنیا پای به د بلې
دنیا پیل وي

د المدثر د مبارکي سورې په قسمونو کي د پورتنې مطلب په
اره داسي ويل شوي:

*
كَلَّا وَالْقَمَرَ
داسي نده، قسم په سپوږمۍ

*
وَاللَّيْلُ إِذَا دَبَرَ
او په شپې چې ترشا شي

المدثر ----- د قرآن قسمونه

*
وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ
او په سباون چي رون شي

د قسمونو ټواب دا دي:

*
إِنَّهَا لِإِحْدَى الْكُبُرِ
بي شکه چي دا یوه له سترو "پېښو" خخه ده

تردي د مخه چي د قسمونو او ټواب په اړه ئې خه ووايو باید
دا واضح شي چي په ټواب کي کومي پېښي ته اشاره شوي او د "ها"
ضمير خه ته راجع دي؟ او دا د کومو سترو سترو خيزونو خخه دي؟

که قسمونو او له قسمونو نه مخکي آيتونو ته لو هير شو نو د
دواړو پونتنو ټوابونه په آسانې سره موندلۍ شو؛ په قسمونو کي
دریو سترو خيزونو ته اشاره شوي: سپورمۍ، د شپې بېرته گرځښدو
او د سباون راختو ته، له اتم آيت نه د قیامت په اړه بحث پیل
شوي، خو مخکي لدې چي بحث پاي ته ورسېږي د هغه چا په اړه
خبره شوي چي مال، ثروت او قدرت مغورو کړي او له پیغمبر عليه
السلام او د ده له دعوت سره ئې دېمني ته اړ کړي، دروغجنو
تبليغاتو ته ئې ملا ترڅي او د مخالفت او مقابلي د بېلوبېلو مؤژرو
لارو په لته کي دئ، دا بحث له یولسم آيت نه پیل شوي او تر ۳۱
آيت پوري ئې دوام کړي او بیا له ۳۲ آيت نه وروسته د قیامت په اړه
ناتمام بحث بېرته پیل شوي او د پورتنيو قسمونو په ترڅ کي د
قیامت د اثبات دلائل وړاندی شوي. د ټواب په ترڅ کي د قیامت

----- المدثر ----- قرآن قسمونه -----

ورخ د دغۇ سترو سترو پېپنۇ پە خېرىيە بله سترە پېپنە گەل شوی، د سېپۈرمى د راپەرە كېدو پە خېر او د شېپې بېرته گەچىدو او د سباوون د راخنۇ پە خېر. پەپە قسمونو سره قرآن خېل مخاطب تە وايى: تە ولې د قىامت لە ورخى نە انكار كوي او راتگ ئې محال گىنى؟ مگر ستا د اقنانع لپارە د سېپۈرمى راپەرە كېدل، لە مختلفو پەپاونو تېرىپىلىدە، لە سترگو پېپىلىدە او بىيا راخىرىنىڭىزلىك كافى نە دى؟ مگر همدا تا تە نە وايى چى لە يوه حال نە بل تە اوپىتلىل يو عام الھى سىنت دى، د يوه حالت پاي د بل حالت پىيل دى، مگر تە نە گورئ چى د شېپې پاي د ورخى پىيل وي، همدا راز چى شېپە پاي مومىي دا نپى بە پاي مومىي، خود دې نپى پاي د بلى نپى پىيل دى، تە هسى بې موجبه او بې دليلە دا نپى ثابتە او تغىير نە منونكى گىنى او گمان كوي چى دا حالت بە د تل لپارە دوام كوي!! او ستا دا گمان ھم غلط دئ چى كە دا عالم ختم شو نو پەپە سره ھەر خە پاي مومىي، نە بىيا ژوندون شتە او نە بله دنیا!! ستا دا باور داسىي دئ لىكە چى خوک ووايى: د سېپۈرمى او لمىر غروب د دوى د عمر پاي دى، لدى شېپې نە وروستە بە بله ورخ نە وي او لدى ورخى وروستە بە بله شېپە نە وي، خو گورئ چى تىيارە شېپە خېل خاي رون سباوون تە پېپىلىدە او سېپۈرمى لە پېپىلىدە وروستە بىيا راپەرە شي. د الشفقات پە سورە كىي ھم دې تە ورتە، شفق، د شېپې راتگ او د سېپۈرمى بشېپە كېدل د قىامت د راتلۇ او بىيا ژوندون لپارە د دلىل پە خېر ورلاندى شوى.

حىينو مفسريينو پە "انها لاحدى الكبر" كىي د "ها" ضمير، "سقرا" تە راجع كېيى او حىينو نورو "جنود" تە، خو دا نە يوازى ضعيف

المدثر ----- د قرآن قسمونه

توجيهات دي بلکه د قسمونو او ھواب ترمنځ ژور او عميق ارتباط پکي له پامه غورخول شوي، د دوى توجيه داسي ده لکه چي خوك ووايي: په سپوربمی لوره کوم چي دوزخ شته، د شپې په بېرته گرځدو او د سباون په بياراختو لوره کوم چي د الله لښكري بي شمېره دي!! داسي توجيه نه د قرآن کافر مخاطب ته قناعت ورکولي شي او نه ورته د فهم وړ ده. عجيبة دا ده چي خنګه دغو محترمو مفسريينو د الشفق په سوره کي د همدي قسمونو واضح او خرگند تفسير له پامه غورخولي، هلته همدا قسمونه د قيامت او بيازوندون لپاره د دليلونو په حيث وړاندي شوي او ويل شوي چي د شپې ورخي تګ راتګ، د سپوربمی طلوع او غروب او ستربدل او وړبدل، پتېدل او خرگندېدل ئې دا بنيسي چي دا نړۍ د مسلسل او مستمر تحول او بدلون صحنه ده، هر څه له یوه حالت نه بل حالت ته درومي، په هیڅ مقطع او هیڅ نقطه کي توقف او سکون نشي موندي، د بیا ژوندون منکرين هسي او بې خایه، مرګ ته د سکون او توقف او د بدلون د پاي په سترګه گوري، دا انګېرنه له هغه څه سره تکرا او تصادم کوي چي د نړۍ له مشاهدي نه ئې ترلاسه کوو. د دې غلطې او بې بنستې انګېرنې د اثبات لپاره هیڅ دليل، د دې ټولي پراخي نړۍ له هیڅ گونټ نه نشو وړاندي کولي.

د قرآن قسمونه ----- البروج

البروج

ظالمان بې الھي انتقامە نه پاتى كېرىي

د البروج د مبارکي سورى قسمونه دا دي:

وَ السَّمَاءُ ذَاتُ الْبُرُوجُ *
قسم دئ د برجونو په خاوند آسمان.

وَ الْيَوْمِ الْمَوْعُودُ *
قسم دئ په هنفي تاكلې ورخ.

وَ شَاهِدٌ وَ مَشْهُودٌ *
قسم په هر شاهد او هر مشهود.

البروج ----- د قرآن قسمونه

د دغو قسمونو خوب دا دی:

فُتَلَ أَصْحَابُ الْأَخْدُودَ * النَّارُ ذَاتُ الْوَقْدُودَ * إِذْ هُمْ عَلَيْهَا
قُعُودٌ * وَ هُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شَهُودٌ *
هلاك شول خاوندان د خندقونو. (خندقونه د سره) اور او د ډېرسوند.
چي ئى دوى پر غاپه ناست وو. او شاهد د هغه خه چي له مؤمنانو
سره ئى کړل!!

لکه چي گوري په دريو لومنېيو آيتونو کي په خلورو شيانتو
قسم ياد شوي: "د برجونو په خاوند آسمان"، "هغې موعود او تاکلي
ورخ"، "هر شاهد" او "هر مشهود". د قسمونو خواب په خلورم آيت
کي پدي صيغه مومو: "هلاك شول خاوندان د خندقونو" باید وګورو
چي د دغو قسمونو معنى خه او خنګه دا ثابتوي چي د خندقونو
خاوندان هلاك شول؟!

لاندي تکيو ته پام وکړئ:

• "بروج" له "برج" نه اخيستل شوي چي معنى ئې خرگندېدل او
بنکاره کېدل دي، په قرآن کي په دغه معنا خو ځایه راغلي، لکه:

وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهْلِيَّةِ الْأُولَى * الاحزاب: ۳۳

او د مخکني جاهليت د ځانښونې په خبر ځانونه مه خرگندوي.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا

د قرآن قسمونه ----- البروج

فرقان: ٢١

وَقَمَرًا مُنِيرًا *

مبارک دئ هغه ذات چي په آسمان کي ئې بروج (ستوري) رامنخته
کپل او په هغه کي ئې رون خراغ (لم) او روپانه سپوربىمى راپيدا
كره.

وَلَقَدْ جَعَلَنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيْنَاهَا لِلنَّاظِرِينَ *

الحجر: ١٢

او بې شکه چي په آسمان کي مو بروج (ستوري) پيدا کپل او هغه مو
ليدونكو ته بنايسىتە كر.

له دغو ورستيو دوو آيتونو نه په ڈاگه معلومېرى چي له بروج
نه مراد ستوري دي.

د قرآن له دغو خرگندو لارښوونو سره سره، متأسفانه ئىينو
مفسريينو له بروج نه د ستورو په ئاي، د یوناني فلسفىي هغه دولس
گونىي موھومى بروج اخىستىي چي د دوى په فلكىي اصطلاحاتو کي
د لمى د مختلفو منازلو لپاره تاكل شوي، یونانييانو، د کال په هر
فصل کي د لمى دغه منازل او بروج، د خپلو مختلفو خدايانو په نامه
مسمىي کپي او هر برج ته ئې د خپل يوه خدائى نوم ورکپي وو، دا
اصطلاحات له یونان نه هغۇ اسلامىي ملکۈنۈ تەراكۈز شول چي له
یونان سره همسىرەدە وو، ئىينىي علماء ترى متأثرە شول او هغه ته ئې
اسلامىي رنگ ورکپ.

• د "الْيَوْمُ الْمَوْعُودِ" په هكىلە د مفسريينو دوه رأيي لرو: ئىينىي ئې

البروج ----- د قرآن قسمونه

د قیامت ورخ گنی او ئینی ئې د مؤاخذی او عذاب هغه ورخ چي الله تعالى په دنيا کي کافرانو او ظالمانو ته تاکلي. په دوه دليله د مفسريينو د دوھمي ڈلي رأيه ارجح او غوره ده: لومپئ دا چي په همدى مبارکي سورې کي د دوو باغي او عاصي ڈلو بد عاقبت ته اشاره شوي، د فرعون او ثمود ڈلو ته چي له مهلت نه وروسته د الله تعالى له شديد بطش او مؤاخذی سره مخامنځ شول. لدې نه معلومېږي چي له "اليوم الموعود" نه هغه تاريخي ورخي مراد دي چي دوه بېلګې ئې د فرعون او ثمود په قصه کي گورو. او دوهم دليل دا چي د قیامت په ورخي استشهاد سره دا نشي ثابتېدي چي د اصحاب الاخذود پايله تباهي او هلاكت دي. دا حکمه چي د قرآن کافر مخاطب نه د قیامت په موعد ورخ باور لري او نه پدې باندي استناد سره دا ادعا مني چي د اور د کندو خاوندان به د هلاكت له پايلي سره مخامنځ شي. "يوم الموعود" باید داسي ورخ وي چي د قرآن هر مخاطب هغه د یوه مسلم او انکار نه منونکي حقیقت په حيث ومني او په هغه باندي استناد دی قانع کري چي واقعاً د اصحاب الاخذود په هکله شوي ادعا یو حقیقت دي. که له "يوم الموعود" نه هغه ورخ مراد شي چي ظالمانو ته ئې د رارسپدو خبر ورکړۍ شوي، په تاريخ کي په وار وار تکرار شوي، هر پيغمبر خپل قوم د هغې له رارسپدو ويرولي، هیڅ مخاطب له هغې انکار نشي کولی، هر خوک چي تاريخ ته رجوع وکړي د دي ورخي خرگندۍ بېلګې به ئې مخي ته راشي، همغه ظالمانو ته د مهلت وروستي ورخ، په دنيا کي د دوى د مؤاخذی ورخ، پدې صورت کي د قسم او

د قرآن قسمونه --- البروج

ئواب ترمنج ئې ارتباط كاملاً جوت كېرى.

پدى توگەد لو مرئ قسم ارتباط لە ئواب سره داسىي دى: دا لە بې شىمپەرە خلاندو ستورو نە ڈك آسمان، پىدى حقيقت شهادت ورکوي چى دا كائنات حتماً يو داسىي خواكمىن مالك او قهار سلطان او واكدار لرى چى دا تول بې شىمپەرە اجرام ئې ادارە كوي، هر يو پە خپل ئاي او خپل خاص مسیر كى ساتى، د دوى ترمنج د تصادم او تكراو مخە نىسى، هر يو پە منظم او مستمر طور پە هەمغە ثابت مدار كى خوھوي چى ورته مشخص شوي. دا خور او پراخ آسمان لە دغۇ تولو بې شىمپەرە خوئنده اجرامو سره او لدى محكىم نظم او ضبط سره، پىدى شهادت ورکوي چى دا كائنات هىسى بې واكدارە ملک ندى، لە مهارە وتلى او د ساتونكى او پالونكى واكمن لە سلطى او سىطري فارغ دنيا ندە چى پە هەغى كى هرخوك هرخە وکپى، نە پوبىتنە وي نە گويژنە، نە لە ظالم سره حساب وشى او نە د مظلوم لاس نىوي او پوبىتنە، نە پە نورو تېرى كونكى مجازات شي او نە لە خپل حق نە د محروم شوو چىغىي او رېدى شي. د دې هستىي ساتونكى او مالك خدای بە حتماً د اور د كندو لە خاوندانو نە د دې انتقام اخلى چى د ده مظلوم مۇمن بندگان ئې پە الله د ايمان پە جرم د اور پە كندو كى اچول او هەغە بە حتماً د دغۇ مظلومو مۇمنانو پوبىتنە كوي او د دوى مظلومانە استغاڭە بە اوري.

د همىدى سورى پە خو آيتونو كى الله تعالى د "ملك"، "ذالعرش المجيد"، "فعال لما يريد" او "محيط" پە صفاتو ستايل

البروج - د قرآن قسمونه

شوي، داسي چي د سورې په تولو مضامينو ئې سورې غورولى، دا په خپله بنيي چي د برجونو په خاوند آسمان باندي د قسم موخه دا مطلب ثابتول دي چي دا کائنات داسي باعزمته ساتونكى او پالونكى واكمن لري چي د عرش خاوند دى، په هر خە محيط دى، چي خە وغوارپي ترسره كوي ئى. دغه مطلب د الطارق په سورې كي له مزيد وضاحت سره راغلى، هلتە هم د آسمان په ھلاندو ستورو استناد شوي او د دي ادعا د اثبات لپاره وړاندې شوي چي هرڅوک د الله تعالى د رعایت او حفاظت تر سیوري لاندې دى، داسي لکه د آسمان دا بې شمېرہ ھلاندە ستوري.

د دوهم قسم ارتباط د قسمونو له ھواب سره داسي دى: "همעה پېژندل شوي موعود ورخ" ، شهادت ورکوي، "ھغه ورخ چي هرڅوک تري خبر دى" ، "ھغه چي په تاريخ کي په وار وار تكرار شوي" ، "ھغه چي د ظالمانو د ظلم تغر پکي تولپېږي او الهي عذاب پدوی نازل کېږي" ، "د مهلت او فرصت وروستي ورخ" ، "د ظالمانو د ظلم او تېري د پاي ورخ" دا شهادت ورکوي چي د اصحاب الاخدود پاي به هم دي ته ورته وي، آيا نه گورئ چي د مهلت د پاي ته رسپدو نه وروسته له ظالمانو سره خە شوي او مالک الملك خداي خنګه په شدت سره مواخذه کړي، هرڅه ئې پدوی رانسکور کړي، تخت او تاج ئي، قصرونه او بنګلې ئي، داسي چي او س د دوى وران او ويچار قصرونه پدې شهادت ورکوي چي د ظلم پاي وخيم او عبرتناک دى، د ظالمانو د تېري لپاره حد او پاي شته، خود داسي کندي چي په يوم الموعود کي هلتە رسې او پکي نسکورېږي. تولو

د قرآن قسمونه ----- البروج

پیغمبرانو او زره سواندو داعیانو خپل قومونه لدې ورځي ویرولي،
لكه چې هود عليه السلام خپل قوم ته وايې:

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ *

الشعراء: ۱۳۵

يقييناً چې زه د لوئي ورځي له عذاب نه په تاسو ويربوم.

د غافر د سورې په آیت کي د فرعون د کورنۍ د هغه مؤمن
کس خبره لولو چې فرعونياني تو په خطاب کي وايې:

يَقُومُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْرَابِ * مِثْلَ دَأْبِ قَوْمٍ
نُوحٌ وَعَادٌ وَثَمُودٌ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا
لِلْعَبَادِ *

غافر: ۳۱

ای زما قومه! زه خو يقييناً چې د نورو ډلو د عذاب د ورځي په خبر د
کومي ورځي له رارسپدوي نه په تاسو ويربوم، د نوح د قوم، د هود او
د عاد او لدوي نه وروسته قومونو د پايلې او عاقبت نه او الله خو په
خپلو بندګانو د ظلم اراده نه لري.

• درېیم قسم په هر شاهد او لیدونکي شوی، هر د ستړګو خاوند
چې تاسو ئې پدې دنيا کي گورئ، د ده د ليدو دا استعداد پدې
خبری دلالت کوي چې د ده پیدا کونکي به حتماً داسي ذات وي
چې د ليدو په صفت به متصف وي، دا نشي کېدې چې مخلوق او
مصنوع دي داسي صفت ولري چې د ده خالق او صانع دي همدا
صفت ونلي، هر مخلوق او مصنوع په اصل کي د خالق او صانع د

البروج ----- د قرآن قسمونه

صفاتو مظهر وي، پده کي د صانع صفتونه راخرگند شوي وي، چا
چي د نري سترگورو ته سترگي وركپ او په هغوي کي ئې د ليدلو
استعداد اينبى، هغه حتماً "بصير: ليدونكى" دى. نو د هر شاهد او
ليدونكى وجود د داسى ذات په شته والي شهادت وركوي چي
شاهد او بصير دى، دا صفت هغه د حمکي پدي شاهدانو کي اينبى،
پدي هكله قرآن په بل ئاي کي خومره بنه وينا لري:

أَيَحُسْبُ أَنْ لَمْ يَرِهُ أَحَدٌ * أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ * وَلِسَانًا
وَشَفَّتَيْنِ * وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ *
البلد: ١٠ - ٧

آيا گمان کوي چي ندي چا ليدلى؟ آيا ده ته مو ورنکولى دوى
سترگى؟ او يوه زبه او دوى شونبى؟ او ده ته مو ونبسودى دوى
لاري؟

خنگه گمان کوي چي نه به د ده د عملونو خارنه كېبى او نه به
ئې د كپو ورو په اره قضاوت، نه ئې اعمال د چا ترسترگو لاندى دى
او نه داسى خوك شته چي مكافات يا مجازات ئې كري؟! پداسي
حال کي چي دى په خپله د يوه مخلوق په حىث سترگي لري، د
بصيرت خاوند دى، د خپل مافي الضمير انعکاس لپاره او د خپلو
مشاعرو، عواطفو او احساساتو د بيان لپاره او د خپلو قضاوتونو
او پربکپو د اصدار لپاره د زېي او دوو شونبىو په خېر وسايل په
واك کي لري، د نورو د عملونو خارنه کوي، د هر بنه او بد په هكله
په خپل زره کي ملاك لري او په ضمير کي لارنسود، (بنه) ور ته
(معروف)، له هغه سره آشنا، د هغه په هكله بنه احساس په زره کي او

د قرآن قسمونه --- البروج

(بدي) ورته (منكر)، د هغه په اره په خپل زره کي د کركي احساس کوي او له خپل طبيعت او مزاج سره ئې ناآشنا مومي، که په مخلوق کي دا صفات وي، د ده خالق به خنگه دا صفات ونلري؟! دا له شكه وتلي حقيقت دئ چي هر ليدونکي او د سترگو خاوند پدي شهادت ورکوي چي د ده پالونکي خدای تر ده زيات ليدونکي، د ده د کرو وړو شاهد او د ده د عملونو خارونکي او قاضي دي. د همدي سورې په ۹ آيت کي همدي مطلب ته اشاره شوي او ويل شوي: او الله په هر خه باندي شاهددی (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ).

○ د خلورم قسم ارتباط له ئواب سره داسي دي: هر مشهود، هر هغه خه چي په سترگو ليدل کېږي، د دي ادعا په حقانيت حکه شهادت ورکوي چي په ټول کائنات کي هیخ عبت، خوشي، بې فائده او بې هدفه شي نه موندل کېږي، هري خوا ته چي سترگي ورځرو، هرڅه ته چي پام وکرو، نظم ګورو، هرڅه سم پيدا شوي، د خاص هدف لپاره پيدا شوي، په هیخ ئاي کي خلا، قصور او فطور نشو ليدي، قرآن گوابنس کوي چي هيڅوک د نړۍ په هیخ ګوت کي چاود او خلاء نشي په ګوته کولي:

ما تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوْتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِنْ فُطُورٍ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَتِينِ يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَائِشًا
وَهُوَ حَسِيرٌ *
الملک: ۴.۳

د رحمن په مخلوقاتو کي بېلوالی ليدي نشي، نو ورځروه سترگي، آيا گوري کوم یو چاود؟ بیا هم ورځروه سترگي په وار وار، راگرئي

البروج ----- د قرآن قسمونه

ستا په لور به دغه سترگی نامراده او وی به ارمانجنی.

بنه غور وکره، خپل تول توان خواک وکاروه، هری خوا ته
 سترگی ورغروه، د الله په مخلوقاتو کی ژوره خپرنه وکره، وگوره
 چی پدې تول عالم کی کوم چاود، خلاء، نقص او قصور په سترگو
 درخی؟! پدې خور او ستر عالم کی د داسی عیب او نقص د موندلو
 په طمع به هر محقق او خپرونکی د خپلو سترگو له ستریا نه پرته بل
 خه تراسه نکړی شي. نو انصافاً ووايي: هنګه ومنو چې په تول عالم
 کی دی کمال، بنايیست، نظم او هدفوالي وي، د ضوابطه التزام، نه
 دی چيرته خلاء وي او نه قصور او فطور، خو د انسان دا وړه دنيا،
 دغه چې د تول کائنات په نسبت له هیڅ سره برابره ده، دلته دي
 سراسر بې نظمي وي، انسان دي خپل سر ته پرېښودي شوي وي،
 داسی چې نه ئې د بدرو پونستنه وشي او نه د بنو تپوس، نه مكافات
 شي نه مجازات، هغه دي حدود مات کري، ضوابط او قواعد دي
 ترېښو لاندي کري، له حق او حقيقه نه دي انکار وکړي، خو نه دي
 محاسبه ورسه وشي، نه دي پونستنه تري وشي او نه دي د کړو وړو
 سزا ورکړي شي!! دا بې بنسټه او واهي تصور، له هر مشهود نه د هر
 شاهد له انتباه سره منافات لري او د کائناتو د هغه حميد پالونکي
 رب په نسبت یوه کرکجنه افتراء ده کوم چې د عالم ذره ذره ده په
 شته والي او د هر خه په سم او بنه پیدا کولو شهادت ورکوي. دا له
 انصاف نه ليږي ظالمانه قضاوت دی!! داسی غلطه انګېرنه او تصور
 خو پدې معنا ده چې پدې عالم کی نه نظم شته، نه ضوابط او
 قواعد، حال دا چې هر مشهود په رسا غږ وايي: دلته هر خه سم دي،

د قرآن قسمونه -----البروج

هر خه بنه او بنایسته پیدا شوي، په سم تقدیر او میزان، هر خه پدې خبری شهادت و رکوی چي دا عالم د یوه "عزیز" او "حمید" ذات له لوري اداره کېږي! د دې عالم ساتونکي او پالونکي رب له دې عیب نه منزه دئ چي د ده په ملک کي دی خوک ظلم و کړي، د ده مظلوم بندګان دي په ناحقه و حوروي، هغوي دي بې وزله او ضعيف و گنني او له حق نه د لاس اخیستو لپاره دي هغوي تعذیب کړي، حق او د الله د ملک ضوابط دي ترپښو لاندي کړي، له الهي سننو نه دي سرغړونه و کړي، خو الله دي نه له ده سره محاسبه و کړي او نه د مظلوم پونښنه!! نه دی له ظالم نه انتقام و اخلي او نه دي د مظلوم استغاثې ته حواب و رکړي!! الله تعالی لدې نه منزه دئ چي ذات ته ئې کوم عیب او نقص راجع شي یا افعالو ته ئې کوم اعتراض. نو پدې کي شک نشته چي د اور د کندو خاوندانو ته له تباھي او هلاکت نه پرته بل خه انتظار نه کوي.

د قرآن قسمونه ----- الطارق

الطارق

دا بې شمبېرە خلاندە ستوري چي خوک ساتي هغه د ټولو
ساتونکى دی

د الطارق د سورى په لو مرئ آيت کي پدي صيغه لوړه شوي:

وَ السَّمَاءُ وَ الطَّارِقُ *
لوړه په آسمان او دا د شپې ور تکونکي.

ورپسي ويل شوي:

وَ مَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ * النَّجْمُ الثَّاقِبُ *
خه شي خبردار کپي چي خه به وي دا د شپې ور تکونکي؟ ستوري
خلدونکي.

الطارق - د قرآن قسمونه

د قسمونو په ئواب کي ويل شوي:

* إِن كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ
هِيَخُوك دَاسِي نَشْتَهِ چي پَرَدَه نَهَ وَي سَاتُونَكِي.

پدي آيتونو کي په "آسمان" او "الطارق" لوره شوي او هغه د دي
ادعا د اثبات لپاره د شاهدانو په حيث وراندي شوي چي "هر نفس يو
ساتونکي او حفيظ" لري. د دي لپاره چي پوه شو د قسمونو معنى
څه ده او څنګه د دغې لوئۍ ادعا په حقانيت شهادت ورکوي، باید
لاندي تکيو ته توجه وکړو:

د "الطارق" لغوی معنا په شپه کي را خرگندېدونکي او ور
ټکونکي ده، چي اطلاق ئې په ډېرو شيانو کېدی شي، خو
وروستي آيت ئې مشخص کوي او وايي: "النجم الثاقب: خلانده
ستوري" نو لدې نه مقصد هر خلانده ستوري دئ چي په شپه کي
را خرگند شي، نه کوم خاص ستوري.

که چيرته قرآن په خپله دا "الطارق" نه وي معرفى کړي او
تفسیر ئې مفسرانو ته پربني وي، معلومه نده چي لدې نه به خه
عجیب او غریب تعبیرونه شوي وو؟! خومره مختلف، بېلاپل او له
یوه بل سره متصادم آراء او نظرات به وراندي شوي وو، خومره د
اصلی معنی مغایر معانی او مفاهیم به ئې ورته تراشلي وو، خومره
"بطون" او "راز رموز" به ئې له رسا ذهن، رمز پیژندونکي او "بطن
فهم" سليقي نه ورته را ایستلي وو؟! مخصوصاً هغو کسانو چي

د قرآن قسمونه ----- الطارق

بیمار ذهن لري، په خرگندو توکو، روښانه او واضح الفاظو او ھلاندہ حقایقو، فناعت نه کوي، ظاهر ورته کافي ندي، د "سر او راز" او "مخفي او بطن" را برسيره کېدو ته انتظار کوي او اعجاز ته منتظر وي!! قرآن د دغه بیمار "ذهنیت" د بنه معرفی لپاره د ابراهیم عليه السلام په قصه کي خومره بنه فرمایي: ابراهیم عليه السلام وویل: "ربى الذى يحيى ويميت" زما رب همغه دئ چي راژوندي کوي او وزني او همغه چي لمر له مشرفه را پورته کوي، گورئ چي د ابراهیم عليه السلام لپاره مرگ او ژوند او د شپې ورخې تگ راتگ قطعی دليل دي، له همدي نه خپل رب پیشني، د عالم د همدي ملموس او مشهودو مظاھرو نه د خپل رب په لوري هدایت کېږي او نور کسان هم په همدي شیانو استناد سره د الله تعالى په لوري رابلي، خو نمرود دا استدلال نه مني، هغه کافي نه ګني او وايي: (انا احبي و اميit) دا د ژوند او مرگ پرېکړه خو زه هم کولی شم!!

همدا راز قرآن فرمایي:

وَ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا *
أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَخِيلٍ وَّ أَنْبَقْتَ فَتَفْجُرَ الْأَنْهَارَ خَلَلَهَا
تَفْجِيرًا * أَوْ تُسْقَطَ السَّمَاءً كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كَسْفًا أَوْ
تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبْلًا * أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرُفٍ
أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَ لَنْ نُؤْمِنَ لِرُقْيَكَ حَتَّىٰ تُنْزَلَ عَلَيْنَا
كِتَابًا نَقْرَئُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتَ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا * وَ مَا

الطارق - د قرآن قسمونه

مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَاتَلُوا أَبَعَثَ
اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًاٰ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَكَةٌ يَمْسُونَ
مُطْمَئِنِينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًاٰ

الاسراء: ٩٣-٩٠

او وئي ويل: هيحكله به پرتا ايمان رانه ورو ترخو لدي حمكي يوه
چينه راوبهوي او د خرما او انگورو داسي باغ دي وي چي ويالي
پکي وبهوي او يا د خپل گمان مطابق دا آسمان پر مونبو توقي توقي
راپري باسي او يا الله او ملائكي مونبو ته مخامخ راولي او يا تا لره
مجلل کوري او يا آسمان ته وخبيشي او په ختلودي هم ترهعه باور
نه کوو چي پر مونبو يو داسي كتاب رانازل کري چي مونبو ئي لولو،
ورته ووايه: پاکي ده زما رب لره، آيا زه له يوه بشر استازي نه پرته
بل خه يم؟ او کله چي خلکو ته هدایات راغلي نو دوى له ايمان
راورلو نه بل خه منع نه کړل مګر دي خبری چي ويل ئي: آيا الله يو
انسان د پيغمبر په حيث مبعوث کړي؟ ورته ووايه: که په حمکه کي
ملائكي وي او ډاډه پکي ګرځدي نو مونبو به حتماً له آسمانه يوه
فرشته د پيغمبر په حيث رالپري وه.

بيمار ذهنیتونه دغسي وي، خداي په "اعجازونو"، "فوق العاده
پېښو" او "فوق طبیعی اسرارو" کي ليتني، دا په طبیعت کي خواره
ې شمېره نښي او شواهد ورته کافي نه وي، دا د الله له لوري نه
ګندي، طبیعي پېښي ئې بولي، غواړي خداي د داسي پېښو له مخي
ثبت کري چي غيرطبیعي وي، په "رازونو" او "رموزونو" سره نه په
بنکاره وو" او "خرګندو" سره!! خو د قرآن اسلوب بېل دي، قرآن د

-----الطارق----- د قرآن قسمونه

هستي هرخه او هر حرکت د الله تعالى د ذات او صفاتو نښه او مظهر گني، په همدغو خرگندو شيانو استناد کوي او پدي سره خپله ادعا ثابتوي، په همدي خرگندو په طبيعت کي خورو ورو شيانو لوره کوي او د خپلي مدعه لپاره ئې د شاهد په حیث وړاندي کوي. د الطارق په سوره کي گوري چي د آسمان ترڅنګ په "الطارق: د شپې لخوا را خرگندې دونکي، هغه ستورو لوره کوي چي په شپه کي د آسمان په غېر کي را خرگند شي، د آسمان په خبر خرگند، مشهود او بنکاره. دغه توضیح او شرح باید د قرآن د نورو قسمونو لپاره د یوه لارښود اصل او اسلوب په حیث ونيسي، چيرته چي د "مقسم به" په پېژندلو کي له ابهام او اشكال سره مخامخ شوي، نو د دغه اصل په رنا کي ابهام او اشكال رفع کولی شي. لکه چي "الطارق" یو جلى، مشهود او خرگند شي دي: خلاندي ستوري، همدا راز په نورو موادردو کي هم "مقسم به" د "الطارق" په خبر مشهود او قابل درک شي وگني او هغېرأيي ته هيچ اعتناء مه کوي چي لدې نه غيبي او له سترګو پت شيان مرادوي. دا د قرآن له اسلوب سره مخالف رأيي په ديوار ووهی.

باید دا واضح کړو چي آسمان او په هغه کي خلانده ستوري
خنګه دا ثابتوي چي هر نفس د یوه ذات تر مراقبت او حفاظت لاندي
دي؟

پدې پوهېرو چي د دې ستر عالم بي انتها عظمت د شپې لخوا
را خرگند شي، د ورئي لخوا ټول سماوي اجرام له سترګو پت وي، د

الطارق - د قرآن قسمونه

لمر له لوپدو او د شېپې له رارسېدو سره سم، ستوري يو په بل پسي
رابسکاره شي، په خيلو پلوشو سره زمونې سترگي هخوي، زمونې د
سترگو په وړاندي ودرېږي، مونې د کائنات د عظمت او پراخوالی
تماشا ته رابلي او دا پونښنه زمونې په ذهن کي راولارووي چي پدې
خور وور پراخ بې انتهاء عالم کي دا بې شمېره آسماني اجرام خوک
اداره کوي؟ خوک ئې ساتي؟ دا کوم خواک دئ چي هر يو په خپل
خپل مسیر کي خوھوي او د دوى ترمنځ له تکر او تصاصم نه مانع
کېږي؟ بې شکه چي دا آسمان او د هغه په غېړو کي دا بې شمېره
خلانده ستوري پدې شهادت ورکوي چي دا عالم یو خواکمن او
مقتندر ساتونکي او پالونکي لري چي هر جوء ئې په خپل خاص خای
کي ساتي، له تشتن او بد نظمي ئې او په خيلو کي د دوى د تصاصم
مخنيوي کوي.

ګورئ چي قرآن د هغه چا د افناع لپاره څه وايي چي ګمان کوي
دا عالم په خپله پیدا شوي او هرڅه ئې طبیعت ته سپارل شوي، نه
کوم مراقب لري او نه ساتونکي او محافظ، حوادث په تصاصم طور
او په خپله رامنځته کېږي، نه واکمنه اداره شته او نه خاص ضوابط
او سنن، قرآن هغه ته بلنه ورکوي چي د آسمان په لوري سترگي
واروه، د هغه وسعت او عظمت ته خير شه، هفو بې شمېرو ستورو
ته پام وکړه چي د دي بې انتهاء فضاء په غېړو کي ئې حفاظت او
ساتنه کېږي، په همدي استدلال کوي او انسان ته وايي: هغه ذات
چي دا هستي اداره کوي او د هر جوء او ذري ساتنه ئې په واک کي
لري، همدا ذات ستا مراقب او ساتونکي هم دي.

----- الطارق ----- د قرآن قسمونه

د دي سورې په ۱۱ او ۱۲ آيتونو کي دوه نور قسمونه راغلي:

والسَّمَاءُ ذَاتُ الرَّجْعِ *
لوره په آسمان دا پر له پسى راگرخونکي.

وَالْأَرْضُ ذَاتُ الصَّدْعِ *
لوره پدی ځمکي چاودېدونکي.

د قسمونو ټواب دا دي:

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ * وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ *
بي شکه چي دا پرېکنده وینا ده. او نده هغه خوشې بيهوده.

د قسمونو او ټواب شرحه دا ده:

- په لوړې قسم کي آسمان ته " ذات الرجع": پر له پسى راگرخونکي" ويل شوي، د کلام له فحوى او د قرآن د نورو آيتونو په رينا کي پدې پوهېبرو چي دلتنه په " ذات الرجع" سره باران ته اشاره شوي، دا باران دئ چي د اوبو د بخاراتو په بنې کي له ځمکي د آسمان په لوري و خوځېږي او آسمان ئې بېرته د ځمکي په لوري راوګرخوي.
- په دوهم قسم کي ځمکي ته " ذات الصدوع": چاودېدونکي" ويل شوي چي مراد ئې د نباتاتو په رازرغونېدو سره د هغې چاودل دي.
- د قسم په ټواب کي دا خبره نده واضح شوي چي لدې پرېکنده

الطارق - د قرآن قسمونه

وینا نه کومه وینا مراد ده؟ خو که لب غور وکړو نو ګورو چې له
قسمونو نه مخکي په اتم آیت کي ويل شوي: إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ^{*}:
بي شکه چې هغه ئى په بیا راګرڅولو توانا دي. د دغې ادعاء د اثبات
لپاره دا قسمونه راغلي او ورپسي ويل شوي چې دا پرېکنده وینا ده
او هسي بيهدوه خبره نده.

○ له آسمانه د اوبو په راورېدلو سره د ھمکي له زړه نه د نباتاتو
رازرغونېدل نسيي چې الله تعالى د مړو په بياژوندي کولو قادر دي،
تاسو تل دا بياراژوندي کېدل په خپلو سترګو گوري، نو څنګه د
بياژوندون خبره یوه بايزه او خوشې خبره گني؟!! مګر له آسمانه د
اوبو راورېدل او پدې سره د مړي ھمکي ژوندي کېدل او د رنګ
رنګ نباتاتو رازرغونېدل دې ادعا خرګند او قطعي ثبوت ندي؟!

له مجدد ژوندون نه خو هغه چا باید انکار کولی چې په خپل
قول ژوند کي ئې د دې کومه بېلګه نه وي ليدلي، ته خو هره شبې
گوري چې د اوبو یوه "قطره" په نطفې او انسان بدله شي، له مړي او
ژوول شوي داني او مېوي نه د انسان په بدن کي ژوندي نطفه جوړه
شي، مړه ھمکه په یوه باران سره و خوئېږي او گن شمېر ژوندي
توکي راشنه کېي. نو ته څنګه بياژوندون محال گني؟!!

د قرآن قسمونه ----- الفجر

الفجر

د هري شپې په پاي کي سباوون دا خبره کوي چي ستا رب
ظالمانو ته په کمين کي دئ

د الفجر د مبارکي سورې قسمونه دا دي:

وَ الْفَجْرِ وَ لَيَالٍ عَشْرِ وَ الشُّفْعُ وَ الْوَتْرُ وَ الْأَيْلَلِ إِذَا يَسِّرَ
* *

قسم په سباوون. قسم په هرو لسو شپو. قسم په هغه جفت او طاق. او
په شپې چي شي روانه.

له قسمونو نه وروسته دا خبره شوي:

الفجر ----- د قرآن قسمونه

هَلْ فِي ذَلِكَ قَسْمٌ لُّذِي حَبْرٌ *
آيَا پُوهِيالِيو ته به پدی کي قسم وي؟

بيا د عاد، شمود او فرعون تباھي او هلاكت ته پدي چول اشاره
کوي:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بَعَادَ * إِرَمَ ذَاتَ الْعَمَادَ * الَّتِي لَمْ
يَخْلُقْ مِثْلَهَا فِي الْبَلْدَ * وَشَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ
بِالْوَادَ * وَفَرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادَ * الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبَلْدَ *
فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ * فَصَبَ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سُوتُ عَذَابَ *
وَدِي نه ليدو چي خرنگه ئى وکپلو له عاد سره ستارب؟ د ارم "عاد"،
آخاوند د جگو ستمنو. آچي نه وو پيدا شوي په بناروننو کي په خبر
ئى. او شمود سره چي تېرى ئى درو کي وتراشلى. او فرعون سره
خاوند د آميختونو. هغه خلك چي بناروننو کي ئى وکپه سركشي.
فسادونه ئى ډېر کپي په هغۇ کي. نورب دې پېرې پېښو د متروکه
د عذاب.

او ورپسي د قسمونو ھواب پدې صيغه راغلى:

إِنَّ رَبَّكَ لِبِالْمُرْصادِ *
بِي شَكَهْ چِي ستارب دئ په کمین کي.

پدې مبارڪو آيتونو کي په خلورو شيانو د لوپي شاهد يو،
راشى و گورو چي په خه خه لوپه شوي او د قسمونو ھواب خه دى؟

د قرآن قسمونه ----- الفجر

او د قسمونو او ھواب ترمنج ئې ارتباط خنگە دى؟ او د کومي ادعا
د اثبات لپاره پدى شيانو لوپە شوي؟

کە لېدقت وکرو نو متوجه كېرىو چى لە قسمونو نە وروستە پە
اتو آيتونو كىي د دريو باغىي او عاصىي ڈلو: عاد، ثمود او د فرعون د
قوم شوم او كرغىزۇن عاقبىت تە اشارە شوي، دا هەرە ڈلە پە خېل خېل
وخت كىي پياوري، ھواكمىنە او پە وسايلو سنبال ڈلە وە، چى د
فساد، ظلم او طغيان پە وجە مۇاخىدە شول او پە الهىي دردىناك عذاب
اختە. پە ۱۴ آيت كىي د يۈپ چېرىي مەمەي ادعاء شاهد يو، چى پە تۈل
قاطعىت او تأكيد سەرە مطروح شوي، دا چى "ستا رب حتماً پە كمین
كىي دى". دغە ادعا د مخكىزىو قسمونو ھواب دى، د هەفي د اثبات
لپاره پە دغۇ قسمونو او پورتىزىو تارىخى مثالۇنۇ استىناد شوي. د
دى لپاره چى پوه شو دا قسمونه خنگە دا ادعا اثباتوي چى ستا رب
د شر او فساد ھواكونو تە پە كمین كىي دى، بايد لاندى خبرو تە
توجه وکرو:

- د قسمونو پە سر كىي "الفجر: سباوون" ذكر او ورپىسى "ليل
عشر: لىسگۇنى شېپى" او پە پاي كىي ئې د "الليل اذا يسر: او پە شېپى
چى شي روانە" دا بىسي چى پە منخنىزىو قسمونو كىي هم بايد د شېپى
پە اپە خبرە شوي وي او له "الشفع و الوتر" نە هم بايد جفت او طاق
شېپە مراد وي نە بل خە، د بىيان لە فحوى نە پە تۈل صراحت سەرە
معلومېرىي چى لە سباوون نە هر سباوون، لە لىسگۇنى شېپو د هەري
مياشتىي لىسگۇنى شېپى او له جفت او طاق نە هەرە جفت او طاق شېپە

الفجر

----- د قرآن قسمونه -----

مراد ده. د الهی بلیغ کلام دقیق نظم او یووالی همدا ایجابوی، په بل خه د هغوي اطلاق، بې بنسته او بې ئایه تعبیر دئ چي هیخ دلیل ورتە نشو ورلاندی کولى.

- د دغۇ آيتونو الفاظ عام دى، دا سىمە ندە چى تر خاص سباوون او خاصو شپۇ ئى محدود كرو، د آيتونو پە الفاظو كىي هیخ داسى نبىھ نە گورو چى اختصاص ترى ثابت شي.
- د الهی کلام بلاعث دا تقاصا كوي چى د نومۇرۇ قسمونو او ورپىسى تارىخي مثالۇنۇ او د قسمونو د ھواب ترمنچ بايد ژور او دقیق ارتباط وي.
- تە چىي هر سحر، د "شپۇ" د ختمىدو او د سباوون د راختو شاهد بې، هرە جفت او طاق شپە گورئ چى پاي لرى، سره لدى چىي پە هغوي كىي د تىاري او روښانىي له اپخە او د اوردۇالىي لنىدۇالىي لە پلوه او پە هغوي كىي د سپوربىمى د شکل او هيئت لە لحاظە تفاوت وي، خو هرە يوه پاي مومىي او خپل ئائى ورخىي، رىنا او روښانىي تە پرېبدىي. د هرى مياشتىي لسىزىي گورئ چى پە لومۇرى كىي سپوربىمى ورە وي او ورو ورو ستە شي، د شپۇ لومۇرى بىرخى ئى سوکە سوکە تر مىخكىي نە زياتە روښانە وي، پە منخنى لسىزىي كىي د شپۇ دېرە بىرخە روښانە او د سپوربىمى زياتە بىرخە خىرگىنە وي او پە ورسىتى لسىزىي كىي سپوربىمى ورە وي او رىنا ئى ضعيفە، د شپۇ لومۇرى بىرخە تىيارە او ورسىتى ئى نسبتاً روښانە. تە هغە چى د ورسىتى لسىزىي پە ورسىتى شپە كىي سپوربىمى لە سترگۈ پىتە شي، مياشت پاي تە ورسىي او خپل ئائى بلى مياشتىي تە پرېبدىي. همداراز چىي هر

د قرآن قسمونه --- الفجر

سباوون د شپې تياره زړه په رون فجر سره خبری شي، د سباوون ځلانده توره د شپې په تور سر را پربوئي، د شپې توره پرده خبری او فجر طلوع کوي، باید مطمئن وي چې د جهل، ظلم او فساد توره شپې به همداسي ختمېږي.

د پره عجیبه ده چې حینو مفسرینو "رحمهم الله"، له "فجر" او "ليل عشر" نه خاص اوقات او له جفت او طاق نه له شپو نه پرته نور څه مراد کړي!! د دغو کمزورو آراوو په هکله باید ووایو:

- عام الفاظ ئې خاص کړي.
- د قسمونو او ټواب ترمنځ ارتباط ئې له پامه غورخولی.
- داسي ئې انګارلي چې دا قسمونه د "مقسم به" په عظمت د اعتراف په خبر ذکر شوي نه د استشهاد او استناد لپاره، حال دا چې خبره بر عکس ده، الله لدې د په لوره دئ چې د کوم خه د عظمت لپاره په هغه لوره وکړي، دا کار له انسان سره بنائي نه له رب العالمين سره، د قرآن قسمونه د استشهاد لپاره او د مدعاد اثبات په منظور راغلي.

که "فجر"، "ليل عشر" او "الشفع و الوتر" خاص اوقات و نیسو، نو په هغوي باندي لوره دا مدعاه خنگه ثابتوي چې ستا رب ظالمانو ته په کمین کي دي؟؟ او دا به د فرعون، عاد او شمود د قومونو له تباھي سره خه تپاو لري؟؟ پداسي کمزوري توجيه سره خو د الله له بلیغ کلام نه بې ربطه جملات جو پېږي، یو والي او دقیق نظم ئې له

الفجر

منئه ئى.

دا آيت "هل فى ذلك قسم لذى حجر" په ھېر وضاحت سره بىيى
 چى په مخكىيۇ آيتونو كىي راغلىي قسمونه "دلائل" او "شواهد" دى،
 نه مجرد قسمونه. "عقل" ئى مخاطب كرى او وايى چى "د عقل
 خاوندان" ئې په حقيقىت پوهېدى شى، "ذى حجر" د دغۇ قسمونو د
 مدعى حقيقىت درك كولى شى. د دې قسمونو اساسىي "مدعى" دا
 مطلب ثابتول دئ چى "خداي ظالمانو تە پە كمین كىي دى"، د دغىي
 مدعى د اثبات لپاره لومىي د هرى شېرى پە پايى كىي د سياوون پە
 راختو استناد شوى او ويل شوي چى هرە شې، خە جفت خە طاق، خە
 د مياشتىي د يوپى لسىزى خە د بلى لسىزى، بالآخرە د فجر پە راختو
 پايى تە رسىي، همداراز بە د ظلم شې ختمېرى او تغىر بە ئې تولېرى، د
 هفو لپاره چى "د عقل خاوندان" وي همدا دليل كافىي دى، بىا پىدى
 پسى متصل، د پورتنى حقيقىت او الهى سنت خۇ تارىخي بېلگى
 رااخلىي او د مخاطب مخىي تە ئې بىدى او همدغە ادعا د تارىخ پە
 پابو د استناد لە لارى ثابتوى. دا دئ تارىخ شاهد دى، د عاد، شمود
 او فرعون پايىلە خە وە؟ متمدن، خۇاكمىن، مسلح، د زر او زور
 خاوند، خۇ ظالىم، مفسد، عاصىي او طاغىي!! يوئى "ذات العماماد: د
 لورو لورو جشو او جگۇ جگۇ بنگلۇ خاوند" بىنگلىي ئې د ضرورت
 لپاره نە، بلکىي عبىت، خوشى او د خېل قدرت او زور خواك د بىسۇدو
 لپاره، بل ئې شمود چى تېرىي بە ئې تراشلىي او پە غرونونو كىي ئې ئانته
 مجلل كورونە جورپول، درىيم ئې فرعون چى د خېلۇ مخالفينو پە
 لاس پىنسو كىي ئې مىخونە تېكوهل، نە يوازىي د عادى مخالفينو،

د قرآن قسمونه ----- الفجر

حتى د خپلي ميرمني په لاس پنسو کي هم!! پدوی ټولو د الهي عذاب
متروکه را پربوته، د دنيا له صفحې حذف شول، د دوي د هلاکت دوه
اسباب وو: الف- طغيان او سرغړاوي ئې وکړ او زر زور مغورو کړل.
ب: په ځمکه کي د ډېرساد باعث شول.

نو که د طغيان او فساد په وجه په مخکنیو ظالمانو الهي
عذاب نازل شوي، نواي ظالمانو! پدي پوه شي چي ستاسو پايله هم
دي ته ورته ده. پدي پوه شي چي الله هر ظالم ته په کمين کي دي،
مهلت ورکوي خو غافل کېږي نه، لکه یو شکاري چي د خپل شکار
لپاره کمين نيسې، شکار ته موقع ورکوي چي بې باک او بې اعتناء د
کمين په لوري و خوئي، په خاص وخت او ئای کي ئې کار کوي،
همدار از الله تعالى ظالمانو ته مهلت ورکوي، تر خاص وخت پوري
ورته انتظار کوي، ظالم له خپل عاقبت نه بې خبره، په الهي مهلت او
فرصت غولپدلى، په ظلم، فساد او طغيان کي مخکي درومي،
ناڅاپه له الهي کمين سره مخامنځ کېږي او د عذاب متروکه په سر
خوري.

د قرآن قسمونه ----- الـبلـد-----

الـبلـد

له ستونزو او کړاوونو سره مخامنځ کېدل د الله له رعايت نه
د محرومیت نښه نده، برعکس دا یو ثابت او عام الهي
سنڌ دي

د الـبلـد د مبارکي سورې په لومړي آيت کي قسم پدي صيغه
راغلې:

لا أقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ * وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ * وَاللَّهُ وَمَا
وَلَدَ *

نه، قسم می پدی بشار. او ته حلال گني کېږي پدی بشار کي. او قسم
می په هر پلار او په هر څوی.

دلته خو خبرو ته پام و کړئ:

البلد ----- د قرآن قسمونه

○ ئىينى گمان كوي چي د قسم نه مخكى "لا" اضافى ده او ئىينى نور وايى چي داد قسم د نفي لپاره ده، پدى معنى چي لوره نه كوم، دا دواپه توجيهات كمزوري دى، په قرآن كى نه اضافى خەشته او نه كم او دا دوھمه توجيه خو تردى هم ڏپره كمزوري او خرابه چي د غير ضروري خبرى له كولو سره ئې مترادفع كوي، كە معنى ئې دا وي چي پدى بشار لوره نه كوم نو د دې خبرى د كولو گتە خەشوه؟؟ غوره او دقيقە توجيه دا ده چي پدى "لا" سره د مخاطب وينا او دعوى رد شوي او د ده د ذهنیت له ردولو نه ورسته، مختصر مکث دئ او بىا ويل شوي چي پدى بشار مې قسم، يعني داسىي نده چي تاسو ئې گمان كوي، زما دي پدى بشار او په هر پلار زوي قسم وي چي انسان په کراو او ستونزو کي پيدا شوي. د قرآن په ڏپرو ئايونو کي کلام په "لا" او "فلا" پيل شوي، په انساني محاوره کي هم د دې شاهد يو چي معمولاً انسان د خپل مخاطب خبره په لا او نه سره ردوی او ورپسى خپله خبره کوي.

○ د دې خبرى "پدى بشار کي تە حلال يې" معنى دا ده چي: د مکې پدى بشار کي چي د "بيت الحرام" محدوده ده، جنگ پکي حرام دى، پدى کي خلک د خپل پلار له قاتل نه هم د غچ اخىستو هەخە نه کوي، د بوتي او ونو له شکولو ئې ڏپه کوي، د ئخاورو او حشراتو له وژلو هم ئان ساتي، بىكار پکي حرام گني، د هرخە حرمت پکي ساتل كېرى، خو اي پيغمبره!! دلته ستا هتك حرمت، له تا سره دېنىي او مخالفت، ستا د يارانو تعذيب او وژنه، نه يوازي جائز گىل كېرى بلکي د ثواب کار ئې شمبىري!! تول د "حرمت" په "حرىم" کي دى، خو

د قرآن قسمونه ----- البلد

ته له حرمت نه محروم او حلال!! که د سورې په متن کي او د قسمونو او حواب ترمنځ ارتباط ته لې خير شو نو پدې خبری پوهبدل آسانه شي چي له "أَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلْدَ" نه مراد همدا مطلب دئ نه بل خه.
○ په درېبیم آیت کي "والد و ما ولد" د نکیره په صيغه راغلي او معنى ئې هر پلار او زوي دي، نه خاص پلار او زوي.

له قسمونو وروسته ويل شوي:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاَنْسَنَ فِي كَبِيدٍ
بِـي شکه چي انسان مو پیدا کړي په سختي کي.

دا د مخکنيو قسمونو حواب دي، باید وګورو چي دا قسمونه خه مطلب افاده کوي او خنګه د دي ادعا په حقانيت شهادت ورکوي چي "الله تعالى انسان په محنت او مشقت کي پیدا کړي" او په "هذا البلد" او "والد و ما ولد" باندي د لوري او حواب ترمنځ ئې خه رابطه ده؟ پدې خبرو د پوهبدو لپاره لاندو نقاطو ته توجه وکړئ:

هفو خلکو چي د پیغمبر عليه السلام او د ده له دعوت سره مخالفت ته ئې ملاتپلي وه، خپل ټول وسائل او امکانات ئې د دي الهي نهضت د مقابلي لپاره کارول او د پیغمبر عليه السلام یاران ئې د مکې په مبارکي وادي، دا د الله د کور حرم کي، ترشديد تعذيب لاندي نيولي وو، ويل بهئي: پدې خبری خنګه باور وکړو چي محمد صلى الله عليه و سلم د خدای پیغمبر دي، د ټولو ملائکو مطاع جبرئيل د الله له لوري ده ته د الهي وحي فاصله د دعا

البلد ----- د قرآن قسمونه

کوي چي لارئي حقه او الله ئي مل دئ!! پداسي حال کي چي دي او ياران ئي له دغۇ سختو کراوونو او ستونزو سره مخامن دى، په هرگام مصيپتونه او ابتلاءات ورتە منظر، تعذيب کېرىي، له ملك نه شرپل کېرىي او وژل کېرىي!! دا ولې د د خدائى د ده مرستە نه کوي؟ ولې ملائكىي د ده مرستىي تە نه راھىي؟ ولې د د مخالفين د الله په عذاب نه اخته کېرىي؟ الله جل شأنه پدغىي مباركى سورىي کي دوى تە دا ھواب ورکوي: له کراوونو او ستونزو سره مخامن كېدل يو ثابت الھي سنت دى، خدائى جل شأنه انسان داسىي پيدا کرى چي خامخا به د راز راز محنتنو او مشقتوно له كېلىپچونو نه تېرېرىي، لوري ژوري بە گورئ، کراوونه بە گالىي، له مصيپتونو سره د چا د مخامن كېدو معنى دا ندە چي هغە د الله له تائيد نه محروم او لاره ئي ناسمه ده!! تاسو سختە اشتباھ کرى چي دا انگېرنە مو د خپلو قضاوتونو لپارە ملاك او معیار گرخولى، مگر د دى بىارد د جورېدۇ لە قصې خبر نه ياست چي خنگە ستاسو جد ابراهيم عليه السلام د خدائى خليل، خپله ناتوانە ميرمن، هاجر او خپل وروكىي ماشوم زوي، اسمعيل عليه السلام پدغىي سوزندە وادى کي هغە وخت يوازى پېښودل چي نه پكىي د خبناك او بە وي، نه ونه او بوتىي، نه سىبورىي، نه حيوان او انسان، ويرونكىي وچە درە او سىپيرە ڈاگ، دواپه ئې د الله پە حكم دلتە يوازى پېښودل، خومره سترە ابتلاء، ھم پلارتە او ھم مور او زوي تە!! خومره سختىي ورخىي پرى راغلى؟ كە ابراهيم عليه السلام دا د كعبىي معمار او زوي ئىي اسمعيل ذبيح الله، هغە دوه ستر شخصيتونه چي تاسو اي قريشىو! خان ورتە منسوبوي او

-----البلد----- د قرآن قسمونه

پدي انتساب فخر کوي، که دوي لداسي ابتلاءاتو سره مخامن شوي او تاسو دانه واياست چي ولې ستاسو جد لداسي سختو ورخو سره مخامن شوي نو د محمد عليه السلام په اړه ولې دا خبره کوي؟ د پيغمبرانو د ابتلاءاتو قصې خو دا حقیقت ثابتوي چي دا يو ثابت الهي سنت دي.

○ د هر انسان د ژوند بهير ته پام وکړئ، که پلار وي او که زوي، د هرچا ژوند له لورو ژورو ډک، کمزوي، ضعيف او محتاج دنيا ته راشي، بل ته په هرڅه کي اړ، لاس پښي وهي، له یوه نه بل اړخ ته نشي اوښتي، بل خوک باید د د مرسته وکړي، خپله غذا په اوښکو، ژړا او چيغو ترلاسه کوي، چي له حمکي د پورته کېدو شي نو هرګام په ډېر زحمت پورته کوي، په هر قدم کي پر مخ لوېږي، له راز راز بيماري سره د دوامداري مقابلې لړۍ ئې په مخ کي، دردونه او رنځونه، تر خو ټوان شي، د ژوند بهير ئې نوي پړاو پیل کړي او ستونزې ئې نوي بنه او پېچلي ابعاد، له یوې نزاں لا نه وي فارغ شوي چي په بلې سرشي، یو مشکل ئې لانه وي حل چي له بل سره مخامن شي، له یوې بيماري روغ شي په بلې اخته، دغه دئ د انسان د ژوند حقيقي انټور، له ستونزو سره مخامن کېدل ئې د ژوند طبيعي بهير، د الهي ستنو مطابق او د ژوند لازمه. خدای جل شأنه انسان داسي ندي پيدا کړي چي تل به د ګلانو د پانو په بستر څ ملي، الله د ګل ترڅنګ اغزي پيدا کړي، د خندا ترڅنګ ژړا، د خوشحالې ترڅنګ غم، د سوکالي ترڅنګ ستونزې.

البلد ----- د قرآن قسمونه

د قرآن قسمونه -----الشمس

الشمس

که بريا غوارپي خپل نفس ترکيه کړه

د الشمس د سوري قسمونه دا دي:

* وَالشَّمْسِ وَضَحَاهَا

قسم په دغه لمرا او په غرمه ئى.

* وَالقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا

قسم پدی سپوبمى چې شي ورپسى .

* وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَاهَا

قسم پدغي ورڅ چې ئى خرگند کړي.

الشمس - د قرآن قسمونه

وَالْيَلِ إِذَا يَعْشَاهَا *

قسم پدغى شېپى چىئى راونغارى تىارە كى.

وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَاهَا *

قسم پدى آسمان او دغە رنگە جورپىدو ئى.

وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا *

قسم پدغى ئىمكى او داھسى خورپىدو ئى

وَنَفْسٍ وَمَا سوَّاهَا * فَالْهَمَّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا *

قسم پە دغە نفس او داھسى سىمپىدو ئى. چى الھام ئى ورتە و كە د
فجور او ئەمان ساتۇئى.

له لو مرپى آيت نە تر ۸ پوري پە خوشىانو لورە شوي او ورپىسى
ويل شوي:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَاهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَاهَا *

بى شىكە بىريالى شو هغە خوک چى پاك ئى كېلو، او بى شىكە نامراد
شو هغە خوک چى وئى لېلو.

باید و گورو چى د دغۇ قسمونو او خواب تر منئ ئى خە رابطە
شتى، دا قسمونه خنگە دا خېرە ثابتوى چى: هغە كىس بىريالى شو چى
خېل نفس ئى تزكىيە كە او هغە نامراد شو چى كې كې كې دا
دى:

د قرآن قسمونه ---الشمس---

لکه خنگه چي د دي عالم حكيم خالق، ستا د حمكي د روپسانه کولو لپاره داسي لمريدا کري چي نه يوازي ستا د حمكي "کور" ته رنيا وركوي بلکه حرارت هم وركوي، د لمري له "حرارت" او "نور" نه پرته به ستا په تياره او سري حمكي باندي ژوند ممکن نه وو، همدارازئي ستا د لارښوني لپاره ستا په نفس کي د سالم فطرت او حساس ضمير رون خراغ اينسي، داسي لارښود چي هم تا ته "فجور" دربنسي او هم "نقوى"، بنه درته بنایسته او آشنا کري او بد درته منکر او کرکجن.

ته په آسمان کي گوري چي د "لمري" له پربوتو سره سپوربمي راخرگنده شي، دا سپوربمي چي د شپې نښه ده، نه له خانه نور لري او نه حرارت، که لدې نه ستا د حمكي په لور د نور پلوشي رادرومي، نودا په خپله د دي نه بلکه د لمروپانگي دي چي دائي د یوې آئيني په خبر حمكي ته منعکس کوي. که لمري پربوت سپوربمي راحي او د شپې راتگ اعلانوي، همداراز که ستا د ضمير خراغ خر او مړ شو، نو نامراده شوې او تياره دي په برخه شوه.

○ ته ورخ گوري چي لمراخرگند کري، ورخ د حمكي هغه حالت دئ چي لمري ته مخه کري، پدې سره روپسانه شي، رنيا او حرارت ئې په برخه شي، هر خه پکي وينش شي، وده، حرکت او خوئښت پکي پيل شي او ته شپه گوري چي لمري پتے کري، شپه د حمكي هغه حالت دئ چي لمري ته شا کري او پدې سره له نور او حرارت نه محروممه او تياره ئې په برخه شي، د خوئښت او حرکت ئاي رکود او جمود ونيسي،

الشمس - د قرآن قسمونه

ستا د "نفس" هم دغه حالت دي، که دي "ترکيه" کړ او پاك صاف دي وساتو، بريالي شوي او که دي "ولپو" نو ناکام او نامراد شوي. که تا د خپل نفس لمر "دا حساس ضمير" او "دا لارښود خراګ" روبنانه کړ نو "رنا"، "ژوندون"، "وده" او "بيداري" به دي په برخه شي او که دي خر او دپ کړ نو "تیاره"، "خوب" او "ركود او جمود" به درته مخه کړي. دلته دي مطلب ته اشاره کول هم ضروري بربني چي دا ولې قرآن د دي په خاى چي ووايي: د لمر په تلو راتلو سره شپه او ورخ رائي، برعکس وايي: ورخ لمرا خرگند کړي او شپه ئې پت کړي؟! د بيان پدغه اسلوب سره قرآن يوه داسي ستر حقیقت ته اشاره کړي چي انسان يوازي خو کاله د مخه په ۱۹ پېړي کي پري پوه شو. انسان مخکي پدي نه پوهېدو چي شپه او ورخ په اصل کي د ځمکي دوه خاص حالتونه دي چي د ځمکي په حرکت پوري ارتباط لري، نه د لمر په حرکت پوري، د ځمکي حرکت دئ چي کله د لمر د خرگندېدو باعث شي او کله ئې د پېډدو، د بيان دا دقیق اسلوب نه يوازي د قسمونو له ټواب سره ژور ارتباط لري بلکي له يوه ستر علمي حقیقت نه هم پرده او چتوي. لکه چي د ځمکي د شپه او ورخي باعث په خپله ځمکه ده، ستا د نفس د شپه ورخي باعث هم په خپله ستا نفس دي.

همدا راز ته په خپلي فضاء کي لور او اوچت آسمان گوري او تر خپلو پنسو لاندي پربوتې ځمکه، ستا نفس هم دي ته ورته دوه حالته درلودي شي، يا به لور درومي يا به له ځمکي سره نښلي، يا به د ارتقاء او رشد لارنيسي او عزت، رفعت او سرلوري ته به رسلي،

د قرآن قسمونه -----الشمس

يا به د ځور، سقوط، هبوط او پربوتو لار غوره کوي او د ذلت او سپکاوی په کنده کي به پربوخي. قرآن په ډبرو نورو ځایونو کي هم دي ته ورته د ځمکي په لوري دروند کېدل، په ځمکي پسپي نښتل او د هبوط او سقوط اصطلاحات هلته کارولي چي ذلت، رذالت او سپکاوی افاده کړي، ذلت ته غاره اينبودل او په سپک ژوند د انسان رضایت تمثيل کړي او پورته تګ ئې د معنوی ارتقاء او روحي رشد لپاره کارولي.

په ۵ او ۷ آيت کي د "ما بناها، ما طحها و ماسوها" په اړه د مفسرينو دوه رأيي زمونې مخي ته راخي چي دقیقه او ارجح ئې دا ده: پدې آيتونو کي "ما" مصدری ده او د آيتونو ترجمه داسي ده: قسم پدی آسمان او دغه رنګه جوړې دئ. قسم پدغې ځمکي او داهسي خورېدو ئې. قسم په دغه نفس او داهسي سمبېدو ئې. دې رأيي د ترجيح دلائل دا دي:

د کلام بلاغت او د آيتونو ترمنځ نظم او تراو دا تقاصا کوي چي د مخکنيو او وروستنيو آيتونو په خېر دلته هم بايد په خرگندو شيانيو لوړه شوي وي، لکه چي په نورو آيتونو کي په لمړ او غرمه ئې، په سپوردمي چي په لمړ پسپي راشي، په وړ چي لمړ خرگند کړي، په شپه چي لمړ پت کړي، په آسمان او په ځمکي لوړه شوي، په "ما بناها، ما طحها و ماسوها" کي هم بايد خرگندو شيانيو ته اشاره شوي وي، د قرآن اسلوب دا دئ چي "مشهود" او "ملموس" شي د "غيب" او له سترګو پېيو شيانيو د اثبات لپاره شاهد راوري.

الشمس - د قرآن قسمونه

که "ما" د "من" په معنی ونیولی شي نو د قسمونو معنا به دا
شي چي په تولو کي په الله لوره شوي، چي پدي سره له یوپ خوا د
بلاغت مغایر تکرار راهي او له بلي خوا په الله تعالى باندي لوري
سره "کافر" مخاطب پدي نشي قانع کېدى چي د نفس تزكىيە په بريا
منتج کېرى او تدسييە ئې په خسран او نامرادي.

نو پدي قسمونو سره انسان ته ويل شوي: که ستا نفس همت
وکړ اوچت او لور اهداف ئې غوره کړل، له تيارو د وتلو تکل ئې
وکړ، له ھمکنيو تېتيو جاذبو نه ئې ځان و زغورو، د لورو په لوري ئې
د اليو پياوري وزرونه پيدا کړل، بريا دي په برخه کېرى، خو که دي
نفس په تiarه، ناپاکي او پليدي کي پاتې شو، له هغه نه د وتو همت
او جرأت ئې ونه کړ، ذليل، زبون، شقي او بدمرغه به شي. لکه چي
په طبيعت کي رون او تود لمر گوري، او سپورمۍ چي په خپله تiarه
ده او لمر ئې روښانه کوي، شپه او ورڅ گوري چي یوه لمر متجلی او
خرګند کړي او بله ئې پت، لور آسمان او تېتيه پرته ھمکه گوري، په
خپله د انسان دنه د "تفوى" الهام او د "فجور" د سوسی شاهد یې،
نو پدي پوه شه چي ستا د روح او نفس هم دوه حالته دي: يا به هغه
تزكىيە کوي، وده به ورکوي، لور به ئې بىيابي، ارتقاء به ورکوي او
پدي سره به بريا ترلاسه کوي او يا به ئې په کثافاتو لړي، لاندي به
ئې غورخوي، له اوچت تلو به ئې راګرخوي، پرېبدې به ئې چي تپ او
زنګ وهلي پاتې شي چي پدي سره به ئې په خسran او نامرادي اخته
کوي.

د قرآن قسمونه ---الشمس

دا مطلب هم د يادولو وړ دئ چې د یوې مذهبی فرقی په ئینو تفاسیرو کي د "الشمس"، "القمر" او دې ته ورته الفاظو داسي تفسیرونه شوي چې له قرآن سره د دوى چلند او د قرآن په غلط تفسیر کي د دوى جسارت او بې باکې ته انسان حیران پاتې شي!! د مثال په طور وايی: الشمس يعني علي، والقمر يعني فاطمه!! يعني د الشمس او القمر معنی هغه نده چې عام خلک پري پوهېږي، له الشمس نه مراد علي رضي الله عنه دئ او له القمر نه مراد فاطمه رضي الله عنها!! دوى د قرآن د الفاظو هغه معنی اخیستل سه نه گنې چې د عربو په محاوراتو کي معمول وه یا ئې د لغت په كتابونو کي موندل کېدہ!! د قرآن د الفاظو ظاهري او متداوله معنی اخیستل، له الشمس نه لمر، له القمر نه سپورېمى، له الليل نه شېه او له النهار نه ورڅ، له السماء نه آسمان او له الارض نه خمکه او ... دا صحيح نه گنې، وايی: د دي الفاظو د ظاهري معنی تر شا بله باطنی معنی مضمر ده چې په هغې یوازي اهل بيت او د دوى ائمه پوهېږي او بس!! دوى وايی: د قرآن په درې سوه آيتونو کي علي رضي الله عنه ته اشاره شوې، پداسي حال کي چې هر په قرآن پوه انسان حتی هغه چې ډېر محدود او سطحي پوهه هم ولري پدې نسه پوهېږي چې په ټول قرآن کي یو داسي آيت هم نشته چې په هغه کي صراحتاً او یا اشارتاً او تلویحًا علي رضي الله عنه ته اشاره شوې وي!! د دوى په مقابل کي بیا ئیني نور داسي دي چې د تفسیر او ترجمي په دوران کي د یوه لفظ ټولي هغه معاني را اخلي چې د لغت په كتابونو کي ئې بیامومي او د مختلفو معانيو له مخي د آيت گن شمېر ترجمي او

الشمس - ----- د قرآن قسمونه

تفاسیر و پاراندی کوي، پرته لدې چي يوې ته په بلې ترجیح ورکړي او
دا ووایي چي پدې خاص خای کي کومه ځانګړي معنی مراد ده !!
دوی ګمان کوي چي د یوه کلام کمال پدې کي دئ چي ډېري معاني
ولري !! حال دا چي بلیغ کلام هغه دئ چي معنا ئې څرګنده وي،
مخاطب مشخص، محدد او واضح مفهوم ترې واخلي، دا شک ورته
راپیدا نشي چي د کلام د خاوند هدف خه دئ، برعکس د ویناوال
هدف په صراحة او آسانې سره درک کړي. قرآن خو خپل ځان داسي
معرفی کوي چي مبين، آسان، له شک نه فارغ او څرګند دي، یوه
برخه ئې په بل سره توضیح شوې، په واضح عربی ژبي کي لېږل
شوي، ابهام او اغماض پکي نشه او د هرخه تفصيلي بيان پکي
راغل.

د قرآن قسمونه ----- الليل

الليل

د انسان اعمال "بنه" او "بد" لري او مكافات او مجازات
ایجابوي.

د الليل د سورې قسمونه دا دي:

وَ الْيَلِ إِذَا يَعْشِي *
قسم پدغې شپې چې کله ونقارې تياره کې.

وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلى *
قسم پدغې ورځی چې خلانده کړي رنا کې.

وَ مَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَ الْأُنثَى *
قسم دئ په داهسى پیداينست د نر او بنځۍ.

الليل ----- د قرآن قسمونه

د قسمونو هواب دا دي:

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشُتْتٍ *
بِّي لَهُ شَكَهُ بِبَلَابَلٍ مَوْدِي هَخِي.

د قسمونو او هواب شرح او تفصيل داسي دي:

- دلته په دريو شيانو لوړه شوي: په شپه چي کله خپل تور وزر په هر خه وغوروی او له سترګوئې پتکړي، په وړ چي هرڅه راڅرګند کړي او د نربنځي د پیدایښت په څرنګوالی.
- د دغې ادعا د اثبات لپاره چي د انسانانو هځي او مساعي له یوه بل نه تفاوت لري او د ماهیت، ارزښت او نتائجو له مخي یو شانته نه دي، په مخکنیو دريو خبرو استناد شوي: د "شپې" او "ورځي" ترمنځ تفاوت او د "نر" او "بنځي" ترمنځ تفاوت.

لومړئ باید دا خبره واضح شي چي د انسان د هڅو او مساعي ترمنځ د تفاوت معنی خه ده؟ بیا بایدوګورو چي دا قسونه خنګه د دغې ادعا په حقانيت شهادت ورکوي؟ د انسان د کړو وړو په اړه دوه تصور او انګېرنې درلوډي شو:

- د انسان اعمال "ښه" او "بد" لري او مكافات او مجازات ايجابوي.
- د انسان اعمالښه او بد نلري، نباید هغه دښه او بد په معیارونو وزن کړو، ئینو تهښه او ئینو ته بد ووايو او په مكافات

د قرآن قسمونه -----اللیل

او مجازات ئې باور ولرو.

څوک چې په خدای او آخرت باور نلري، د انسان د عملونو په اړه ئې انګېرنه دا ده چې د انسان ټول اعمال یو شانته دي او د هغوي ترمنځ په تفاوت باور نه لري، فقط هغه عمل "بد" گني چې بل تري متضرر شي، دا "عمل" هم پدې دليل بد ندي چې "ذاتاً" او "اساساً" بد وي، نه، بلکه د هغه چاله نظره بد دئ چې تري متضرر شوي، په یوه عمل کي د دواړو ذیدخلو خواوو د رضایت په صورت کي هرکار جائز او سم گني. دا تصور دې باعث کېږي چې انسان د عملونو مكافات او مجازات نفي کړي او په هغه باور ونه لري، د دغې انګېرنې له مخي "بنه" او "بد" د انسان د "خيال" زېړنده ده، د انسان له خانګرو تصوراتو نه راولاده شوي، اساساً "بنه" او "بد" نشته، دا په خپله تاسو یاست چې "بنه" او "بد" مو جوړ کړي.

قرآن د دغه غلط ذهنیت او ناسم تصور د تردید او تصحیح لپاره وايی: لکه چې شېه او ورڅ سره متفاوت دي، یوه توده او روښانه او بله تیاره او سړه، یوه په ټول سخاوت سره نور شیندي، هرڅه درته خرګندوي او په خپل حرارت سره د هر محتاج مرسته کوي، بله د نور او حرارت مانع شي، په هرڅه تیاره پرده وغوروي او پیژنډل ئې ګران کړي، څوک چې د ورځي لخوا کار کوي خپل هرګام په پوره سوچ سره اخلي او په خپل ځای ئې بډي، خو څوک چې د شپې لخوا خوچېږي هم د خپل حرکت د سمت او استقامت په تعیین کي له ستونزو سره مخامنځوي او هم د ګام اينسودو موزون ځای په

الليل

----- د قرآن قسمونه -----

غوره کولو کي. ستا عملونه هم له يوه بل نه دومره تفاوت لري لکه دا د طبیعت دوه ببلابلی شبي، شپه او ورخ!! لکه چي "نر او بنخه" په هر خاص نوع ژوي کي په خپلو کي ژور تفاوتونه لري، هم د جورښت له اوخه او هم له مقابل لوري سره په خپل تعامل کي، يو ئې اخيستلو ته تيار وي او بل ورکولو ته، يو ورکړه کوي او بل اخيستنه، د انسان په عملونو کي دي ته ورتنه تفاوتونه شته.

د انسان په کړو ورو کي تفاوت هومره ژور دئ چي د يوه بل مقابل کي، لکه د شبي او ورخی د تفاوت په اندازه او حتى تر دې هم زيات، يو ايشار کوي، د مظلوم او بي وزلي د ژغورني لپاره خپل مال وقف کوي، له "بخل" نه ئاخان ساتي، د بل په حق له تجاوز او تېري نه ډډه کوي، له هغه خه نه چي ده يا د د همنوع ته صدمه رسوی امتناع کوي، د اوچتو اولوپو انساني اهدافو لپاره قرباني ورکوي او "حسنى" "تصديقوي"، يعني "بنه" او "بنيسته" پېژنۍ او په هغه اعتراف کوي، د بنه او بنۍسته د پېژندو استعداد لري، د "بنه" او "بد" تفکيك کولي شي، له ټولو سره ورتنه چلنده کوي، دا تمیيز لري چي د انسان تر ټولو غوره عمل کوم دئ او ترټولو بد ئې کوم. ټول يو برابر نه گنني. دې کس عمل د ورخی په خېر دي؛ روښانه او بنۍسته. ده ته د بنېگنو په آسانه لار تګ آسانه شي، د انساني سالم فطرت د غونښتو سره سم چلنده ورتنه سهل او غوره برښي، نه له بنه عمل نه ستومانه کېږي او نه پښيمانه کېږي، دې په مقابل کي بل انسان داسي وي چي "بخل" کوي، د خپل مظلوم او بي وزلي همنوع د ژغورني لپاره د خپل شته له انفاق نه ډډه کوي، دا ضرورت نه

-----اللیل----- د قرآن قسمونه

احساسوی چي د محتاج انسان مرسته وکړي، لدې نه ئان بې نيازه ګنډي چي د کوم لوړ انساني هدف لپاره خه قرباني ورکړي، د بنه او بد عمل ترمنځ د تفكیک او تمییز استعداد پکي څل شوي وي، له فضایلو نه انکار کوي، هر "معنوی بنایست" نفي کوي او د عمل په بدلي باور نه لري، د دې کس کړه وړه توري شپې ته ورته دې چي د نور او حرارت مانع کېږي او د بنه او بد او مضر او مفید د پیژندلو په وړاندی خنډ شي. دې کس ته د بدرو او کرکجنو کړو وړو "سخته" لار بنایسته او آسانه وبرښی، د انساني سالم فطرت مغایر عمل ورته بنایسته معلوم شي او د بدرو په ډنه کي مزید غرق شي. مګر دا کافي نده چي اعتراف وکړو د انسان عمل هم د کیفیت له لحاظه او هم د پایلو او عاقبت له لحاظه تفاوت لري؟

الضحى ----- د قرآن قسمونه

الضحى

لکه چي کله غرمه وي او کله تياره شپه، همداراز کله به
سوکالي وي او کله ستونزې

د الضحى د مباركي سوري قسمونه دا دي:

وَالضَّحَىُ *

قَسْمٌ بِدِي غَرْمَه.

وَالْيَلِ إِذَا سَجَى *

قَسْمٌ بِدِغَه شَپَه چِي شِي تِيَارَه.

د قسمونو حواب دا دي:

-----الضحى----- د قرآن قسمونه -----

ما وَدَعَكَ رَبُّكَ وَ مَا قَلَى *
نه خپل رب پربنی بی او نهئی دبنمن گنلی بی.

وَ لَلَاخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْأُولَى *
او پایله درته غوره ده حتماً لدغه پیله.

وَ لَسُوقٍ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضِي *
او ژربه دی رب، دومره تا ته درکپی چی راضی شې.

د شرحی په اړه لاندې خبرو ته توجه و کړئ:

په دوو لوړیو آیتونو کی په غرمی او په شپه چې کلمه توره
پرده وغوروی، لوړه شوې او ورپسې د قسم څواب راغلی او په هغه
کی ویل شوی: ته نه خپل رب پربنی بی او نهئی دبنمن گنلی بی. د
قسمونو او څواب ترمنځ ئې ارتباټ هغه وخت بنه درک کولی شو چې
هم د ټولی سورې مجموعی مضمون په پام کی ولرو او هم هغه خاص
شرائط چې دا سوره پکی نازل شوې.

که د دې مبارکې سورې مضامينو ته لړ څیر شو نو ګورو چې
دلته د پیغمبر عليه السلام د ژوند ځینو لوړو ژورو ته اشاره شوې او
ورته ویل شوی: مګر ته ئې یو یتیم ونه موندلی او د تیکۍ خای ئی
درکپ؟ مګر ته ئی یو لارورکی ونه موندلی او لار ئی وښودله؟ او
نیازمند ئی ونه موندلې، خو غنا ئی درپه برخه کړه؟ که ستا په تبر
ژوند کی دا لوړی ژوري راغلې، له ستونزو سره مخامنځ شوی بی،

الضحى ----- د قرآن قسمونه

خو الله تعالى تري ژغورلي يې، نو که نن له ستونزو سره مخامخ يې،
باید مأیوس نشي، باید ډاوه وي د تبر په خبر به دا حالت هم پاي ته
ورسپري، مگر نه گوري چي الله تعالى کله ټکنده غرمه راولي او کله
تكه تياره شپه، په تياره شپو کي باید د رنيا ورخي او تودي غرمې
راتلو ته اميدوار وي.

همدا راز دا سوره پس له هغه نازل شوه چي د خه موقت وخت
لپاره پيغمبر عليه السلام ته د وحي راتگ متوقف شو، پيغمبر عليه
السلام لدې ناحيي سخت پريشان وو، کله کله دا تشويش ورسره
راپيدا کېدو چي مبادا الله تعالى تري ناراضه شوي وي، مبادا کومه
اشتباه تري شوي وي او همداد وحي د قطع کېدو باعث شوي وي، د
دبمن شدید تبلیغات ده تشويش لازیاتولو، يaran به ئې هره ورخ
منتظر وو چي نوي هدایات به ئې ترلاسه کړي وي، خو اونۍ تېري
شوې، نوي الهې لارښونه ئې د منتظره يارانو لپاره نه درلوده، دې
وضعیت د ده پريشاني مزید زياتوله، په همدي شرایطو کي دا
مباركه سوره نازل شوه. د دې سورې په قسمونو کي پيغمبر عليه
السلام دي ته متوجه کوي چي کله غرمه وي، لمر تودي وړانګي
خوروسي، که دا حالت د زيات وخت لپاره دواه وکړي، انسان ئې نشي
زغملي، حکيم خدائ، ورخ او په هغې کي د تودو وړانګو خورېدل
پاي ته ورسوي، د خه وخت لپاره لمر ترشا کړي، د تودو وړانګو
خورول ئې متوقف کړي، په ځای ئې شپه راولي چي هم سره وي او
هم تياره او هم پکي چوپه چوپتيا، دا طبیعي تحول د دې باعث شي
چي انسان خپل تعادل له لاسه ورنکړي او د څمکي په سر ژوند کول

د قرآن قسمونه -----الضحى

ورته آسانه شي، همدا راز په پيغمبر عليه السلام د بعثت په لوړيو
شپو ورخو کي د "وحى" مسلسل راتگ ده ته دومره ستونزمن او
مشکل وو لکه په تکنده غرمه کي لم رته دوامدار ودرېدل، دي ته اړ
وو چي د وحى دا پلوشي د خه وخت لپاره متوقف شي، ترڅو پيغمبر
عليه السلام د وحى د لري، بعدی خپو ته تيار شي، د دغه مطلب د
اثبات لپاره د شپې په تگ راتگ استناد شوي او پيغمبر عليه
السلام ته ويل شوي چي نباید د وحى له موقت توقف نه پريشانه
شي، دا داسي وګنه لکه له یوې تودي غرمي نه وروسته چي ورخ
ورو ورو پاي ته ورسپېري او شپه راشي! ستا رب نه پدي خاطر د
وحى نزول مؤقتاً متوقف کړي چي تا ته اعتناء نلري او نه پدي خاطر
چي له تا ناراضه شوي، بر عکس ستا د "خير" او مصلحت لپاره ئې دا
کار کړي.

التين ----- د قرآن قسمونه

التين

د پیغمبرانو لور لور شخصیتونه پدی شهادت و رکوی چي
په انسان کي لور لور استعدادونه اینسودل شوي

د دغه مطلب د اثبات لپاره د التين د سورې په قسمونو
استشهاد شوي:

وَالْتَّيْنِ وَالْزَيْتُونِ *
پدی انھر، پدی زیتون باندی قسم.

* طور سینین
په طور سینین باندی قسم.

د قرآن قسمونه -----التین

وَهَذَا الْبَلْدِ الْأَمِينِ *
پدغه خوندی بنا بر باندی قسم.

د قسمونو حواب دا دي:

لَقَدْ حَلَقْنَا الْإِنْسَنَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ *
بى شکه چي انسان مو پيدا كري دئ تر تولو غوره جورېست كي.

د دغو قسمونو په اړه د مفسرینو ترمنځ د زیات اختلاف شاهد
يو، مونږ د اختصار لپاره د کمزورو او ضعيفو آراوو له راولو ډډه
کوو، يوازي هغه رأيه را الخلو چي تریتولو دقیقه او د سورې له
مضامينو سره مطابق او د آيتونو ترمنځ دقیق ارتباط ئې تائیدوي. د
وضاحت لپاره لاندي عرائض لرو:

پدې آيتونو کي د "طور سينين" او "بلد الامين" مفهوم کاملاً
 واضح او روښانه دئ او قرآن په خپله د هغوي وضاحت کړي، طور
سينين د موسى عليه السلام مبعث دئ او بلد الامين، مکه مکرمه
چي د اسماعيل عليه السلام او محمد عليه السلام مبعث دي او په
هغې کي د ابراهيم او اسماعيل عليهمما السلام په لاس کعبه بنا شوي.
که د قرآن د نورو آيتونو په رنيا کي غور وکړو نو دا خبره راته جوته
کېږي چي د دغو دواړو ترمنځ یو خانګري شبات او مناسبت شته او
هغه دا چي دواړه د پیغمبرانو مبعث او د وحی مهبط دي، په یوه کي
موسى عليه السلام په پیغمبری مبعوث او د فرعون په مقابله مأمور
شو او بل ئې د ابراهيم، اسماعيل او محمد عليهم السلام د بعثت او

التيين ----- د قرآن قسمونه

دعوت غېر. له ئواب سره د دغو دواپو قسمونو ارتباط هم ھېر خرگند او واضح دي: دا دواپه ئايونه چي د نېي ستر ستر شخصيتونه ئې په غېر کي پاتي شوي، پدي خبى شهادت وركوي چي واقعاً انسان په ھېر غوره جورېنىت کي پيدا شوي او ھېر ستر ستر استعدادونه پکي اينسودل شوي، د دغه اوچت او لور جورېنىت خو خرگندي بېلگى ئې دغه جليل القدر پيغمبران د، كه په انسان کي دا اوچت استعدادونه نه وي نو د پيغمبرانو په خېر عظيم او جليل القدر شخصيتونه به پدوي کي نه راپيدا كېدل. مگر نه گوري چي دغه جليل القدر پيغمبران د عظمت او لوروالى كوم كوم مقام ته رسېدلې، هر يوه د سترو انقلابونو لارېسونه کړي، د دوى په لاس ظالم استبدادي نظامونه نسکور شوي، د عدالت او آزادۍ ھېر ئې بله کړي، د دې ھېر په رنا کي مظلومو او محرومو انسانانو ته د ډاډمن او سرلوري ژوند شرائط برابر شوي، په جهل وهلي ټولني کي د رون مشعل په خېر څلېدلې، توري تياري شېر ئې روښانه کړي، آيا همدا کافي نده چي ووايو: واقعاً انسان په ھېر غوره تقويم کي پيدا شوي او په هغه کي ستر او عظيم استعدادونه اينسودل شوي.

خو له ئواب سره د دوو لوړنیو قسمونو په ارتباط پوهېدل
غور غوارې. پدي اړه خو خبى په پام کي ولري:

د يوه بلیغ کلام يو ستر خصوصیتدا وي چي د بېلو بېلو برخو
ترمنځ ئې تراو، نظم او تنسيق وي، د دغه اصل له مخي بايد دوه
لوړې قسمونه له دوو وروستيو سره شباہت ولري. كه دوه وروستي

-----التین----- د قرآن قسمونه

قسمونه خاصو ځایونو ته اشاره کوي، پکار دا ده چي دوه لومړي
 قسمونه هم دې ته ورته ځایونو ته اشاره وکړي. خو باید وګورو چي
 په "التین" او "الزيتون" کي د دې امكان او احتمال شته که نه؟ ټواب
 دا دئ چي هو؛ په خو دليله: لومړي دا چي د کلام له فحوي
 معلومېږي چي په لومړي آيت کي "البلد" مقدر دي، د درېیم آيت له
 "و هذ البلد" نه همدا خبره معلومېږي، یعنی په لومړي آيت کي د
 انځر او زیتون په سیمو لوړه شوې. دوهم دا چي د دې سورې د
 نازلېدو په وخت کي فلسطین د اعلى زیتون په درلودو مشهور وو
 او شام د اعلى انځر په درلودو، چي چا به د زیتون نوم واخیست نو
 فلسطین به ئې مخي ته راغي او چي د انځر نوم به ئې واخیست نو
 شام به ئې ذهن ته راغي، دا داسې وګنۍ لکه خوک چي په پاکستان
 کي د خربوزه نوم واخلي نو فوراً ئې افغانستان ذهن ته راشي او که
 په افغانستان کي د ام یا کيلې نوم واخلي نو سمدلاسه ئې پاکستان
 سترګو ته ودرېږي، دا ډېره عامه ده چي اکثراً ځایونه د خپلو خاصو
 میوو په نامه یادېږي. عربانو معمولاً په خپلو محاوراتو کي مختلف
 تاتوبې د خپلو ځانګړو او خاصو میوو په نامه یادول، که به چا د خو
 ملکونو په خنګ کي د زیتون او انځر نوم اخیستو نو لدې نه ئې د
 شام او فلسطین معنی اخیستله. درېیم دا چي دغواړو ځایونو ته
 د قرآن په خو آیتونو کي اشاره شوې او د طورسینین او بلد الامين
 په خېر د پیغمبرانو د بعثت مبارک تاتوبې ګنل شوي. خلورم دا چي
 که د ټینو مفسرینو د رأيي مطابق "التین" او "الزيتون" فقط میوہ
 وګنو او په خوا کي ئې "البلد" مقدر ونه بولو نو له یوې خوا د دغوا

التيين ----- د قرآن قسمونه

خلورو قسمونو ترمنځ شباخت او يوالي نشو په گوته کولی او له بلی خوا د قسمونو او ټواب ترمنځ تراو او ارتباټ نشو بسولي. شام او فلسطين چي دلته په "التيين" او "الزيتون" سره ياد شوي، له "طور سينين" او "البلد الاميين" سره لدې لحاظه شباخت لري چي هلتنه د سليمان، داود، عيسى او ابراهيم عليهم السلام په خبر پيغمبران مبعوث شوي. او پدې سره د ټولو قسمونو ژور او دقيق ارتباټ له ټواب سره خرگندېږي. يعني هغه باعظمته او ستر ستر شخصيتونه چي پدغو خلورو سيمو شام، فلسطين، طور سينين او البلد الاميين کي راولار شوي، تلپاتې حماسي ئې جوري کړي او د ډېر لور او اوچت انساني شخصيت بېلګې ئې وړاندي کړي، پدې شهادت ورکوي چي الله تعالى په انسان کي خومره لور استعدادونه اينسي او په خومره غوره او احسن تقويم او جوړښت کي ئې پیدا کړي!!

د قرآن قسمونه -----التین-----

العاديات ----- د قرآن قسمونه

العاديات

انسان د خپل رب په وранدي سخت ناسپاسه دي، د سپرو
تر پبنو لاندي زغاستونکي آسونه همدا وايي

د العadiات د مباركي سورې قسمونه دا دي:

وَ الْعَدِيَّتْ ضُبْحًا *
په خوب سره زغاستونکو قسم.

فَالْمُورِيَّتْ قَدْحًا *
بيا په سم سره اور شيندونکو قسم.

فَالْمُغِيرَتْ صُبْحًا *
او په سباون يرغل کونکو قسم.

د قرآن قسمونه --- العاديات

فَأَثْرُنَّ بِهِ نَفْعًا *

په کوم سره چې دوپري کړي خوری.

فَوَسْطَنَ بِهِ جَمْعًا *

په کوم سره چې نتوخې په منځ د یوه ټولی کي.

د قسمونو خواب دا دي:

إِنَّ الْاَنْسَنَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ * وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ * وَإِنَّهُ لِحُبِّ
الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ *

يقييناً چې انسان خپل مولی ته ډېر ناشکره دئ. او دی په خپله پدې
باندي شاهد دئ. او دی خوله خير سره په ميني کي ډېر شدید دئ.

دلته تر ټولو د مخه خو تکي په پام کي ولري:

○ دا پنځه قسمونه د تعقیب (فاء) په توري سره په خپلو کي تړل
شوی او بنېي چې دلته د یوه خیز مختلفو حالتونو او صفتونو ته
ashareh شوې، يعني همدا زغاستونکي دي چې د خپلي توندي او
تېزی منډي په وجه ئې له تېټر نه شور او ټور، او چت دي او همدغه
زغاستونکي دي چې کله ئې سم په تېرو لګېږي نو سپرغۍ تړې
او چتني شي او همدا دي چې په سباوون کي د يرغل لپاره کارول
شوی او همدا دي چې په خپلي چتکي زغاستي سره دوپري بادوي او
همدا دي چې د مقابل لوري په ليکو کي شق اجراء کوي، صfonه ئې
څېري او د دوى په منځ کي نتوخې.

العاديات ----- د قرآن قسمونه

○ د بيان له الفاظو په ډاګه معلومېږي چي لدغو زغاستونکو
څخه هدف آسونه دي نه بل خه، ډبرې سلیقې اديب به هم لدې نه بل
مفهوم وانځلي.

اما دا چي دا قسمونه خنگه پدي خبری شهادت ورکوي چي
انسان د خپل پالونکي رب په وړاندي سخت ناشکره دي، څواب ئې
دا دي: آيا نه ګوري چي دا پیاوړي آسونه، خنگه د خپل سپور د لاس
په یوه حرکت سره، په زغاسته شي، هر یو له بل نه د مخکي کېدو
هڅه کوي، له سخت شور څوب نه ئې پوهبدی شي چي خپل ټول زور
ټواک ئې کارولي، ترڅو ترنورو د مخه خپل آقا مقصد ته ورسوي،
نه ګوري چي خومره تېز زغلي، چي نعل ئې له تېږي سره ولګېږي له
شدت نه ئې د اور بخرکي تري اوچت شي، په تياره سباوون کي په
دبمن برید وکري، لدې بې پروا چي په یوې يا بلې ګونسي کي به
دبمن ورته په کمین کي وي، ناخاپي به په کوم غشي سره دي په
ښبه کړي، دورو ته ئې پام نه کوي چي د مستانه او بې باکانه منډي
ئې نښه، ناخاپي د دبمن له مجھز صف سره مخامنځ شي، له ایستلو
تورو سره، خو په توله بې اعتنائي صف مات کړي او د دبمن په
مزدحمو صفووفو کي نتوخي، کله چي د آسونو دي خپل ته خپلو
سپرو د زغاستي اشاره نه وه کړي، هغه وخت تا ليدل چي هر یو د
خپل سپور تر پنسو لاندي، په شور شوق خو ټېدو، پښه ئې په ټمکه
وهله، د خپل سر غاري په حرکاتو سره ئې دا بسوله چي خپل آقا ته
مطیع دئ او یوازي یوې اشارې ته ئې منتظر!! دا لده سره خپل
خاوند څه کړي چي دو مره مطیع دئ؟ له خوراک خښاک نه پرته ئې څه

د قرآن قسمونه --- العادیات

ورکپی؟ په سر غاره ئې د لاس راکبلو نه پرته خه ورسره کپي؟ د دومره خه په وړاندي دا وفا او اخلاص د خه شي نښه ده؟ او که تا اى انسانه! له دغه "حیوان" سره مقایسه کپي، د خپل منعم په وړاندي ستا وفا او اخلاص، ستا اطاعت او مننه، د خاوند په وړاندي د ده له چلنډ سره مقایسه کپي، ما ته ووايده: ستا په هکله عادلانه قضاوت به خه وي؟ آيا لدې پرته بل خه کېدى شي چي ته د خپل رب په وړاندي سخت ناشکره بې، بې وفا بې، بې اخلاصه بې!! إنَّ الْإِنْسَنَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ * يقِينًاً چي انسان، خپل مولى ته ډېر ناشکره دي. دا پداسي حال کي چي آس یوازي همدا دوه درې نعمتونه پېژني، له وابنو او بواو په سر غاره له لاس راکبلو پرته په نور خه نه پوهېږي، خو انسان د خير او نعمت په اړه جامع تصور لري، ټول هغه بې شمېره نعمتونه پېژني چي الله تعالى پرې پېروزو کپي او د ده ورسره کلکه مینه لري، خو سره لدې ډېر ناشکره دئ او د دغه حیوان په اندازه هم د خپل مولى مننه او شکر نه کوي.

العصر ----- د قرآن قسمونه

العصر

تاریخ د مؤمنانو د بريا او فتحي زپري وركوي

پدي مباركي سورې کي په "العصر" لوره شوي:

* والعَصْرُ

قسم په زمانه.

د قسم حواب دا دي:

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ
وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ *
يَقِينًاً چي انسان په زيان کي دئ، مگ هغه چي ايمان ئى راوري او
صالح عملونه ئى كپي او يوه بل ته ئې د حق سپارښته کپي او يوه
بل ته ئى د صبر توصيه کپي.

د قرآن قسمونه --- العصر

د قرآن د نورو قسمونو په خېر دلته هم په يوه خرگند او د هر مخاطب مخي ته پروت حقیقت باندي لوړه شوې، په "العصر" یعنی زمانه، هره زمانه او د زمانی هر پراو او دا د دغې ادعای اثبات لپاره د شاهد په توګه وړاندي شوی چې انسان له ایمان، صالح عمل، په حق سپارښتنه او په صبر له سپارښتنی پرته له زیان او خسaran سره مخامنځ کېږي. که تاریخ ته رجوع وکړئ، هره پانه ئې وڅېږئ او هر پراو ته ئې ځیر شئ؛ په خرگنده به وګورئ چې تل د ایمان هغو خاوندانو بریا ترلاسه کړې او له تباھي ژغورل شوی چې عملونه ئې صالح وو، پر حق ولار وو او يوه بل ته ئې د حق سپارښتنه کړې، پدې لار کې ئې صبر کړې او يوه بل ته ئې د صبر توصیه کړې. راشئ وګورئ د هغو خلکو پایله خه وه چې د کفر او له حق نه د انکار لار ئې غوره کړې، بد اخلاقه او بد عمله وو، ظلم او تبری ئې کړې، فساد ته ئې لمن وهلي، نه ئې په خپله حق او حقیقت ته سرتیټ کړې، نه ئې بل حق ته هڅولی، نه ئې په خپل جائز حق قناعت کړې، نه ئې د بل د حق پروا کړې، نه ئې په خپله صبر درلود او نه ئې بل ته د صبر سپارښتنه کړې؟ تاریخ د دغو خلکو په هکله خه وايې؟ د دوى پایله او انجام ئې خنګه معرفی کړې؟ کوم ولسوونه چې له تباھي، ذلت او سپکاوې سره مخامنځ شوي، خصوصيات او ځانګړتیاوې ئې خه وي؟ او هغه چې فلاح او بریا ئې په برخه شوې، د شرف او عزت لوړو مدارجو ته رسپدلي، د ځمکي خلافت او د ولسوونو قیادات او زعامت ئې ترلاسه کړې، خوک وو او مواصفات ئې کوم؟ آیا دغه سرلوپري او عزتمن قومونه او دا د تاریخ معروف او

العصر ----- د قرآن قسمونه

مشهور شخصیتونه چي هرخوک ئې په نامه افتخار کوي، هغوي ته ئان منسوبوي، د هغوي نومونه پر خپل ئان او اولاد بدی او د هغوي په لار د تلو هخه کوي، لدغو صفاتو پرته ئې بل خه درلودل؟ او هغه کسان چي لدغو صفاتو نه محروم وو او د دغو صفاتو له خاوندانو سره ئې دېبىمنى ته ملا تړلي وه، که خه هم زور ځواک ئې درلود، وسائل او امکانات ئې په واک کي وو، لښکري او فوځونه ئې درلودل او په لویو لویو ملکونو ئې حکومت کاوو، له کوم عاقبت سره مخامنځ شوي او نن خلک او تاريخ د دوى په هکله خه قضاوت کوي؟ د ابوجهل، فرعون او نمرود په هکله خه وايي؟ د عيسى عليه اسلام د مخالفينو په هکله خه قضاوت کوي؟

متأسفانه ئينو دلته هم اشتباه کړي او "العصر" ئې ياد "صلوة العصر: د مازديگر لمونځ" يا "د مازديگر وخت" او ياد پېغمبر عليه السلام د زمانې په معنا نیولی، حال دا چي "العصر" عام دئ په هره زمانه ئې اطلاق کېږي او داسي هیڅ دلیل نشته چي خاص وخت او زمانه په ګوته کړي. دا ضعیفه توجیه د قسم او ځواب ترمنځ هیڅ ارتباط نشي بسولی او په هیڅ تعییر او تأویل سره دا نشي ثابتولی چي "العصر" د انسان په خسران او زيان شهادت ورکوي! د "العصر" صيغه عام ده، نباید هغه "خاص" کړو، د قسم او ځواب ترمنځ ارتباط یوازي په هغه صورت کي راڅرګند پېږي چي صيغه په خپل حال "عام" پېړدو او د زمانې هر پړاو او د تاريخ هره مرحله ئې وګنيو، همدا زمانه او ټول لوړ ژور پړاوونه ئې شهادت ورکوي چي انسان تل د بی ايمانی، بدوي کړو وړو، په حق نه ودرېدو او یوه بل ته د هغه

د قرآن قسمونه --- العصر

سپارښتنه نه کولو، بې صبری او یوه بل ته د صبر د سپارښتنی نه کولو سره ئې تاوان کړي او له تباھي سره مخامنځ شوي.

دا مبارکه سوره مونږ ته لارښونه کوي چې انسان د نجات لپاره خلورو صفتونو ته ضرورت لري: ايمان، صالح عمل، په حق او په صبر سپارښتنه، انسان هغه وخت کولي شي خپلي بريا او فلاح ته اميدوار وي چې د نجات او بريدا قول عوامل او لاملونه په خان کي تعبيه کړي، که لدې نه یو ئې هم راکم شي او بې اهميته ئې وګني او هر یو په خپل ځای کي مراعات نکړي، نو د نجات کښتی، ئې د لاري په نيمائي کي پاتې کېږي او ساحل ته له رسپدو محرومہ کېږي. د دې سفر د پیل نقطه "ایمان" دی، نور صفات، د ايمان لوازم او مقتضيات دي او له هغه نه راولار شوي صفات دي، دا ستا ايمان دئ چې د صالح عمل په بنې کي راڅرګند شي، له حق نه دفاع ته دي تيار کړي، تا ته د صبر او ثبات درکوي او د مبارزې په لوړو ژورو کي په استواره گامونو مخکي تلو ته دي هخوي. که ته غواړي داسي ټولنه جوړه کړي چې فلاح او سعادت ئې په برخه شي، د شر، فساد او تباھي عوامل پکي وڅلي شي، د انسان د ذلت او سپکاوي لاملونو جرېږي وايستل شي او انسان په هغې کي له زيان او خسران نه خوندي وي، نو دې لوړ او مقدس هدف ته د رسپدو لار دا ده چې په لاندي خلورو خبرو ترکيز وشي: "ایمان"، صالح افرادو روزنه، له حق نه دفاع او له حق نه د دفاع په لار کي صبر او استقامت.

العصر ----- د قرآن قسمونه

هغه حزب چي ادعا کوي د خلکو د ژغورني او نجات لپاره ئې
په مبارزي په مبارزي لاس پوري کري، خو اهداف، شعارونه او تگلاري ئې د
"ایمان" په رينا کي نه وي تاکل شوي، د غرو ترمنئ ئې اريکي د ايمان
او عقيدي اريکي نه وي، عملونه ئې د ايمان او عقيدي بنسکارندوئي
نه کوي، د ايمان او عمل تر منئ ئې خرگند تتقاض وي، نه په خپله
په حق ولار وي او نه نورو ته د حق بلنه ورکوي، نه په خپله د مبارزي
په كېلېچونو او لوړو ژورو کي صابر وي او نه نورو ته د صبر او
ثبت بلنه ورکوي، داسي یو حزب هيڅکله نشي کولي ټولنه د
سعادت او نجات په لوري بوئي او د حق د لاري فاتح مبارزينو ته په
ډاډمن محور او سنګر بدل شي. تاريخ د همدي خبري په حقانيت
شهادت ورکوي.

وآخر دعوا ان الحمد لله رب العالمين

فهرست

١	تمهيد
٩	الطور
١٧	الذاريات
٢٥	النجم
٢٩	الصفات
٣٥	يس
٣٩	الواقعة
٤٣	القلم
٤٧	الحافة
٥١	المعارج
٥٥	القيامة

٢١.....	المرسلات
٢٩.....	النazuات
٧٧.....	التکوير
٨١.....	الشفق
٨٧.....	المدثر
٩١.....	البروج
١٠٣.....	الطارق
١١١.....	الفجر
١١٩.....	البلد
١٢٥.....	الشمس
١٣٣.....	الليل
١٣٨.....	الضحى
١٤٢.....	التين
١٤٨.....	العاديات
١٥٢.....	العصر

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library